

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

Áprily Lajos

Vándor

A nyugtalan patak lelkét szeretted,
suhogó völgyek útjait követted.

Gyönyörködtél gátnál, zuhatagnál,
de mindig új szépség után futottál.

Mi lenne, hogyha egyszer nem sietnél
s megállnál egy tónál: Genezáretnél?

Tartalom

Tanulmány

Albert E. Barnett: Júdás 20—25	91
--------------------------------------	----

Prédikációk

Borbáth Dániel: Ábrahámnál is nagyobb. János 8,51—59	94
Csiha Kálmán: Emlékezz! 2Mózes 15,22—27	96
Dávid Lajos: A hitvalló egyház. 5Mózes 6,4—5	100
Gönczy Lajos: Az adófizető Jézus. Máté 17,24—27	102
László Dezső: A Megváltó neve. Máté 1,21; Lukács 2,11	106
Walter Lüthi: Ti, athéni férfiak! Apostolok cselekedetei 17,18	110
Nagy András: Siess! Lukács 13,23—25	115
Nagy László: A persely mérlegén. Lukács 21,1—4	120
Ravasz László: Külön és közösen. Máté 6,6; 18,20	123
Szász Attila: „E nép a te néped”. 2Mózes 33,11—14	126

Esketési beszéd

Nagy László: Kettőn egy akaraton. Máté 18,19	130
--	-----

Temetési beszédek

Czapfalvy József: A vigasztaló. János 16,7	132
Nagy László: Elaludt. János 11,11	133
Eduard Thurneysen: A mi országunk a mennyekben van. Filippi 3,20—21	135

A lapot alapította: dr. Csiha Kálmán és Nagy László
Főszerkesztő: Nagy László
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában
Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos
Számítógépes szedés, tördelés: Venczel Géza

Tanulmány

Albert E. Barnett

Júdás 20—25

I.

Intés a hitben és tiszta tudományban való állhatatosságra

20. *Ti pedig, szerettem* — ez egyenes megszólítás azokhoz a hithű egyháztagokhoz, akikhez Júdás levele szól (3. v.). Júdás szembehelyezi ezeket azokkal a „csúfolódók”-kal, akik saját istentelen kívánságaik szerint járnak (lásd 18 és 4), és arra inti őket, hogy a 20—23. versekben foglalt elvek szerint éljenek.

... *Épülvén a ti szentséges hitetekben...* — ez egy olyan intés, mely egy épület felépítésének és a vallásos épülésnek az analógiáján alapszik (vö. Mt 7,24—27; 1Kor 3,10—17; Ef 2,20—22; Kol 1,23; 2,7; Zsid 3,1—6; 1Pt 2,4—10). A görög ige egy olyan épület befejezését sugallja, melynek az alapkövei már le voltak fektetve. Júdás szerint ezek az alapkövek „a ti szentséges hitetek”. A keresztyén jellem és a keresztyén testvériség kizárólag erre az alapra épülhet. A csúfolódók álomra (8) vagy az okatlan állatokra jellemző ösztöneikre (10) és istentelen kívánságaikra (18) építenek. A hitnek az az igazi értelme, melyet a Polikarpus tulajdonított neki a Filippibeliekhez intézett figyelmeztetésében. A hit egy olyan ajándék, „mely egyszer a szenteknek adatott” (3), mely „rád van bízva” (1Tim 6,20). A keresztyén hit elengedhetetlen feltétele a keresztyén jellem fejlődésének, valamint az egyház előrehaladásának. Ez a hit két szempontból is szentséges. Először: Az Istentől eredő megszabadító igazságot testesíti meg Jézus Krisztuson keresztül, melyet a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai mondtak (17). Ez a hit nemcsak eredetét és továbbítási módját tekintve szentséges, másodsor azért is, mert híveinek is szentséget kölcsönöz.

E hit elhagyása istentelen cselekedetekhez vezet (15). Mivel Szentlélek ébresztette fel ezt a hitet, azért az igazi lelkiség annak gyümölcse. A csúfolódókban, akik kigúnyolják e hitet és egyébbel akarják helyettesíteni azt, természetes, hogy nincs Szentlélek. Amikor Júdás arra inti olvasóit, hogy *imádkozzanak a Szentlélek által*, ez alatt azt érti, hogy keresniük és követniük kell a Szentlélek irányítását az imádságban. Figyelmezteti őket, hogy feltétel nélkül álljanak Isten szolgálatában, és pedig olyannyira, hogy a Szentlélek buzdítsa őket az imádkozásra. Elképzelhetetlen, hogy aki ezt teszi, istentelen cselekedetekre lenne képes (15). A Szentlélek ihlette az apostoli üzenetet arról a *szentséges* hitről, mely egyszer a szenteknek adatott (3). Ez a hit magába foglalja mind a hagyományt, mind pedig az Istennel való közösség ígéretét, az imádság által. A mindenkori hívők részesei lesznek a „szentek közösségének”, amikor a Szentlélek segítségével közösségre lépnek Istennel. Az így kapott világosság és erő képessé teszi őket arra, hogy jellembeli és intézményes felépítményt hozzanak létre az apostolok által megépített alapra. Csak ez a szentséges hit mutathatja meg azt az utat, melyen a Szentlélek a hívőket vezérli (1Kor 12,3). A Szentlélek vezérlését ezért meg kell különböztetni a csúfolódók álmainak szeszélyességétől, mert ők a lelkiség álarca alatt saját szenvedélyeiket követik.

21—23. Ez a hit, melynek szentséges az eredete, szentséget szül. A beköszöntőben, az első versben Júdás három szenvedő formájú kifejezést használ: „az elhívottaknak, akik az Atya Istentől megszenteltettek és Jézus Krisztustól megtartattak” — melyekkel hangsúlyozni akarja Isten kezdeményezését és hatalmát. Ennek ellenére a szerző tudatában van az ember aktív közreműködése szükségességének. Enélkül Isten kezdeményezése eredménytelen lenne (Jn 15,9; Róm 5,3—5; 8,37—39; Fil 2,12—13). A „megőrizni” igének két görög megfelelője van. Az egyik, a téreó azt hangsúlyozza, hogy valamit, ami a birtokunkban van, kitartóan őrzünk. A másik, a folassó azt a cselekvést jelöli, mely által valamit megővünk a

külső támadásoktól. Júdás mind az első, mind a huszonegyedik versben találóan a tereó igét használja. Oszlja Pálnak azt a meggyőződését, hogy semmi külső fenyegetés „nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban” (Róm 8,38—39). Előfordul azonban, hogy az ember nem mindig alkalmas Isten áldására. Az embernek meg kell tartania magát Isten szeretetében. Isten támogatja az ember erőfeszítéseit, és megóvja a hiábavalóságtól. Az Isten és az ember erőfeszítései kölcsönösen összefüggnek. Isten örökös szeretetével az ember örökös erőfeszítései kell hogy párosuljanak.

Azok, akik „Jézus Krisztustól megtartattak” (1. v.), és akik az Atya Istentől megszenteltettek, nem fognak elcsüggedni „az utolsó időben” (18). Ők teljes bizalommal várják Isten irgalmát. Amíg mások rettegéssel várják az ítéletet, addig a hitű keresztyének számára biztosítva van az örök élet. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme Istennek az irgalmassága, melyet Krisztus mint ítélő messiás „az utolsó időben” tesz nyilvánvalóvá (vö. Énoch 27,3—4; Máté 5,7; 1Pt 1,3—7). Júdás számára az apostoli keresztyénység magába foglalja Isten óvó szeretetének a Krisztus megváltó kegyével való asszociációját (1,21). Ahhoz, hogy a keresztyéneknek a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmére való várakozása az örök élet eljöveteléig örömteli legyen (Mk 15,43; Lk 25,38; 23,51; Zsid 11,13; Tit 2,13), meg kell felelniük a Júdás által a 17. és a 20—21. versekben megszabott feltételeknek. Ha megcselekszik azokat, akkor bizonytalanság és félelem nélkül várhatják azt, hogy Isten próbára teszi alkalmasságukat az ő országába való bemenetelre. Isten kegyelmének szempontjából minden ember és nemcsak néhány kiválasztott számára adottak az örök élet feltételei.

22—23. A keresztyének nemcsak saját megváltásukért aggódnak. Ők a tévelygőkért is felelősek. Az egyháztagoknak, ahelyett hogy kétségbeesnének miattuk, türelemmel és komolyan meg kell tanítaniuk a tévelygőket arra, hogy tusakodjanak a hitért (3), és példájukkal meg kell mutatniuk, hogyan épüljenek szentséges hitükben (20).

A 23. versben olvasható kép lényegében ugyanaz, mint a Zakariás 3,2—4, ahol Jósuát egy „tűzből kikapott üszök”-höz hasonlítják. Ámósz 4,11—12-ben ez a kép Istennek a Sodomával és Gomorával szembeni haragjára utal; a Zsolt 106,17—18-ban pedig Korah büntetésére. A tűz, amelytől Júdás *némelyeket* meg akar menteni, a hitű egyháztagok által arra a büntetésre utal, mely ez eltévelyedettekre és bűnbánat nélküliekre vár a messiási ítéletkor (vö. 17—18; Énoch 21,1—10; 23,2—4; 27,1—5).

Júdás természetesen tudatában van annak, hogy az apostoli tanítás szerint csak Isten tudja megmenteni az embereket a tűztől. A megváltás az ő kegyelmének köszönhető ajándék. Júdás azt is tudja, hogy Isten az embereken keresztül munkálkodik. Azáltal, hogy olvasóit arra buzdítja, hogy „*másokat mentsetek meg, kiragadva őket a tűzből*”, arra hívja fel őket, hogy tegyék lehetővé Isten számára életük és fáradozásuk által azt, hogy hasson az eltévelyedettekre (vö. 21. v.; 1Pt 4,10—11).

Isten megváltó kegyelme kiterjed minden emberre, még azokra is, akik nem érdemlik meg azt (Róm 9,15—16; 11,30—32; 1Kor 7,25; 2Kor 4,1; 1Tim 1,13.16; 1Pt 2,10). A kegyelem azonban figyelembe veszi az erkölcsi megkülönböztetést. A bűnt nem tekinti jelentéktelennek. A keresztyének rettentéssel mentik meg a bűnösöket „*utálva még a ruhát is, amelyet a test beszennyezett*”. A rettenet a bűnösök iránt érzett rokonszenv egyik oldala, mely azt fejezi ki, hogy a keresztyének tudatában vannak saját gyengeségüknek és felismerik annak veszélyét, ha úgy tekintenek rájuk, mint aki elnézi a bűnt. „A hit, amely egyszer a szenteknek adatott”, a kegyelmet és az igazságot nem tekinti úgy, mintha e kettő kizárná egymást, hanem úgy tekint azokat, mint egy lelki egész részeit. Az irgalmas ember irgalmassága mellett megtisztítja magát „*minden testi és lelki tisztátalanságtól, Isten félelmében vivén véghez a mi megszentelésünket*” (2Kor 7,1; vö. 1Thessz 5,23).

A Zakariás 3,2—7-ben jelentkező kép hatása újra megjelenik: „a ruha, amelyet a test beszennyezett” Jósuát, aki „tűzből kikapott üszök”-höz volt hasonlítva, úgy is ábrázolják, mint aki az angyal előtt „szennyes ruhába vala öltöztetve”. Az angyal megparancsolja az előtte állóknak: „Vegyétek le róla a szennyes ruhákat”, és azután

megmagyarázza, mit jelképez e ruhák levetése: „Lásd! Levettem rólad a te álnokságodat és ünnepi ruhákba öltöztettem téged!” A ruhával szembeni utálat, melyet a test beszennyezett, a jó ember félelmét fejezi ki az irgalom gyakorlásakor. Az ő irgalma jelenti a bűn elfedezését. Júdás ugyanazt hangsúlyozza, amit a Jelenések 3,4–5-ben olvasunk, hogy „aki győz, az fehér ruhába öltözik”, annak nem szabad öltözetét beszennyeznie. Csak azoknak van joga „az életnek fájához”, akik megtisztítják ruhájukat, és csak azok mehetnek be „a kapukon a városba” (Jel 22,14).

II.

Befejezés — áldás

24. Az ember „rettenéssel ment meg” (23), de Isten azzal a bizalommal irgalmaz, melyet hatalma biztosít számára. Nála az erkölcsi botlás kockázata nem létezik. De nem csak ennyiről van szó. Isten erőt ad az embernek a könnyőre. A 24. vers arra a felelősségre utal, mely hatalmából adódóan egyedül Isten sajátja (vö. Róm 16,25–27; Ef 3,20; Zsid 13,20–21). Isten irgalma és hatalma itt egybefonódnak. Isten megóvja a jó embert a kívülről rá leselkedő veszedelmektől (vö. Jn 17,12; Róm 8,38–39; Ef 6,10–18). Ő megerősíti azt az embert, aki magára hagyatva hajlamos a botlásokra. Isten megőrzi őt anélkül, hogy elszakítaná a hozzá hasonló gyarló, esendő felebarátaitól (vö. Jn 17,15). Isten a hívő embert nemcsak a bűnösök körében teszi erkölcsileg magabiztossá, hanem képessé teszi őt arra is, hogy az ő dicsősége előtt is feddhetetlen legyen. Ez a messiási ítéletre való utalás, amikor az apostoli tanítás szerint „eljő az embernek Fia az ő dicsőségében és ővele mind a szent angyalok” (Mt 25,31). Isten kegyelme és hatalma a hívő ember számára e sorsdöntő órában is biztonságot nyújt (Róm 5,6–11; 8,31–39).

25. Az *egyedül bölcs Istennek* mondatrész Júdás politeizmus-ellenességét fejezi ki. Nem tűrhető el az a megkülönböztetés, melyet a gnoszticizmus tett a világteremtő Isten és a Krisztusban önmagát kijelentő Isten között. Az erkölcsi törvény, melyet a csúfolódók semmibe vesznek, nem egy alacsonyabb rendű istenség akaratát fejezi ki, hanem annak az Istennek az akaratát, akie a hatalom és a nagyság, most és mindörökké!

Az Újtestamentumban Isten még további hét helyen megtartó Istenként fordul elő. Tizenötösör Jézust nevezik így. A megtartás Isten ajándéka, mely Jézus Krisztuson keresztül történik, akit az egyház urának vall (vö. Róm 10,9; Fil 2,11), mert egyedül ő munkálkodik eredményesen az Atya Isten dicsőségére.

Az író azért imádkozik, hogy Isten akarata meglegyen a földön, mint a mennyben (vö. Mt 6,10), akinek az emberiséghez fűzött reménye Isten igazságosságába, kegyelmébe és hatalmába vetett hitén alapszik.

Fordította: Geréb Erzsébet

Prédikációk

Borbáth Dániel

Ábrahámnál is nagyobb

Alapige: János 8,51—59

Bibliolvasás: János 8,23—39

Tragikus párbeszéd hangzik e felolvasott versekből. Így folyt volna le e későbbi idők s a jelen olyan embereivel is, akik előítéleteiktől nem tudnak megszabadulni, akik a maguk mindenek fölé helyezett igazságaihoz oly makacsul ragaszkodnak, hogy nem tudnak tárgyilagosan tekinteni egymásra. Az ilyeneknek tragikus a Jézussal való találkozás, mert a vele való beszélgetés döntést jelent. A vele vagy az ellene való döntést jelenti. E döntés pedig tettekre indít. Ezt látjuk itt a zsidóknál is. Szomorúan végződik e beszélgetés. Köveket ragadnak, hogy meghajigálják. A döntésnek azonban nemcsak ez a látható következménye van. Jézus ezt a láthatatlan következményt így fejezi ki: „aki megtartja az én beszédemet, nem lát halált soha örökké”.

Mai Igénk egyik nagy üzenete az, hogy nagyobb van itt Ábrahámnál. A másik pedig az, hogy aki e nagyobbak beszédét megtartja, az nem a halálé, hanem örökre az életé.

Tragikusnak mondtuk a párbeszédet, mert ezek a zsidók Jézusnak azt mondják: ördög van benned. Jézus ellen döntenek ezzel, s így a halál hatalmában maradnak.

Igyekezünk megérteni e zsidókat s bennük a magunk szűklátókörű hitetlenkedését. Ha így feltámad igazi önismeretünk, s ha következetesen mindig Jézus mellett döntünk, akkor az élet a mienk. Márpedig mi élni szeretnénk. Számunkra igazán drága az élet.

A zsidók Ábrahámot atyjuknak tekintették. Neki adta egykor az Úr azt az ígérést, hogy benne áldatnak meg a föld minden nemzetségei (1Móz 12,3). Ábrahám a hívő, az engedelmes, aki éppen ebben volt valóban példa minden nemzetség előtt. A zsidók boldogan mondták: „Ábrahám a mi atyánk.” Jézus azt mutatta meg a megelőző versekben, hogy akik így hivatkoznak Ábrahámra, azok nem azt cselekszik, amit Ábrahám tett és tenne. Éppen mostani cselekedeteiket látva mondja Jézus a zsidóknak, hogy az ördög atyjától valók. Kemény e vita, melynek folyamán, amikor Jézus önmagáról való bizonyágtételét hallják, azt mondják: „Most értettük meg, hogy az ördögtől vagy.”

Figyelemreméltó e párbeszédben éppen a most idézett mondatban ez a szó: „most”. Isten ad döntő órákat. Oly közel lép az emberhez, azokhoz, kiket szeret, kiket meg akar menteni, hogy valóban „üt” az Isten órája, a megmentés, a kegyelem órája. Ez az az óra, mikor az ember folyamatos idejét átszeli az Isten órája, a döntés pillanata, a kegyelem kiáradásának perce. Ilyen volt, ilyen „most” volt az az óra, amikor Simeon Jézust karjaiban tartva ezt mondta: „Mostan bocsátd el, Uram, a te szolgádat, mert látták számeim a te üdvösségedet.” Ilyen „most” volt az a pár pillanat, mikor Jézus Zákeushoz szólt. Jézus elment Zákeus előtt, megszólította, az örömmel szállt le a fáról s ment Jézushoz. Az Úr Jézus pedig így szólt: „Ma lett idvessége e háznak.” Ilyen „most” volt az a sötét óra is, mikor a Golgotán, a kereszten függő Jézushoz szólhatott a két gonosztevő. Az egyik felismerte a döntő pillanatot, s úgy könyörgött a szenvedő Jézushoz. Ő pedig így felelt: „Ma velem leszel a paradicsomban.” Sorolhatnánk tovább az ilyen történeteket. Mert sokaknak életében jött el az az egzisztenciális, életbevágó óra, a döntés „most”-ja, melyben Jézusé lehettek. Ezek a téves hitű, szűklátókörű zsidók ott abban a „most”-ban, amikor a bűn zsoldjától, a haláltól megszabadulhattak volna, úgy döntöttek, hogy Jézusra azt mondják, ördög van benned.

Ez az a tragikus szűklátókörűség, mely csak az emberi utat ismeri. Isten felségesebb, nagyobb utakat adó kegyelmét pedig nem. Az ilyen ember nem tud

rálépni Isten kegyelmének, szeretetének nagyszerű útjaira, a rendkívülire, arra, amire illik e szó: csodálatos. Kitől tanulhatjuk meg a kegyelmi idő, a „most”, a döntő pillanatok felismerését? Jézustól, aki nagyobb Ábrahámnál, aki többet hozott, mint Ábrahám. Ő valósította meg az Ábrahámnak adott ígéretet, hogy benne, a hívők atyjában megáldatnak a föld minden nemzetségei. Nem a testi leszármazottak, a zsidók, hanem a hitből valók az ábrahám igazi fiai. Azok, kik tudnak hinni Isten más útjaiban, a kegyelemnek abban az útjában, melyet elküldött szent Fiában adott.

Jézusnak az itt elmondott szavai azt mutatják, hogy mennyire nagyobb ő Ábrahámnál. Életünk legfontosabb kérdésével kapcsolatosan mutatja ezt meg. A halálra tekint, s onnan az életre. Aki megtartja az ő beszédét, nem lát halált soha örökké. Azt mondja, van egy lehetőség arra, hogy valaki ne tapasztalja meg a halál rettenetes valóságát, ne lássa magát a halál martalékeként. Ez pedig az, aki a Jézus beszédét megtartja. Figyeljük meg, milyen kifejezést használ itt Jézus: nem kóstol halált soha örökké. A Bibliában e kifejezés a halállal kapcsolatosan fordul elő. A Zsidókhöz írt levél mondja Jézusról: „Isten kegyelméből mindenkiért megízlelte a halált” (Zsid 2,9). E kifejezés a halál keserű poharával kapcsolatos. A Gecsemáné kerti jelenetből tudjuk, mit jelent ez. Nem üdítő, kellemes ital, hanem valóban keserű pohár volt, verejtékhullás, gyötrődés, kínos szenvedések között a halál megízlése. Hátborzongató, félelmetes arra a halálra gondolni, melyet így ízlelt meg az ártatlan, az igaz.

Jézus ezt a halált engedelmesen vállalta. Készült reá. Milyen más az, amit a 24. versben a zsidóknak így mond: „ti a bűneitekben haltok meg”. Lehet meghalni a bűnben. Ez a rettenetes halál, a Jézusra nem tekintők halála. Jézus nemcsak a zsidóknak, hanem minden hozzájuk hasonló hitetlennek mondja: „Ti bűneitekben haltok meg, mert nem hiszitek, hogy én vagyok.” Ez a szörnyű halál az igazi valósága a halálnak: elpusztulni a bűnben. Jézus azonban azt mondja, aki hiszi, hogy Jézus Krisztus van és itt van, az nem kóstolja meg ezt a halált. Az nem a bűnben hal meg, mert a hitben éppen a bűn zsoldjától, a haláltól szabadul meg. A hívő is halált ér, de ez csak meghalás a bűnre nézve. Nem a bűnben hal meg, hanem meghal a bűnre nézve, s így a hívő halála átmenetel az örök életre (Heidelbergi Káté).

„Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.” Jézusnak e szavai evangélium, igazi örömhír. Vajon fülünk meghallja-e a nagy különbséget? Lett és vagyok. A teremtmény Ábrahám az időben lett. Krisztus nem lett. Ő tegnap és ma és mindörökké ugyanaz. Krisztus örökkévaló. Amint Mózesnek Isten arra a kérdésére, hogy mit mondjon Izráel fiainak, ki küldte őt, az Úr így felelt: a VAGYOK küldött. Ugyanígy hangzik itt is az örökkévaló Fiának isteni szava önmagáról: én vagyok. Mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.

Mikor a zsidók a vita során Jézushoz ezt a kérdést intézik: Avagy nagyobb vagy-e Ábrahámnál, aki meghalt? — Jézus, mielőtt felelne e kérdésre, rámutat az ő örök dicsőségére. E dicsőséget Jézusnak az Atya adta. Isten igazi tulajdona, mely őt igazán Istenné teszi, az ő örök dicsőségére. Ez a tündöklő fény, ez a felülmúlhatatlan hatalom diadalmas erejének ragyogása, Úr voltának nyilvánvalósága. Ezt adta az Atya szent Fiának. Ezért tudott Jézus halála előtt így könyörögni: „Most te dicsőít meg engem azzal a dicsőséggel, amellyel bírtam tenálad a világ létele előtt.” Igazán János evangéliumából ismerjük meg ezt. János, ki oly közel állt Jézushoz, evangéliuma elején azt írja, hogy az Ige Istennél vala és Isten vala. Részt vett a teremtésben. Minden őáltala lett, s nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Majd így ír: „és láttuk az ő dicsőségét mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét”. Isten igazán csak azok ismerik, kik a Fiának e dicsőségét megismerték, akiben Isten dicsősége hozzánk jött. Ezért mondhatta Jézus az örök Isten „Vagyok” nevét önmagára nézve így, amint textusunkban halljuk: mielőtt Ábrahám lett, én vagyok. Ezért fejt ki Jézus a zsidóknak azt, hogy ő, az örökkévaló Krisztus, látta Ábrahámot s a hívő Ábrahám is látta az örökkévaló Krisztus napját. Isten, aki magáról azt jelentette ki, hogy ő Ábrahámnak, Izsáknak és Jákóbnak Istene, hogy nem a holtaknak, hanem az élőknek

Istene, azt fejezte ki e mondatával, hogy az Ábrahám-nép, a hívő nép az élő nép. Az ő magva a Krisztus, akiben megáldatnak a föld minden nemzetségei (Gal 3,16).

Ez az örökkévaló Krisztus érettünk megfizelte a halált. Ezért mondta, aki hisz énbenem, ha meghal is, él. Én vagyok a feltámadás és az élet! Ő váltotta meg Ábrahámot s minden nemzetségét.

Jézus arról is szól, hogy azt a dicsőséget, melyet az Atya őneki adott, tanítványainak, a megváltottainak adta (Jn 17,22). Majd így imádkozott értük: „Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, azok is énvelem legyenek.” Ezt látja majd az öreg János mennyei jelenéseiben. A Bárány legelteti a megváltottakat, akik szeméből eltöröl minden könnyet, akik ott szolgálnak a mennyei dicsőségben.

Ha Isten Igéjét ismerjük s a hitben látunk, így ismerhettük meg a zsidók nagy kérdését: Jézus nagyobb-e Ábrahámnál? Így lehetünk bizonyosak a halál feletti diadaláról, mely számunkra az életet jelenti. Aki megtartja e hatalmas Megváltó beszédét, nem kóston halált többé.

Így áll Krisztus a halál félelmében járó emberek elé, hogy erősítse hitünket. Ő tegnap és ma és mindörökké ugyanaz.

Ifjúkori emlékeim közt egyik mélyen lelkemben maradó és megrázó élményem egy nagy nyugati gyáros halotthamvasztásának megtekintésekor keletkezett. Nem az a pillanat rendített meg, melyben a koporsót a halottal elkapják a lángok s az a nagy tűzben megemésztődik, hanem azok a falfestmények, melyek e krematórium falain voltak. Úgy látszik, nem keresztyén művész készítette őket. A reménység keresztyén szimbólumai helyett a halál keserű valóságát mélyen átérző művészi alkotások voltak ezek. Nem felejthetem a pusztaságnak, az elmúlásnak képeit. A novemberi elpusztult táj. Száradt, tördelt ágú fák a sűvítő szélben. A messzeségbe vesző kopár sívárságba tekintő fájó emberi arcok, telve fájdalommal. Nézésük belevész reménytelenül a messziségbe, a semmiségbe. Ilyen keserves pusztulás, reménytelen elmúlás a halál annak, ki nem ismeri azt, ki Isten kegyelméből érettünk megkóstolta a halált. Mennyi fájdalmat, mennyi tragikumot tudott a művész ezekre az arcokra írni. Amint néztem ezeket, eszembe jutott István vértanú. Az ő tekintete nem a pusztaság semmiséget, a megsemmisülést látta, hanem Szentlélekkel teljesen a mennyre függesztette szemét, látta Isten dicsőségét és látta Jézust állni az Isten jobbán. Milyen más a Pál lelkivilága, amikor a halálra gondol. Hitében örömmel mondja: „Nekem az élet Krisztus és a meghalás nyereség.” Mi is, ha a hitben meghallottuk mai alapigénkből Jézus szavát: „én vagyok”, akkor ezzel az evangéliummal döntünk. Segít ebben azzal is, hogy az ő keserű poharát úgy mutatja meg nekünk, mint az Újszövetség poharát. Ha ezt a poharat isszuk, az Újszövetség vére a miénk. Így nem kóston meg a nagy keserűséget, mit azok az arcok kifejeztek, hanem az élet örömét, az idvesség italát. Még annál is, amit az a művész kifejezett, rettenetesebb dolog a bűnben meghalni. Többször szolgáltam kórházban halálos ágyánál. Azt az emlékeimet sem felejthetem el soha, amit egy öreg egyházi ember beszédei keltettek bennem. Ott a halál előtt ismerte fel igazán és mélyen keserves ifjúkori életének bűneit. Ezek súlya alatt vergődött. E napokon láthattam, mit jelent, ha valaki bűneiben hal meg. Ennek szörnyősége tárul elélem e beszédekben. De e bűnbánat eljuttatta őt is a kereszthez és az életre. A halál és az élet nagy valóságát látva, döntsünk az élet Ura mellett, ki nagyobb Ábrahámnál. Ámen.

Csiha Kálmán

Emlékezz!

Alapige: 2Mózes 15,22—27
Bibliailvasás: 2Mózes 13,14—19

Az Ige Izrael népének Egyiptomból való elindulásával kezdődik, de mielőtt elindulnának, törvényt ad nekik Isten. A törvényt nem olvastam fel, részletesen le van

írva, hogyan kell megtartaniok; hogyan kell minden elsőszülöttet, minden zsenget az Istennek áldozniok; hogyan kell az elsőszülött gyermekért váltságdíjat adniuk Istennek, hogy emlékezzenek rá, milyen hatalmas kézzel szabadította ki őket Isten Egyiptomból, amikor még a fáraónak is meghalt az elsőszülött gyermeke, hogy ők szabadok legyenek.

Isten emlékezni tanítja az ő népét. Izráel népe azóta is megtartja ezt. Mert egy nép ereje az emlékezésben van. A földi ember ereje is az emlékezésben van. Az emlékekben jár a múlt, a szülők mosolyognak, a nagyszülők átölelnek, régi könnyek hullanak, mosolyok melegítenek, tanácsot, utat mutatnak, imádságok újra felragyognak. Egész világ van a lelkünkben. Az emlékezés világa, ami nélkül semmit sem érne az életünk. Egy nép lelkében is egy egész világ van. Az emlékezés világa, ami nélkül gyökértelen marad. Ma mi is emlékezünk. Az első március 15-re emlékezünk, és kapcsolatosan annyi mindenre emlékezünk. Isteni rendelés ez, hogy ne felejtsük el emlékeinket.

Azt mondja Isten: ha egykor a te fiad téged megkérdez, mondván, micsoda ez, akkor mondd néki így: hatalmas kézzel hozott ki minket az Úr egykor Egyiptomból, a szolgálatnak házából. Isten emlékezni tanítja népét, hogy jól emlékezzen, hogy ne csak emberekre emlékezzen, hanem minden emberi esemény mögött Isten hatalmas kezére emlékezzék, mert ha csak önmagára emlékszik, az még nem elég, mert attól még elveszhet a nép. Mert egy nép saját ereje sohasem elég a megtartatáshoz, de ha egy nép úgy tud emlékezni a múltra, hogy Istenre emlékszik, akkor mindig lesz ereje a jövődre is.

Isten emlékezni tanít, őreá emlékezni. „Ha majd egyszer megkérdez téged a te fiad.” Lehet, hogy téged is megkérdezett. Megkérdeznek majd a fiaink és lányaink. Lehet, hogy március 15-ről kérdeznek, lehet, hogy a hitünkről, lehet, hogy a szép családi életünkről vagy a tönkrement családi életünkről kérdeznek. Fiaink és lányaink szüntelenül kérdeznek, még akkor is, amikor nem halljuk a hangjukat, még akkor is, amikor önmagunkkal vagyunk elfoglalva. Szüntelenül azt kérdezik: micsoda ez? Egy felcsattanó szóra is rákérdeznek. Kicsikorukban a kinyitott Bibliánkra is rákérdeznek: micsoda ez? Amikor úrvacsorát veszünk és Istennel együtt akarjuk megülni az ünnepeinket, akkor is lelkük mélyén így kérdeznek: micsoda ez? Mi akarva-akaratlan szüntelenül válaszolunk ezernyi kérdésre, amit sokszor alig hallunk meg, és nem is tudjuk, hogy válaszolunk, pedig szüntelenül válaszolunk gyermekeink, unokáink és az eljövendő nemzedék kérdéseire, mert szüntelenül néznek és kérdeznek bennünket: micsoda ez?

Fél évszázadon keresztül néztek és kérdeztek gyermekeink, mert kíváncsiak voltak arra, hogy miként viselkedünk, hogy lehazudjuk-e hitünket, magyarságunkat, becsületünket és emberi méltóságunkat. Még évtizedeken keresztül el fognak árasztani kérdéseikkel: micsoda ez? Nekünk emlékeznünk kell, mert tőlünk szép feleletet és igaz példát várnak. Szüntelenül azt kérdezik, hogy milyennek kell lennie az igaz emberi életnek, és hogyan kell emlékeznünk Istenre, aki a történelem „kulisszái” mögül irányítja a történelmet.

Amikor elindultak Mózesék, akkor magukkal vitték Józsefnek a holttestét. Olvassuk a Mózes első könyvében, hogy 430 esztendővel azelőtt, amikor József haldoklott, az ágya mellé gyűlt gyermekeit megeskette azt mondta: Majd egyszer meglátogat Isten, majd egyszer hazavisz innen benneteket az Úr, de akkor rólam el ne feledkezzetek, vigyétek haza a testemet és otthoni földbe temessetek el. Rabszolgasággal, változó fáraókkal, gyermekgyilkos parancsokkal eltelt 430 esztendő, és amikor hazamehetett Izráel népe, emlékeztek a régi esküre, és József múmiáját magukkal vitték. A 40 éves pusztai vándorlásra egy halottal indultak el. Nem felejtették el a régi ígéretet. Ebben a tettben valami csodálatosan szép vonás van. Mérlegre teszi ez a mi életünket is. Vajon elfelejtettük-e másfélszáz év után, vajon elfelejtettük-e a konfirmációnk után, vajon elfelejtettük-e annyi fogadkozásunk és úrvacsoravételünk után ígéreteinket? Vajon kihulltak-e az életünkből, vagy úgy

megyünk az úton, hogy visszük magunkkal a régi halottakat is, akik egykor a jóra figyelmeztettek, akik egykor utat mutattak, akiknek valamit valamikor megértünk?

Mennyi halottat viszünk a szívünkben! Minden nép, így a mi népünk is, számos halottat hordoz a szívében. Nem csak embereket viszünk. Viszünk egy halott szabadságharcot és oly sok halott jóakaratot, oly sok halott küzdelmet és oly sok halott reménységet. Mennyi halottat viszünk a szívünkben! Életünk utóbbi 40 éves pusztai vándorlásaira is mennyi halottat vittünk magunkkal, de ezekből a halottakból valami különös erő árad, mint ahogy erő áradt József holttestéből is, mert ott, ahol nem felejtik el a régi fogadalmat, ott, ahol életben marad a hűség és a becsület, ott, ahol Istenre emlékeznek, ott a halottakból is élet árad.

Egy nagy halottat, egy mindenkéül nagyobb halottat és nagyobb élőket viszünk magunkkal, aki így szólt és szól: Íme, élek örökkön-örökké, pedig halott valék. Ha magunkkal visszük földi vándorlásunkra az Úr Jézust, akkor erő árad a múltból. Tőle és belőle szüntelen új erő árad és támad. Akkor lesz erőnk a vándorlásra, hisz nem olyan könnyű ez a vándorlás, Izráel népe életében sem volt olyan könnyű a vándorút, mert a szabadulás után jöttek a próbák: a pusztaság, a víz nélküli pusztaság próbái. Vajon nem valóság volt-e mindig de mindig életünkben és történelmünkben a víz nélküli pusztaság? Nézzük csak református egyházunk történelmét. A XVI. században itt voltak a törökök. A XVII. században bár voltak hitvalló nagy fejedelmek, de elpusztította Erdélyt a tatár. A XVIII. században ott volt a csendes elnyomás, amikor egyetlen templomot sem építhettünk. A XIX. században ott volt az elveszett szabadságharc. A XX. században két véres világháború és a nyomasztó kisebbségi sors. Mindig itt volt a pusztaság. Ezért jó nekünk a pusztaság útját járókra emlékezni. Így tudatosul az életünk.

A pusztaságban nem volt víz. Három napig mentek víz nélkül. Három napig. Ismerős nekünk ez a három nap. Három napig ment tele kétséggel és félelemmel szívében Ábrahám, hogy feláldozza fiát. Három napig volt Jónás a cethal gyomrában. Megfeszítése után három napig volt Jézus a földben. Ismerősök ezek a három napok. A szenvedés három napja, de ráborul e három napokra Jézus három napja, aki harmadnapon feltámadott. Menni csak úgy lehet a pusztaság három napjaiban, ha az Úr Jézus harmadik napjára emlékezünk.

Három nap után elfogyott a pusztában a víz. Először még azt remélték, hogy találnak majd bőséggel vizet és kiegészíthetik tartalékaikat. De az utolsó csepp is elfogyott. Amikor azonban már nem volt egy csepp sem, zúgolódní kezdett a nép. Ismered ezt a helyzetet? Amikor a pusztaságban elfogy az utolsó tartalék is, az utolsó csepp reménység, az utolsó parányi anyagi-lelki lehetőség is, amikor nincs már többé semmi sem; amikor üres és kongó lesz lassacsckán a szív is; amikor már minden tartalékot felhasznált az ember, de még sehhol sincs a forrás. Hányszor jártuk a történelemben mi is azt az utat, amikor elfogyott már minden tartalékunk, pedig úgy vágyakoztunk valami üdítő víz után és nem volt és nem volt!

Izráel fiai azonban egyszerre észreveszik, hogy a távolból egy oázis látszik. Milyen boldogan rohanhattak a tó felé és vihették ölükben a gyermekeket, hogy igyanak, még mielőtt szomjan pusztulnának. Milyen boldogan mondhatták az öregeknek, hogy lám, mégiscsak megérkeztünk és azonnal hozzuk a vizet. De ihatatlan volt a víz. Keserű volt a víz. Ismered ezt a jelenséget? Hányszor láttunk délibábot, hányszor rohantunk a tó felé, hányszor mondtuk öregeinknek, majd ezután jobb lesz, hányszor biztattuk a gyermekeinket, de amikor odaértünk, keserű volt a víz. Hányszor keseredett meg a víz a magad kicsi életében is. Hányszor látszott úgy, hogy majd ha megöregszel, akkor szép és nyugodt életed lesz, de mire megöregedtél, keserű lett az öregség. És hányszor gondoltad azt, ha majd elvégzem az iskolákat, akkor másképpen lesz. Elvégezted, és keserű lett a másképp. És jaj, hányan vannak, akik úgy gondolták, hogy milyen szép és boldog családjuk lesz, és megkeseredett a víz. Sokszor a szívünkben keseredik meg az élet vize, és magunkkal visszük „márát”. A „mára” szó azt jelenti magyarul: keserűség. Ez a keserűség is hozzátartozik emlékeinkhez. Hányszor lett keserűség az életünk! Hányszor csaptak be a délibábok!

Itt a keserű forrásnál Izráel népe elfelejtkezik Istenről. Mózes ellen kezdenek zúgolódni, és azt mondják: miért hoztál ki minket Egyiptomból, hogy itt vesszünk szomjan a pusztában? Milyen jó, hogy Mózes nem felejtkezik el Istenről és Istenhez kiált. Mert néha elfelejtkezik. A keserűség forrásai mellett könnyen elfelejtkezünk Istenről. De egy nép, amely a keserűség forrásánál Istenhez tud kiáltani, az megmarad. Mózesnek egy fát mutat Isten. Ott kenyérszikkal a tóparton. Mózes kívágja, a vízbe dobja, és a víz megédesedik. Ki tudja, hogy milyen vegyi hatása volt annak a fának? Ez az Isten titka. Tesz ő csodákat a kémiával és a kémia nélkül is. Úgy, ahogy ő akarja. Én csak azt tudom, hogy van egy másik fa, mely ott áll a keserű tavak partján, mely ott áll a szívünk partján, a népünk keserű történelmének partján. Ez a fa a Jézus keresztfája. Engedjük a szívünkbe hullani az ő fáját, vagyis az ő szeretetét, az ő bocsánatát, az érettünk való halálát és annak gyümölcseit. Én csak azt tudom, hogy ennek a fának csodálatos hatása van és meg tud édesíteni minden keserűséget. Tudjuk azt a kémiából, hogy a klórgáz mérges, és hogy ehetetlen a nátrium. De hogyha a kettő találkozik, só lesz belőle, ami nélkül ehetetlen az étel. Ha a keserű vizek, a keserű bánatok Jézus szeretetével találkoznak, akkor valami új lesz belőlük. Ez az új a reménység, az élet, az öröm és a megtartás. Ez is hozzátartozik emlékeinkhez. Emlékezünk Isten szavára, mely ha behull lelkünk és történelmünk keserű tavába, akkor az új életet teremt. Akkor ezt mondja Isten annak a népnek, amely immár boldogan iszik és megmenekül: Ha te Urad és Istened szavára hűségesen hallgatsz és azt cselekszel, ami kedves az ő szemei előtt, és figyelmezel az ő parancsolataira és megtartod minden rendeléseit, akkor egyet sem bocsátok reád ama betegségek közül, amit Egyiptomra bocsátok, mert én vagyok az Úr, a te gyógyítód.

Három dolgot üzent Isten nekünk és a mi népünknek éppen ezen a napon, a mára partjain.

Először: Hűségesen hallgassunk Istenre, s csendben, mindennap egy kicsit csak Istennel beszéljünk. Annyi mindenkivel beszélgetünk vagy vitatkozunk! Annyi zaj árasztja el lelkünket. Legyünk csendben, és beszéljünk többet Istennel.

Másodszor: Cselekedjünk Isten beszéde szerint. Ne csak kiabáljunk, ne csak nagy szavakat mondjunk, hanem cselekedjünk. Neveljük fel gyermekeinket, tegyük emberré azt, aki nem volt ember. Tanuljunk és tanítsunk iskoláinkban. Szeressük családunkat. Akarjunk erősödni. Fogjuk meg egymás kezét. Cselekedjünk jót. Szeressük Istent ebben a világban.

Harmadszor: Tartsuk meg Isten minden rendelését, miként Izráel hűséges népe tette, amelyik 430 esztendő után sem felejtkezett el az Úr rendelkezéseiről. Ha megtartjuk Isten rendeléseit, akkor olyan csodálatos ígéretet kapunk, ami beteljesedik. Én vagyok, az Úr, a te gyógyítód! Annyi sebünk és annyi fáradságunk van, annyi a bűnünk. Olyan nyomorultak vagyunk, és nincs orvosunk. Most Isten azt mondja nekünk: ha hallgatsz reám, ha cselekszed és megtartod azt, amit én mondom neked, én, az Úr leszek a te gyógyítód. Orvosunk van, gyógyítónk van nekünk, csak hallgatnunk kell reá.

Izráel népe továbbindult, és eljutottak Élimbe, a 12 forrás és 70 pálmafa ligetébe. Ott táborot ütöttek. Ott és akkor milyen boldogok lehettek azok az emberek. A 12 forrás előremutat a 12 apostolra, a 70 pálmafa Jézus 70 tanítványára. Mikor jutunk mi ilyen szép oázisba? Miközben csendesen elindulunk, azt mondja Isten: én leszek, az Úr, a te gyógyítód. Vár titeket az én 12 forrásom és az én 70 pálmafám. Itt a templomban is. A keserű vizek partján mindig vár titeket az én oázisom: 12 forrás és 70 pálmafa. Vagyis az örökké tartó isteni szeretet. Ámen.

A hitvalló egyház

Alapige: 5Mózes 6,4–5

Bibliaolvasás: 5Mózes 6,6–18

Alapigénk Izráel legjelentősebb hitvallása, mely arról szól, hogy Isten egy, hogy Izráel népének egyetlen Istene van. Ez a hitvallás tulajdonképpen egy kiáltás. Mintha Mózes, a lélek nagy karmestere a gyülekezet hatalmas kórusát szólaltatná meg, melynek különféle életkérdései, különféle szólamai egygyé olvadnának az egy Istenről szóló gyönyörű hitvallásban. Izráel körül zúgnak a pogányok, s hiábavalóságokat gondolnak a népek. Izráel pusztában vándorló népe körül a bálványimádás sötét-ségében szenvednek a sok istent hívó népek. A homoksivatag létbizonytalanságában vándorló Izráel ajkán megszólal az örökkévalóságig érvényes hitvallás arról, hogy Isten egy. Halld, halld meg, Izráel, az Úr szavát! Az Úr, a mi Istenünk, egy Úr. Vajon mit jelent ez a kiáltás? Izráel e hitvallása közelebbi megértése érdekében induljunk ki a megelőző sanyarú idők történetéből.

Izráel évszázadokat tölt Egyiptomban. Az Ábrahámnak adott kijelentés elsüllyed a feledés homályába. Izráel fiainak legjobbjai újra kijelentést kell hogy vegyenek arról, hogy ennek az alig számba vehető rabszolga népnek Jahve személyében olyan Istene van, aki messze felülmúlja Egyiptom sok istenét. Ő a kiábrázolhatatlan és láthatatlan Jehova, akit tetteiből lehet megismerni.

Izráel és mi is tudjuk azt, hogy amikor fölérjük feszült a rabszolgaság sötétsége, akkor nem törődött velük senki, csak egyedül Isten. Amikor Izráel jelenét és jövődjét a népirtás veszélyeztette, akkor senki sem tekintett rájuk, csak egyedül Isten. Amikor a szabadulás útját zsarnokok, poroszlók és az eléjük kerülő Vörös-tenger gátolta, senki sem tett csodát, csak egyedül Isten. Halld, Izráel! Az Úr, a te Istened, egy Úr.

Szabadulásod, megmenekülésed csodás Istene ő. Egyiptom megszámlálhatatlan istenei semmiségek. Egyiptom tűző napfényében sincs más istenség, csak az egyetlen és egyedül Úr, Izráel Szentje.

Izráel fiai nem egyszerű számtani művelet során jutottak arra a következtetésre, hogy Isten egy. Nem arról van itt szó, hogy Izráel fiai egykor sok istent imádtak, majd az emberi logika és számtani következtetés arra vezette őket, hogy mind kevesebb és kevesebb földöntúli lényel töltsék be az egeket, míg végre rádöbentek arra, hogy csak egy Isten van. Isten nem ilyen matematikai okoskodásra akar nevelni minket. Isten Izráel számára, a mi számunkra is egyetlen Úr. „Ne legyen néked idegen Istened!” Izráel népe ezt az igazságot magától Istentől tapasztalta meg, mivel Isten az ő kijelentésében így ismertette meg önmagát. E kijelentés igazságát Izráel népe a mindennapi élet gyakorlatában is sokszorosan megtapasztalta, mivel az ég világán senki sem könyörült rajta, szíve kiáltását senki meg nem hallgatta, az édesvizet elébe Marában senki nem adta, a kősziklából vizet senki nem fakasztott, csak egyedül az egyetlen élő Isten. Nincs más senki, csak ő! Ő az egyetlen, aki könyörül, ő az egyetlen, aki vigasztal, ő az egyetlen, akinek érdemes szolgálni, ő az egyetlen, akinek szava igaz. Minden más szó és minden más élet hazugság, minden más reménység és minden más hit hiábavalóság. Az Úr, a te Istened, egy Úr! Halld, ó, halld, Izráel, hitvallásodat: Az Úr az egyetlen Isten. A pusztában vándorló Izráeltől sok minden elmaradt, sok minden szembenevette, sok minden kigúnyolta, sok minden mögötte maradt, sok minden értelmét veszítette. Az egyetlen, aki számára megmaradt: Isten.

Ez a mindörökké megmaradó Úr, az Izráel Istene: egy Úr, Ábrahám a hontalanságban, az úttalanságban merészen rábízta magát és szeretteit erre az egyetlenre, aki számára is az egyetlen igaz út és a biztos megérkezés lett. A bujdosó Jákóbnak az édig érő létra tetejéről így hangzik a kijelentés: Ne félj, mert én veled vagyok. Isten, az egyetlen Úr Jákób számára a bujdosásban, a menekülésben a létbiztonság és a megmaradás kezessége. Izráel számára nincs más választás, nincs más életlehetőség, mint az egyetlen Uristen kegyelmi kiválasztásának engedelmes

elfogadása. Izráelnek a pogány népek tengerében szabad és lehet ezt a kegyelmes kiválasztó Urat választania és elfogadnia.

Hald, Izráel! Ma ezt a kiáltást kell átvennie Isten mai népének, nekünk. Éppen akkor, amikor visszatekintünk és búcsúzunk. Visszatekintünk sok mindenre, amit az elmúlt évben magunk mögött hagytunk. Visszatekintünk, és sok minden miatt keseregünk. Visszatekintve zaklatásainkra gondolunk. De Isten egyedül maradt, és ő megmarad minden időben. Minden és mindenki megmarad, ami és aki Istenben marad. Istenben megmarad a lélek épsége, a szeretet hatalma, Istenben megmarad a hit jelentősége és a szenvedés értelme. Istenben megmarad szívünk öröme és jövődönk bizonyossága, mert Isten az egyetlen lesz még akkor is, amikor már minden és mindenki továtűnt, mint az álom. Isten az, aki marad és megmarad mindörökké. Isten az, aki mindig hazavár minket, az élet vándorait.

Ezt a kijelentést kell meghallania Izráelnek, Izráel e hatalmas hitvalló kórusát kell visszahangoznia a Sínai pusztájának, Jerikó leomló kőfalainak. Ezzel az örök hitvallással kell bevonulnia Izráel népének a tejjel-mézrel folyó Kánaánba. Hald meg, mai egyház: neked Istened van. Ezért nem szabad lelkedben magaddal hurcolnod Egyiptom isteneit, ezért nem szabad idegen isteneket választanod. Mind az egyiptomi, mind a babiloni istenek semmiségek. Az egyetlen Úr az élő és győzelmes Isten.

Hald, Izráel! Az Úr, a te Istened, egy Úr! Ez az egy és egyetlen Isten maga döntött népe felől. Ő maga választotta és vállalta egyháza népét. Ígérete szerint népét gyülekezetté formálja. Ez az Isten választott és vállalt engem, hogy itt és ma elmondhassuk Isten kijelentésének igazságát, hogy e világ hiábavalósága és panasza fölé helyezd szíved boldog imádságát és győzelmes hitvallását: Isten az én Uram; Isten a mi Urunk. A mi Urunk az egyetlen Istenünk.

Ez az egy Úr, aki egyetlen Istenként mutatkozik be, ezt a győzelmes hitvallást adja szenvedő egyháza számára. E hitvallás egyben megszabja számunkra az Isten iránti kötelességünket is. Az Istenhez való tartozás két fél dolga. Isten vállalja egyháza népét, de az egyháznak a maga hitvallásában vállalnia kell az Istenről szóló hívő hitvallástételt.

Hald, Izráel! Az Úr, a te Istened, egy Úr!

Szeresd tehát az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ne csak ajkad, de szíved is mondja magasztos hitvallásodat, hogy számodra Isten az egyetlen Úr, az egyetlen megoldás, az egyetlen öröm, az egyetlen létforrás, az egyetlen reménység. Isten szeretete, mely a Krisztus Jézusban elindult feléd, mely összegyűjtött és gyülekezetté formált, hadd indítsa el a te szívedben is a szeretet áramlását Isten felé. Ilyenkor úgy érzed, hogy a szíved kezd megújulni. De ne állj meg itt, mert csak akkor lesz igaz e szeretet, amikor kicsordul a szívedből, amikor lelked feszítőerejévé lett. Amikor üdítő forrásként a szeretet kicsordul a szívedből mások felé, akkor, igen, csak akkor lesz Isten iránti szereteted erős és boldogító.

Szeresd az Urat, a te Istenedet! Ez nem egyszerű elméleti döntés. Ez nem annak egyszerű tudomásulvétele, hogy Isten a mi Istenünk, hanem Isten szeretetébe való aktív bekapcsolódás. Isten szeretete számomra azt jelenti, hogy elfogadom a megváltó Istent az én Istenemként és az én életemet alávetem az ő akaratának. Isten szeretete a szív döntése. ott belül, a szíved mélyén, ahol gondolataid megszületnek, ott kell döntened Isten mellett. Isten már az örökkévalóságtól döntött melletted és vállalt téged az igaz Jézus Krisztusban. Nézz a golgotai véres keresztre! Ott jelentette ki Isten, hogy kiválasztott és vállalt téged minden bűnőddel és fájdalommal egyetemben. De hol van annak a jele életedben, hogy te is vállaltad az Istent? Istent választani és vállalni azt jelenti, hogy szeretem őt véghetetlenül, hogy a szívem megüresítem és egészen átengedem neki.

Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből. Szíved döntése szerint állj az ő ügye mellé, és vállald érte a hitvalló élet örömét és keresztyét. Ez talánydús életed megoldása. S ha szíved döntött, akkor dönt majd értelmed is. Mert a hit nemcsak szívbéli bizodalom, hanem biztos ismeret is. Isten szeretete nemcsak a szív kérdése, hanem az értelem kérdése is. Isten ma azokat keresi, akik az értelmükkel is igent

tudnak mondani kijelentésére, akik el tudják fogadni a hitvalló életet, akik igeszerű, okos istentiszteletté szentelik keresztyén életüket, akik értelmükkel is okosan végiggondolják az Istentől nyert hitvalló és gyülekezetépítő feladatokat. Szeresd Istent teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből, hogy igent mondjon mind szíved, mind értelmed az önmagát kijelentő Isten elhívására, hogy Isten győzelme foglalja el a fő helyet életedben.

Halld, Izráel népe, halld, mai egyház! Isten keres téged, hogy urad és megváltód legyen, hogy annyi bolyongás, annyi keresés és tévovázás után megtaláld azt az egy és egyetlen Urat, aki keres téged, akiért érdemes élni, és akiért érdemes vállalni a hitvalló élet örömet és keresztyét. Vidd életedet a szeretet szent hálaáldozataként az Úr trónusa elé! Halld, Izráel, az Úr szavát! Ha meghallottad ezt, mert van füled a hallásra, akkor azért imádkozz, hogy az Úr az ajkadat is nyissa meg, hogy zendüljön fel és zengjen az egyház hitvalló kórusa: Halld, Izráel! Az Úr, a mi Istenünk, egy Úr! Halld, egyház: az Úr a mi Istenünk, a Jézus Krisztusban a mi Atyánk! Igen, szerelmes Atyánk. Amen.

Gönczy Lajos

Az adófizető Jézus

Alapige: Máté 17,24—27

Bibliavetítés: János 14,6—11

A két drakhma adó, amelyről alapigénkben van szó, fejadó volt, amelyet minden húsz éven felüli zsidó férfinak a törvény rendelete szerint esztendőnként be kellett fizetni az esztendő végéig, Adár hónap utolsó napjáig. Ez az adó, amint a törvény megállapította, áldozat volt Istennek, engesztelésül a lelkekért. Fél siklus, egypár lej volt az összege, mindenki ennyit kellett hogy fizessen: a gazdag nem adhatott többet, és a szegény nem adhatott kevesebbet. Esztendő végén lezárták a listákat, és aki bármi okból kimaradt, az töröltetett Isten népe közül, annak nem volt helye a templomban, nem részesült a templomban mondott imák és bemutatott áldozatok áldásában. Ezért amikor vége felé közeledett az esztendő, a templomadószedők figyelmeztették azokat, akik hátralékban voltak. Adár hónap végén, a mi márciusunk első felében mehetett végbe az alapigénkben elmondott esemény.

A kapernaumi drakhmaszedők meglátták Pétert az utcán és megszólították. Örvendtek, hogy találkoztak vele, mert Péter, amióta Krisztus tanítványa lett, sokszor volt távol otthonától. Az adószedők ezúttal azt is megkérdezték, vajon Jézus egyáltalán fizeti-e ezt az adót. Lehet, az indította őket erre a kérdésre, hogy Jézus nem volt kapernaumi. Lehet az, hogy hallották, amikor azt mondta, hogy ő nagyobb a templomnál. Lehet, azzal a gonosz szándékkal, hogy feljelenhessék a papoknál. Nem tudjuk, mi vezette őket, de nincs miért kutassuk. Hisz mindennapi dolog volt az ilyen figyelmeztetés. Bizonyosan azon a napon is Péter nem az első és nem az utolsó ember volt, akit megszólítottak. Lehet, hogy minden esztendőben megesett, hogy a Péterhez hasonló emberektől, akik otthonuktól gyakran voltak távol, megkérdezték: nem feledte-e el, vagy ha máshol megfizette, ne tartsák mint hátralékost számon. És mindennapi volt az adószedők számára az is, ami azután következett: Péter aznap vagy másnap, de mindenesetre sietve megfizette a Mester és a maga nevében, mert egy sztátér éppen két ember adóját fedezte.

Tőlünk, akik pogányból lett keresztyének vagyunk, nemcsak térben és időben, hanem minden emberi vonatkozásban olyan távol van ez a történet, hogy önkéntelenül is felvetődik a kérdés: mi közünk hozzá? Van-e valami ebben a történetben, ami által nekünk valami olyat tud mondani, ami alkalmassá teszi arra, hogy életünk egy ilyen nagyon fontos órájában, mint amilyen egy istentiszteleti óra, vele foglalkozzunk?

Kétségkívül van. És mindnyájan első hallásra tudjuk, hogy mi az. Ennek a történetnek nem az adószedő és Péter, hanem Jézus a főszereplője, és ezáltal a múlt

idővel együtt elvesző történet kilépett a hétköznapokból, a zsidóság szűk világából, tér és idő felettivé lett. Ez a történet nemcsak Péter számára, aki végigélte, nemcsak Máté számára, aki feljegyezte, hanem mindnyájunk számára feledhetetlenné vált, mert üdvösséges kijelentést tartalmazó történetté, evangéliummá lehet, ha meg tudjuk találni benne, ha ki tudjuk hallani belőle a hozzánk szóló isteni üzenetet. Mert kétségtelenül van benne ilyen üzenet. Bizonyosság erre az a tény, hogy Jézus az adófizetés mindennapi jelentékételen eseményét ilyen csodákkal ékesítette fel. Tette ezt nem pillanatnyi szeszélyből — soha semmit nem tett így —, hanem messze, az idők végéig ellátó üdvöztítő szándékkal néz erre a mostani istentiszteleti alkalomra, amikor nekem kell szólni az Igét, és amikor ti vagytok azok, akik hallgatjátok azt. Kérjük Istent: Szentlelke által tegyen képessé és alkalmassá, hogy meg tudjuk hallani azt az évezredekken át hozzánk hangzó, minket kereső üzenetét.

Hogy ezt az Igét megérthessük, emlékezzünk: azt mondja az Úr Jézus a János evangéliumában Filepnek, aki arra kéri, hogy mutassa meg neki az Atyát: „annyi idő óta veletek vagyok, és még nem ismertél meg, Filep? Aki engem látott, látta az Atyát” (Jn 14,9). Jézus a maga egész életével, minden szavával és cselekedetével Istent mint mennyei Atyát mutatta meg. Ebben a történetben is ezt cselekszi. Az a két csoda, amely felékesíti ezt a sűrű, hétköznapi történetet, két ablak, amelyen keresztül meglátunk, megsejtünk valamit Istennek, a mi mennyei Atyánknak a felségéből.

A templomadószedők Péterrel az utcán, a háza előtt beszélgettek. Jézus már bement a házba, nem volt fültanúja a beszélgetésnek, hisz akkor őt kérdezték volna meg. Péter, mihelyt az adószedők továbbmentek, bement a házba, hogy elmondja Mesterének a ház előtt lefolyt beszélgetést. De mielőtt szólhatott volna, megelőzte őt Jézus, és szóba hozta a templomadó kérdését olyan módon, mint aki pontosan tudja, mit kérdeztek Pétertől és mit felelt rá Péter. Ez azt mutatja meg, hogy Jézus mindent tud. Nincs szükség arra, hogy előbb Péter elmondja. Tudja Péternek ezt a dolgát, tudja minden dolgát. De tudja a Jánosét és a Mátéét, tudja minden kapernaumi lakosét, és tudja minden — akkor, azután, ma és ezután élő — emberét. Azt, amit a templomba jövetel előtt otthon beszéltek, és azt is, amit ebben a pillanatban gondoltok. Tudja, olyan csodálatos módon, mint ahogyan vallást tesz arról a 139. zsoltárban Dávid: „Uram, megvizsgáldtál engem ... és ismeresz” (Zsolt 139,1). Így tehát nem ez az egyetlen hely, amely Jézusnak erről a mindentudásáról tesz bizonyosságot.

A másik, amit ebben az Igében megmutat: mindenek feletti uralma. Miként Jónás történetében egy nagy hálnak parancsol Isten, Jézus is itt egy hallal végezteti el a szolgálatot, fizetteti meg a templomadót. Kálvin, amikor ezt a részt magyarázza, azt mondja, hogy bár Krisztusnak nem volt mindig telt erszénye, mégis nem a szükségtől kényszerítve adta Péternek ezt a parancsot, hanem csodával akarta megbizonyítani, hogy neki, akinek a halak is adófizetői, nagyobb a hatalma, mint minden földi királynak. Hogy éppen egy hal által fizetett, ez különös módon szemlélteti az ő mindenek felett való uralmát: a tenger titokzatos világán, annak lakóin is teljes uralma van. Gondoljuk meg, milyen felmérhetetlen csoda ez, milyen mindennel szabadon, korlátlanul rendelkező akarat tehette lehetővé, hogy az első hálnak, amely Péter horgára akadt, ott legyen a szájában a sztátér, vagyis éppen annyi pénz, amennyi elengendő volt Jézus és Péter templomadójának a fedezésére. Az evangélium feleslegesnek tartja azt elmondani, miként tett eleget Péter is, a hal is ennek a parancsnak. Miért mondja el, amikor minden hívő előtt kétségtelen az, hogy amit parancsolt az Úr, az meg is lett? Hisz Kapernaum telve volt Jézus csodáinak emlékével: itt gyógyította meg a százados szolgáját, a Péter napáját, a vérfolyásos asszonyt és sok más beteget, itt támasztotta fel Jairus leányát. És Kapernaumban, amely a Galileai-tenger partján feküdt, mindenki hallott arról, miként járt Jézus a tengeren, hogy a szél és a tenger engedtek neki.

Isten mindentudásáról és mindenhatóságáról sokszor beszél az Írás. Itt ebben a történetben egészen sajátos módon tesz erről tanúságot.

Először azzal, hogy amint alapigénk kifejezi, Jézus megelőzi Pétert. Péternek legelső dolga az lett volna, hogy elmondja a templomadó szedőivel a ház előtt folytatott beszélgetést. De Jézus nem várja meg, hogy Péter tájékoztassa, hanem megelőzi őt. És megelőzi Pétert nemcsak a történetek elmondásában, hanem abban is, hogy kezébe veszi az egész kérdésnek az elintézését. Ez mindig az Isten munkamódszere. Az ember, még a legelőrelátóbb, még a legserényebb ember is mindig csak utána kullog az eseményeknek, a kérdéseknek. Isten mindig megelőzi az embert, előtte jár mind az embereknek, mind az eseményeknek, miként előtte járt a pusztai vándorlásban, a honfoglalás harcaiban az ő népének. Isten előtt van minden pillanatban az egész idő: a múlt, a jelen és a jövő. Ő nemcsak azt mondja előre, ami a következő pillanatban, a következő napon vagy a következő esztendőben fog történni, hanem előre tudja az egész életemet, népe teljes életét, minden ember életét, mind az örökkévalóságig. Soha nem eshetik meg, hogy tájékoztatlan, tudatlan lenne bármi dologban, még a legkisebben, a legjelentéktelenebben sem, és még kevésbé, hogy rosszul lenne tájékozódva. Az Úr nemcsak tudásával jár Péter előtt, hanem rendelkezésével és cselekedeteivel is.

Mikor kiadja a parancsot Péternek: menj és vedd a horgot a tengerbe, akkor már parancsolt annak a halnak is, amely a Péter horgára fog akadni, hogy a hal szátátérrel a szájában ott legyen abban az órában a tengernek azon a pontján, ahol és amikor Péter beveti a horgát. Bármivel járulunk is Isten, Krisztus elé, tudnunk kell ezt, eszünkben kell tartanunk azt, hogy Isten tökéletesen ismeri helyzetemet, szükségemet, előbb és jobban ismerté, mint bárki más, mint akár én magam. Isten mindig megelőz minket. Születésem előtt, a világ fundamentumának felvettése előtt megtette az intézkedéseket, rendelkezett az üdvösségemre tartó dolgokban. Ezzel az abszolút bizonyossággal kell nézmem reá, így kell nézmem a világra, és így kell nézmem az enyéim és a magam életére. Bármilyen, bármerre vezető legyen is az életutam, annak minden mélységét és magasságát az én Uram, megelőzve engem, megjárta már. Éspedig Jézus Krisztusban járta meg, Jézus Krisztusban előzött meg engem. Hogy mit jelent ez, azt mondja el az Ige hátralevő része.

Jézus, amikor megelőzi Pétert, nem útját állja, hanem a maga mindentudásával és mindenhatóságával egészen szorosan melléje és helyébe lép. Jézus, mikor szól Péternek, először félreérthetetlen világossággal felmutatja, hogy ő maga mentes a templomadó fizetésétől, mert ő nagyobb a papoknál, sőt nagyobb a templomnál is. Ő Isten Fia. Így azt is megtehetné volna, hogy meghagyja Péternek, mondja meg ezt is az adószedőknek és csak önmagáért fizessen. De Jézus azzal, hogy ennek ellenére megfizeti az adót, tudtukra adja, hogy ő egészen mellénk és közénk állt. Nemcsak Péter mellé, hanem a templom adószedői mellé, a kapernaumiak mellé és minden ember mellé. Nem akar élni a maga szabadságával, nem akarja magát a többiektől elkülöníteni. Jézus az Igében ezt úgy fejezi ki: nem akarja, hogy megbotránkozzanak, illetve még ezzel is segítségükre, oltalmukra, szolgálatukra akar lenni, mert ő azért jött, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett. De nemcsak mellénk áll, hanem a mi helyünkre áll. Nemcsak önmagáért, hanem Péterért is fizet. Mint ahogy helyünkre állt a Golgotán, amikor elszenvedte helyettünk Isten haragját, a bűn büntetését, a halál minden nyomorúságát és rettegését, mint ahogyan helyünkre állt, amikor a dicsőségből alászállott ebbe a világba és egy emberi életben végigjárta azt az utat, amelyet mindnyájunknak meg kell járni ebben a világban a bölcsőtől a koporsóig. Így van ő egészen mellettünk, hogy mindannyiszor, amikor csak kell, helyünkre álljon érdemével, esedezésével, és hordozza helyettünk azokat a terheket, amelyeket mi magunkban képtelenek vagyunk és képtelenek lennénk elhordozni. A maga mindenható, csodatevő erejével hordozza azokat. A templomadó, amint már említettük, olyan kicsi összeg volt, hogy Péter is bizonyosan meg tudta volna fizetni, ha nem talál a hal szájában szátátért, de az Úr Jézus azzal, hogy Péter helyett ő fizeti meg és ilyen csodálatos módon fizeti meg, arra emlékeztet, hogy azt, amivel mi Istennek tartozunk, csak úgy tudjuk megfizetni, ha ő a maga isteni csodatevő erejével helyünkre áll, ha ő fizet helyettünk.

Az alapigénkben elmondott történet magyarázatánál, mint általában a Jézussal kapcsolatos minden esemény magyarázatánál, két kísértés s ezzel együtt két tévedés szokta a lelkeket megejtteni. Az egyik az, hogy Jézusban csak az isteni felségét, hatalmát és csodáit látják meg. Ha kénytelenek is tudomást venni arról, hogy itt járt a földön, itt élt a mi bajaink, nyomorúságaink, bűneink, terheink, félelmeink között, az isteni fényével, dicsőségével úgy elföd, úgy beborít mindent, hogy mellette az embernek nem marad semmi jelentősége, csak azt látjuk, hogy ő egy az Atyával, hogy benne lakozott az istenség teljessége. A másik tévedés, amikor Jézus istensége háttérben marad, feledésbe megy az ember volta mellett. Egészen az ember lép előtérbe, aki mindenben hasonló volt hozzánk, kivéve a bűnt. Jézus csodáit mint legendákat vagy félreterezik, vagy igyekeznek mint nem csodákat magyarázni. Voltak frászmagyarázók, akik alapigénk második csodájáról kimondták: lehetetlen, hogy a hal szájában egyszerre legyen a horog és a pénz. Péter nem a hal szájából kapta a sztárért, hanem a piacon kapott annyit a halért.

Tudom, hogy amíg én alapigénk csodáiról, különösen a hal csodájáról beszéltem, addig vannak, akik mosolyogva vagy bosszankodva megjegyezték magukban: milyen gyermekes, naiv, tanult emberhez nem illő ez a csodahit. Miért kell a mai időben ilyen ócskaságokkal elriasztani a gondolkodó hallgatóságot?

Akár tetszik, akár nem, Jézust mindig úgy kell néznünk és látnunk, amint minden evangéliumi történet és ez is mutatja: egyszerre a maga isteni dicsőségében, hatalmában és az emberi élet kicsinyes körülményei között. Úgy kell látnunk, mint akiben lakozott az istenségnek egész teljessége, mert íme, mindentudó és mindeneken uralkodó, de aki mégis olyan megalázott állapotban van, hogy megfizeti a templomadót, holott azt még az emberek között sem kellett mindenkinek megfizetni, hisz a papok mentesek voltak alóla. Egyszerre, egy szempillantásban kell látnunk végtelen nagynak, aki tudja minden gondolatunkat és isteni hatalommal áll mellettünk, és ugyanakkor hozzánk hasonló kicsinek, aki velünk együtt hordozza nemcsak a legnagyobb terheinket, mint amilyen az üdvösségünk kérdése, hanem a legkisebbet is, mint amilyen a hétköznapi gondja és baja, mint amilyen megszokott kicsi teher volt a templomadó. Velünk, érettünk és helyettünk hordozza terheinket. Hordozza azzal a hatalommal és azzal a szeretettel, amely az ég és a föld minden hatalmát megmozgatja értünk, ha úgy kívánja a mi üdvösségünk, ha úgy látja jónak az ő mindenható bölcsessége. Bízhatunk benne, mert miként egykor egész isteni mindenhatóságát mozgásba hozta azért, hogy előteremtse a szent adót, úgy mindig hajlandó és kész minden benne hívőért mindent megcselekedni. Itt egy történetben világosítja meg ezt a csodálatos tényt, a minden csodák csodáját, hogy az, aki Istennel volt egyenlő (Fil 2,6), aki képe a láthatatlan Istennek (Kol 1,15), aki egy az Atyával úgy, hogy aki őt látta, az látta az Atyát (Jn 14,9), ez a csodálatos valaki nem tekintette zsákmánynak mindezt, hanem magát megüresítvén szolgai formát vett föl (Fil 12,7—8).

Tisztában kell lenni azzal, hogy Jézus csak addig tud segíteni rajtunk, amíg ilyen, amilyenek az Ige mutatja. Mihelyt akár az ő isteni mivoltáról, akár emberségéről megfélekedünk, éppen olyan semmit érő lesz számunkra, mint egy legendabeli vagy egy történelmi személy. Le kell számolnunk azzal, amint az evangéliumok elének adják, vagy nincs értelme, hogy Jézussal megterheljem a lelkemet, az életemet, a világot. Csak ha így hiszek Jézusban, a csodatevő Úrban, aki az ő kegyelmével, szeretetével megelőz engem, különösképpen megelőz engem Isten ítélőszéke előtt, mert amikor én bűnomban, hitetlenségemben megátalkodottan távol vagyok, mint tékozló fiú az atyai háztól, Jézus már régóta, örök idők óta könyörög érettem és megfizette helyettem, amit én soha, semmiképpen nem lennék képes megfizetni. Megfizeti a szent adót engesztelésül az én lelkemért, hogy legyen nekem menetelem a templomok templomába: az én ítélő Bíróm elé, az én mennyei Atyám elé. Ámen.

A Megváltónk neve

Alapige: Máté 1,21; Lukács 2,11
Bibliailvasás: Zsidókhöz 4,12.14–16

Az első karácsonyban született Megváltónkat Jézus Krisztusnak hívjuk. Vajon tudjuk-e, hogy ez a két szó mit jelent a mi magyar nyelvünkön?

A kettős névnek az első tagja: Jézus, a héber vagy köznapiasan a zsidó nyelvből került a mi nyelvünkbe, s magyarul azt teszi: szabadító, üdvözítő, megtartó. Ezt fejezi ki a mai Ige: nevezd annak nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből. A másik textusunk pedig Megtartónak nevezi. A mi nyelvünkre lefordítva a héber Jézus szót, üdvözítő alakjában szoktuk a leggyakrabban használni.

A név másik tagja — Krisztus — a görög nyelvből honosodott meg közöttünk. Magyarul annyit jelent, mint fölkent. A héber alakja is közsímet nálunk: Messiás. Az ószövetségi rendtartás szerint a prófétát, a főpapot és a királyt a hivatalba lépésükkor megkenték olajjal, s ezzel eljegyezték őket az Isten emberei közé, az Isten szolgálatára. A megváltónk nevének másik tagja — Krisztus — tehát azt jelenti, hogy Jézus próféta, főpap és király.

Talán nem haszontalan, ha ma a Krisztus névvel foglalkozunk. Ez a név nem pusztán név, hanem kifejez mindent, amiért jött, amit tett és amit tesz ma is. Ő valóban Jézus Krisztus: Fölkent, Üdvözítő, nemcsak a neve, hanem lényege szerint is.

A héber Jézus szó tehát azt jelenti: Üdvözítő! Jézus a mi üdvözítőnk. Mit jelent ez a magyar szó: Üdvözítő? Hallatára milyen kép jelenik meg előttünk? Mi, akik neki hívei, üdvözültjei vagyunk, el tudnók-e mondani, hogy minket miképpen üdvözített, milyen üdvösséggel ajándékozott meg?

Ha a magyar üdvösség, üdvözítő, üdvözülni szót kell megvilágítanom, szívesen veszem a hasonlatot a testi életből. Röviden szólva, ami a testnek az üdülés, az a léleknek az üdvözülés. Mikor üdül az ember teste? Nyilvánvalóan akkor, ha mindazt megtalálja, mire szüksége van. A munka után a pihenést, a szomjúság után az italt, a beszennyeződés után a tisztálkodást, a poros, rossz levegő után a tisztát. Akkor üdül a test, ha a megfáradt erőit újjal tudja pótolni, ha el tud szakadni mindattól, ami az életműködését pillanatnyilag vagy hosszabban megzavarta, ha ki tudja magából küszöbölni mindazt, ami a test életét akadályozza vagy fenyegeti. Úgy vélem, mindazt, ami a testnek az üdülést jelenti, nem kell bővebben ábrázolnom.

A léleknek az üdülése ehhez a testi üdüléshez hasonló folyamat. Isten a lelket a maga számára teremtette; azt akarja, hogy a lélek ne tőle távol, hanem hozzá közel, vele közösségben éljen. Őbenne és általa találjon felüdülést, új erőt, békességet, megnyugvást, megcsendesedést. Ahogyan a test üdülésének ellensége a fáradság, éhség, szomjúság, tisztátlanság, rossz levegő, örökös robot, ugyanúgy a lélek üdvösségének is megvan az ellentéte, a veszélyeztető elem. Mindezt pedig a mai Ige egyetlen szóban foglalja össze: a bűn! Azért kell a Megváltót Jézusnak nevezni, mert ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből. A bűnben lenni annyi, mint Istentől távol lenni, nem az egészséges, tiszta, megerősítő és megújító elemben élni, amelyet Isten a lélek éltetőjének teremtett. Isten azt akarja, hogy minden általa teremtett emberi lélek vele, benne, az ő közelében éljen.

Mi azonban sajnos születésünkénél, természeti mivoltunknál fogva Istentől távol, a bűnben, más szóval a kárhozatban élünk. Isten azt akarja, hogy ebből az állapotunkból visszakerüljünk abba az eredeti életelembé, amelyre nézve teremtettünk; azt akarja, hogy vele ismét közösségbe kerüljünk, hogy ne tőle távol, hanem vele együtt éljünk, hogy üdvözüljünk!

Nos, már tudjuk, hogy mit jelent az Üdvözítő szó. Jelenti azt az Urat, a Jézus Krisztust, aki által Isten bennünket üdvözít, magához hív, önmagával közösségbe von, aki által megszabadít attól a régi életünkötől, a bűntől és a bűn következményétől, melyben tőle távol, idegenben élünk. Talán feldereng előttünk, hogy az életünk

minden erőtlenségének, szomorúságának, reménytelenségének, sikertelenségének egyetlen lelki oka van: nem abban az egészséges, tiszta elemben, magában Istenben él a lelkünk, aki számára teremtett. Olyan a lelkünk, mint az a bágyadt, fonnyadt test, amelyik sohasem jut ki a napfényre, a tiszta erdei levegőre, a felüdítő fürdőre; amelyik csak robotol, anélkül hogy meglenne a tápláléka és itala, otthona és békessége.

Értsük meg tehát jól: a mi Megváltónk azért Jézus, magyarul: Üdvözítő, mert őt Isten azért küldte, hogy bennünket megszabadítson mindattól, ami minket tőle elválaszt, és teljesen hozzákapsoljon az ő életéhez. Az egész Szentírás lényegében erről az üdvözítő munkáról beszél, erre hív minden embert. Krisztus nem azért jött ebbe a világba, hogy minket kárhoztasson, hogy benne hagyjon a bűnben és eltéljen bűneink miatt. Neki nem a kárhoztatás, hanem az üdvözítés, az Istenhez való visszavezetés az egyetlen célja. És jól jegyezzük meg: nem az igazakhoz, a jókhoz, a magukkal megelégedettekhez, hanem a bűnösökhöz, a gonoszokhoz, a bűnben élőkhez jött, hogy azokat visszavezesse az Istenhez, azaz: üdvözítse. Sajnos vannak még keresztyének, akik azt szeretnék, hogy Krisztus rajtuk, saját körükön kívül minden más bűnöst elpusztítson, hogy halálra ítélje a gonosz világot, megbüntesse az összes bűnösöket. Ezt nem lehet és nem szabad Krisztustól várni. Sem azt, hogy megváltoztassa a világot. Ez nincs benne az ő programjában. Ő Üdvözítő, aki az egyes embereknek az Istenhez való viszonyát változtatja meg, mégpedig gyökeresen és teljesen, hogy azután az így megváltoztatott, üdvözített embert visszaküldje a világba a többi ember közé ismét, csak nem kárhoztatás, ítéltetés és pusztítás, hanem az Istenhez való visszavezetés, az üdvözítés programjával.

A keresztyén ember tehát Krisztusban ezt az Üdvözítőt látja, és egyedül őt magát tartja a maga és a világ üdvözítőjének, üdvözítő Urának. Benne az üdvösségnek, az Istenhez való visszajutásnak, az Istenben való életnek a titkát kerüsi, és ezt egyedül csak benne, és senki másban, más teremtményben nem keresi. Ebben a református vallás annyira következetes, hogy még az üdvözítő egyházzól sem beszél. Mi azt mondjuk, hogy egyedül csak Krisztus maga üdvözít, és nem az egyház. Az egyház a bennünket üdvözítő Krisztusnak az eszköze az üdvözítő szolgálatában. Mi hisszük azt, hogy minden egyházban lehet üdvözülni, de csak egyképpen: a Krisztusban való hit által. A magunk egyházát azért szeretjük és azért tartjuk drágának, mivel ez az egyház az üdvösségre szorult ember és az üdvözítő Krisztus között egészen szabaddá tette az utat, az üdvösség szolgálata elől elhárított és elhárít minden emberi akadályt.

Most már fel kell tennünk a kérdést: mi módon üdvözít bennünket a Jézus Krisztus? E kérdésre a felelet igen egyszerű: Jézus mint Krisztus, vagyis mint Fölkent üdvözít bennünket. Ezt fejezi ki a mai Ige: Született néktek ma a megtartó, aki az Úr Krisztus. Amikor az első keresztyének a Jézus és a Krisztus szót egymással összekapcsolták, azt mindig úgy értették, hogy Jézus Krisztus, azaz az Isten fölkentje: prófétája, főpapja és királya. Jézus tehát fölkentsége három hivatala: prófétasága, főpapsága és királysága által üdvözít, azaz vezet vissza Istenhez. Az üdvözítő Jézus szónak tehát igazi tartalmát a Krisztus szó adja meg.

Amikor tehát a mi Megváltónknak a neve a fülünkhöz ér vagy elhagyja ajkunkat, nekünk mindenekelőtt arra kell gondolnunk, hogy ő az Isten fölkentje, mégpedig mindenekelőtt fölkent prófétája és tanítója.

Valóban Jézus próféta volt és tanító. Ebben tökéletesen hasonlított az ószövetségi prófétákhoz. Közölte az Istennek a mi megváltásunk felől való titkos tanácsát és akaratát. Két tényben különbözött azonban az ószövetség prófétáitól: míg azok csak részlegesen, töredékesen közölték az emberekkel Isten üdvözítő akaratát, addig ő a mi váltságunk felől tökéletesen és maradék nélkül kijelentette Isten akaratát; másfelől ő nemcsak próféta, hanem ő maga az egyetlen próféta, akiről szóltak a többi próféták. Ezért nevezi őt a Heidelbergi Káté a mi legfőbb prófétánknak és tanítónknak. Hogyan üdvözít Jézus, a fölkent próféta? Úgy, hogy a váltságunk, üdvösségünk minden titkát, az üdvözülés minden tényét, útját, törvényét mielőtt állítja. Az ő tanításán át egészen világos lesz előttünk az út, amely a bűnből Istenhez, az üdvösséghez vezet.

Mit kell tennie annak az embernek, aki valóban üdvözülni akar Krisztus által? Mindenekelőtt hallgatnia kell a Krisztus üdvösségre vezető tanítását, azt az Igét, amelyet ő maga mondott, amelyet róla hirdettek az ószövetségi próféták és az újszövetségi apostolok. Legyen egészen nyilvánvaló előttünk, hogy Krisztus Igéjének a komoly és buzgó olvasása és hallgatása nélkül közülünk senki sem üdvözülhet, senki sem kerülhet abba az életelembé, melyre nézve bennünket Isten megteremtett.

Az egyház, amelynek kebelében most együtt vagyunk, az a hely, ahol Krisztusnak, a mi legfőbb prófétáknak ez az üdvözlő szava szakadatlanul szól és várja, hogy mi annak nyomán eljussunk az üdvösségre, visszakerüljünk Istenhez. Mindazok, akik Krisztusban felismerték a maguk üdvözítőjét és benne és általa megkóstolták az üdvösséget, az Istenben való élet örömét, egyhangúan arról tesznek bizonyosságot, hogy az egyházban hallott vagy olvasott Ige vezette el őket az üdvösség útjára.

Jézus azonban nemcsak prófétaságra, hanem Isten által a főpapságra is felkenetett. Ő nemcsak üdvözlőnk, tanítónk, hanem üdvözlő főpapunk is. Ez a kép azonban már sokkal idegenebb az átlag keresztyén ember előtt. Nehezen formálódik ki lelki szemeink előtt Krisztusnak mint főpapnak a képe. Pedig ha csak egy prófétát, a lehető legnagyobbat is látjuk benne, soha el nem jutunk az üdvösségre. Az ő prófétasága felmutatja előttünk az üdvösség útját a bűnből Istenhez; felébreszti lelkünk vágyakozását az üdvösség felé, vezet az üdvösség útján, de magát az üdvösséget ő mint főpap szerezte meg a mi számunkra. Éppen az ő főpapságának a nem ismerése az oka annak, hogy olyan bizonytalanok vagyunk a magunk üdvössége felől.

Minden papnak s így Krisztusnak is kettős feladata van: az áldozat és a közbenjárás.

Az ószövetségi főpap naponként áldozatokat vitt az oltárra a nép bűneiért; tette pedig ezt azért, hogy a bűnök miatt haragvó Istent megbékítse, kiengesztelje. Krisztus mint főpap egyetlenegy engesztelő áldozatot mutatott be élők és holtak bűneiért: saját testének az áldozatát a golgotai kereszten. Tudunk-e úgy nézni az ő szenvedéseire, különösképpen nagypénteki kereszthalálára, mint arra az egyetlen áldozatra, melyet ő mint főpap érettünk bemutatott? Azért nincs a református egyházban oltár, áldozat, áldozó pap, mert a Szentírás alapján egyedül csak Krisztust tudjuk áldozó papunknak elismerni, mert egyedül az ő meg nem ismételt nagypénteki áldozatát fogadta el Isten minden ember minden bűne engesztelő áldozatául. Amikor mi ezt a szót halljuk: pap, áldozat, oltár, bűnbocsánat, kiengesztelés — lelki szemeinkkel a golgotai oltárra, Krisztus áldozatára tekintünk és annak javaival teljesedünk be. E nélkül az áldozat nélkül nem lehetünk bizonyosak afelől, hogy bennünket Isten valóban visszafogadott, valóban közösségre lép velünk, azaz üdvözít.

Krisztus pedig nemcsak meghalt érettünk a kereszten, hanem a szent keresztségben és úrvacsorában két látható érzéki jelt, pecsétet és zálogot adott nekünk afelől, hogy ő valóban meghalt érettünk és számunkra Istennél bűnbocsánatot és üdvösséget szerzett. Amikor a keresztelésnél azt látom, hogy a gyermek fejére vizet öntenek, lelki szemeimmel látom, hogy amiképpen most kiömlik a víz, úgy ömlött ki egykoron a Krisztus tulajdon vére is ezért a gyermekért, s miképpen a tiszta víz a testnek a szennyét lemossa, akképpen viszi le a lélek minden tisztátalanságát, azaz bűnét a Krisztus vére és Szentlelke. Amikor az úrvacsorában a lelkipásztor a kenyeret felemeli és megtöri és a kelyhet felmutatja, lelki szemeimmel látom, hogy a Krisztus teste ugyanígy törtetett meg érettünk a kereszten, amiképpen most megtöretik a kenyér, és a vére úgy ömlött ki, amiképpen a kehelybe töltötték a bort, s ezenfelül: Krisztus a maga mennyei testével úgy táplálja az én lelkemet és vérével úgy vidámítja az én lelkemet, amiképpen a kenyér táplálja és a bor vidámítja és felüdíti a testet. De még ennél is nagyobb titok válik a keresztségben és az úrvacsorában nyilvánvalóvá. Olyan bizonyos, hogy Krisztus énérettem is meghalt, az én bűneim büntetését is Isten előtt kiállotta s így számomra bűnbocsánatot és örök életet szerzett, amilyen bizonyos, hogy a vizet az én fejemre öntik, a kenyeret én eszem meg és a bort én iszom meg.

Így van a legteljesebb kapcsolat a Krisztus engesztelő áldozata és ennek látható jegyei, a keresztség és az úrvacsora között. Ezért kell a keresztségben és úrvacsorában

részesülnünk, ezért segítenek ezek bennünket az üdvösség útján. Így leszek a szent jegyek és pecsétek által bizonyos afelől, hogy Krisztus az ő egyetlen papi áldozatával engemet üdvözít, kibékít az Istennel, elhárítja felőlem az ítéletet és kegyelmet szerez nekem.

Ő azonban mint főpap nemcsak bemutatta érettünk az engesztelő áldozatot, hanem szüntelen könyörög is érettünk az Atya előtt. Sokan kérdezik: mit tesz most Jézus? Ūl az Atya Isten jobbán, és ott mint hív főpap könyörög érettünk. Milyen jó ezt tudnunk, hisz a mi imádságaink olyan gyarlók, annyi bűnnel terheltek. Hányszor de hányszor kételkedünk abban, hogy vajon eljutunk-e valóban az Isten színe elé? Aki hit által ismeri Krisztus főpapi idvezítő munkáját, az tudja, hogy minden imádság, melyet Krisztus nevében mond, általa megtisztítva, megszentelve, kiigazítva és a maga kérésével kiegészítve jut el Isten szívéhez. Nekünk nincs szükségünk arra, hogy Szűz Mária, a szentek és a papok közbenjárását kérjük vagy megfizessük akár pénzzel, akár jó cselekedetekkel üdvösségünket, mivel a mi igazi hív főpapunk, maga Krisztus esedezik érettünk szüntelen fohászokodásokkal és kéri számunkra az Isten gondviselését, bűnbocsátó irgalmát és kegyelmes vezetését. Milyen boldog az a szív, amelyik eljutott erre a hitbeli tapasztalatra! Az ilyen szív sohasem kételkedik az imádság meghallgatása felől, minden kérését rábízza az érettünk könyörgő főpapra, Krisztusra, és tudja, hogy érette meghallgatja Isten az imádságot, és ha valamit nem ad meg a kérésükből, a helyett valami nagyobbat ad és drágábbat fog nekünk ajándékozni.

Valahányszor kimondjuk az imádság végén a megszokott kifejezéseket: a Krisztus nevében, Krisztusért, a Krisztus érdeméért kérünk — elevenedjék fel bennünk a főpap Krisztus képe, amint a mennyben könyörög érettünk. Milyen biztos a maga üdvössége felől az a szív, amelyik hit által bizonyos Krisztusnak főpapi közbenjárása felől.

Krisztus mint próféta megismerteti velünk az üdvösséget, mint főpap megszerezte és annak magatartásáért könyörög. Hátravan még királyi tisztségének az ismerete. Ő mint örökkévaló mennyei király az általa megismertetett és megszerzett üdvösségben oltalmaz és megtart. Sokszor felmerül bennünk a súlyos kérdés: vajon meg tudok-e maradni a Krisztus által szerzett üdvösségben? A kísértések, bűnök, kétségek nem fognak-e attól elszakítani? Végig tudok-e menni az üdvélet útján egészen a végig, a halálom át a mennyei dicsőségig? A keresztyén embernek e tekintetben önmagában nincs semmi bizodalma, de van teljes bizalma magában Krisztusban, aki nemcsak megismerteti velünk az üdvösséget, nemcsak megszerzi számunkra, hanem abban minden kísértéssel, bűnnel, nyomorúsággal szemben mint hatalmas király oltalmaz és megtart.

Ő nemcsak e világnak a királya, hanem a mi üdvösségünknek is a fejedelme. Nem azért jött, hogy megmérkőzzék a földi uralkodókkal, hogy új politikai vagy társadalmi rendszert hozzon, nem harcol egyik vagy másik ország ellen, egyáltalán nem harcol az emberek ellen. Ő azért jött és azért uralkodik ma is, hogy az embert az ősi ellenséggel: a bűnnel és a halállal szemben megoltalmazza és megtartsa; hogy erős karjával, Igéjével és Szentlelkével, tengernyi kísértésünk, bűnünk, elesésünk, megtorpanásunk és bizonytalanságaink között is, végigvezessen a maga oltalma alatt az üdvélet egész útján, az újjászületéstől a mennyei dicsőségig.

Ezt a királyi hatalmát annál inkább megtapasztalom, minél inkább beletagozódok az ő földön gyűjtött seregébe: a keresztyén gyülekezetbe, és minél engedelmesebben alárendelem magamat az ő akaratának.

Így folyik a Jézus üdvözítő munkája az ő fölként Krisztus mivoltának hármas körében: prófétaságában, főpapságában és királyságában. A Krisztus hármas tisztét a legvilágosabban összefoglalja az apostoli hitvallás: a Hiszekegy. Fogantatott, született és szenvedett mint próféta. Ez a szolgálata tökéletesen be van fejezve, úgy, ahogyan az előttünk áll a Szentírásban. Mint engesztelő áldozatot bemutató főpap, szenvedett, megfeszítettet, meghalt, eltemettet, szálla alá poklokra. Mint érettünk esedező főpap, ma is ott van az Atya Isten jobbán. Mint dicsőséges mennyei király: feltámadt, felment a mennyekbe, ül az Atya Isten jobbán. És onnan leszen eljövendő az idő

végén, mint ítélő bíró, hogy megtartsa az utolsó ítéletet és a maga választottait a maga szerzette nagy üdvösség végleges birtokába helyezze.

A keresztyén hívó embernek egészen idáig kell hit által előrelátnia, ha karácsonykor hallja az egyszerű és megszokott Igét: az újszülöttet Jézusnak kell nevezni, mivel a karácsonykor született Megtartó az Úr Krisztus! A karácsony csak kezdet. Csak egy gyermek születéséről szól, nekünk azonban látnunk kell azt is, hogy mi lesz a gyermekből. Krisztus lesz belőle, Úr Krisztus! Vagyis a legfőbb próféta, az egyetlen főpap és az örökkévaló király. Rosszul mondtam, nem ez lesz belőle, ő már akkor is az, amikor megszületett. Sőt, ez volt már a betlehemi megszületése előtt is abban a mennyei dicsőségben, melyben születése előtt az Atyánál élt, és amelyben most is uralkodik.

Így mutatja meg nekünk a mai igehirdetés ezt a teljes Krisztust. Nem a teljes Krisztust, mert azt senki fel nem mutathatja, csak valamit az ő kegyelméből és hatalmából, hogy újra felindítson mindnyájunkat üdvösségünknek: az Istenben való békés, erős, hatalmas, szolgálatra kész, mindent elviselő életünknek a keresésére, megtalálására és teljes kibontakoztatására.

Sohase féltsük az üdvösségünket: az Krisztus kezében van. Ő mindent megtett értettem. Kiáltunk feléje a mélységből, bűneinkből, amelyekből üdvözíteni akar. Ő már az első karácsonyban elindult felénk. Keljünk fel mi is bűneinkből, és induljunk el feléje az üdvösség útján. Karácsonytól virágvasárnapján, nagypénteken, húsvéton, áldozócsütrötökön és pünkösdőn keresztül a mennyei dicsőségbe, a teljes üdvösségbe vezet. Legyen áldott örökkön-örökké. Ámen.

Walter Lüthi

Ti, athéni férfiak!

Alapige: Apostolok cselekedetei 17,18

Bibliailvasás: Apostolok cselekedetei
17,16—34

„Ti, athéni férfiak!” Semmi kétség, Pál tudja, hol van, és hogy most kikkel beszél. Egy alkalommal Rómában egy héten keresztül egy jezsuita szerzetes előadásait hallgattam, aki estéről estére e büszke megszólítással köszöntötte a nagy tömegben odasereglett gyülekezetet: „Rómaiak!” Ugyanígy szólítja meg Pál ebben a nevezetes órában hallgatóságát: „Athéniak!” De feltehetjük azt a kérdést: vajon nem tudja az apostol azt, hogy ezzel megsérti az üdvözöltek önértetét, sőt egy olyan múlt büszkeségét is, mely mindig a magához hasonlót keresi? Hogyne tudná! Éppen azért, mert tudja, választja ezt a megszólítást. Ezzel — ahogy mondani szokás — mintegy szarvánál fogja meg a bikát, és frontális támadást kezd. Ugyanis neki is van öntudata és büszkesége, ő is egy bizonyos múltra tekint vissza, de ő nem az emberek nagy tetteit tartja szem előtt és az eszében, hanem Isten nagy tetteit. Tudja, hogy ő most Athénban van, hogy itt első alkalommal mondja ki azt a nevet, mely minden név fölött való. Az athéniak, akik minden igaz, szép és jó fölött rendelkeznek, amit az ember valaha is kitalált, most szembetalálják magukat valakivel, akinek nincs semmije, akinek nincs semmi egyenértékű vagy hatalmasabb értéke, hanem valami egészen más kincse van, ez a kincs a Jézus neve. Ez azonban nem koldusszegénységet vagy koldusbüszkeséget, hanem a meghatalmazott követ teljhatalmát jelenti. Az, aki itt beszél és így szól: „Ti, athéni férfiak!”, az, aki szent haraggal ejti ki e szavakat, az nem akárki, hanem a Tarsusi Pál, annak a Jézus Krisztusnak a követe, „akinek adatott minden hatalom mennyen és földön”.

Kissé feszülten most kíváncsian várhatjuk azt, hogy miként folyik le és végződik ez a tarsusi férfi és az athéniak, illetve a keresztyénség és a görögség, vagyis Krisztus és az antik kultúra közötti találkozás. Nem kevesebbről, hanem éppen erről van itt és most szó. Nem túlzunk, ha azt állítjuk, hogy aligha létezik még egy olyan darab föld

ezen a világon, ahol az emberi tudás olyan csúcsteljesítményt és érettséget ért volna el, mint a régi Görögországban, abban a Görögországban, ahol az ember „az élet álmát a legszebben álmodta meg” (Goethe).

Háromszoros fényesség ragyogja be ezt a várost és ezt a népet. Először is a „tettek ragyogása” (Zündel). A görögöknek tettere kész emberei és eszközei voltak, akiket ráadásul meg is tudtak énekelni. Akhilleuszról egészen a thermopülai hősökig, akik egy nagyhatalom elleni harcban a győzelemért életüket adták, férfiak és hősök szakadatlan sorát ismerjük. Nagy Sándor görög volt. Héraklész és Herkules! Nem is beszélve a spártaiakról, akiknek bátorsága évszázadokon át közmondásosan fennmaradt. A „politika” szó, mely egy nép aktív külső és belső magatartását jelenti, nem véletlenül származik a görög nyelvből. És ennek a férfias és hősi népnek, az athéni férfiaknak Jézus Krisztus követe most azt hirdeti, hogy Megváltóra van szükségük. Ezek a férfiak, a tettek emberei megváltást kell hogy nyerjenek. És ez a Megváltó egy zsidó, aki egy palesztinai kisvárosból származik, akit a zsidók fővárosában nyilvánosan felakasztottak, és aki ezzel a kiáltással búcsúzott a kereszten: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?” Méltán aggodalmaskodunk, hogy ezek a férfiak, ezek az athéni férfiak elfogadják-e ezt az üzenetet.

A görög népet tettei fényességén túl beragyogja „gondolatainak fényessége” is. Létezett-e máshol széles e világon ilyen kis területen annyi költő és gondolkodó, mint itt? Homérosz, Aiszkhülosz, Szophoklész és Euripidész; Szókratész, Platón és Arisztotelész — hogy csak a legismertebbeket említsük. De ezek körül nemcsak bokrok és cserjék vannak, hanem gazdag szellemi élet magas törzsű képviselőinek egész erdeje. A „filozófia” kifejezés sem véletlenül ered a görögből. De az apostol nem akar ebbe a görög erdőbe sem egy magasabb, sem egy magasabb rendű fatörzset beleültetni, hanem valaki egészen mást akar leleültetni. Jézus Krisztus nem szupergondolkodó, hanem az, aki nagypéntek reggelén Pilátus előtt állt és azt mondta: „Én vagyok az igazság” és „aki az igazságból van, hallgat az én szómra”. Vagyis Pál nem egy olyan igazságot hirdet, amely már a meglévőkhöz hozzácsatolható lenne, hanem azt az igazságot, mely nem sorolható ezek közé, s amely Jézus Krisztussal jött erre a világra. Vajon hogy fognak a sokféle igazság hirdetői Athénban erre az üzenetre reagálni? Jól tesszük, ha az apostollal együtt felkészülünk a legkeservesebb ellenállásra.

Ehhez kapcsolódik még a régi görögöknek az a szinte egyedülálló képessége, hogy ezeket a tetteket és gondolatokat érzékletesen kifejezzék és művésziesen ábrázolják. A „tettek fényessége” és a „gondolatok fényessége” mellett harmadik ajándékuk a „művészet fényessége”. Ezen belül természetesen nem csak a város jellegzetességeire gondolunk, az Akropoliszra, a felső városra, a várra a Parthenonnal, annak templomára, annak 98, egyenként 50 méter magas oszlopára, arra az épületre, mely mint egy korona ragyog az ég kékjében; nem csak a város istennőjének márvány-, elefántcsont és aranyszobrára, mely már messziről köszönti a tengeri hajósokat. Nem, Athénban mondhatni minden ablakkeret, minden kerítés és minden kockakő egy kis műalkotás. A forma és szépség itt példaképül és mércéül szolgál az utókornak. A „poézis”, „technika” és „muzsika” szavaink is görög eredetűek. És ide, a szépség Eldorádójába hozza az apostol az üzenetet arról a megváltóról, akiről ez van feljegyezve: „nem volt néki alakja és ékessége, és néztünk reá, de nem vala ábrázata kívánatos. Utált és az emberektől elhagyatott volt, fájdalmak férfiak és betegségeink ismerője, mint aki elől orcánkat elrejtjük, utált volt és nem gondoltunk vele.”

Mit keres Pál Athénban? Ezen a helyen Jézus Krisztus apostolának a fáradozása már eleve nem hiábavaló? Ugyanezt a kérdést tehetette fel Pál is magának.

De most az apostol Athénban van. Mi pedig megtudhatjuk azt, hogy Isten nevének hirdetője milyen gondolatokkal és érzésekkel járta be a várost. „Lelke háborog vala őbenne.” Miért ez a háborgás? Vajon Pál olyan kicsinyes ember, aki egyáltalán nem ért a zenéhez és a művészetekhez? Tudománytalan és műveletlen ember? A tudatlanság az alapja haragjának? Vagy az irigység? A nincstelen ember irigysége, akire bénítólag hat a görögök tetteje, mélyértelműsége és művészete? Nem pusztá feltételezés, ha azt

állítjuk, hogy a tarsusi zsidó tehetség dolgában igencsak felvehette volna a versenyt az athéniakkal. Vagy a lenézés okozza haragját? Az apostol görög kortársai nem maguk hozták létre ezeket a műveket; ők az alkotók kései örökösei, egy nagy múlt kicsinyes örökösei. Szép számmal vannak közöttük sznobok, akik inkább beképzelték, mint képzettek, akik inkább a divat rabjai, akik mindig valami újdonságra áhítoznak.

Nem, nem a tudatlanság, nem az irigység és nem a megvetés az ő haragjának tulajdonképpeni oka. Ez sokkal mélyebbről jön. A görögök minden tette, gondolata és műalkotása olyan követelményt ébreszt, amit az ember sohasem érhet el. Ez az örökkévalóság. „Mert minden vágy örök létet, mély, mély örök létet akar” (Nietzsche). A görögök egyik gondolkodója, Platón az emberi lélek halhatatlanságát tanította. Szerinte a lélek elpusztíthatatlan és nincs az elmúlásnak alávetve. De ha a lélek halhatatlan, akkor már csak egy apró lépés hiányzik ahhoz, hogy a lélek külső megnyilvánulásait is, az alkotásokat és a gondolatokat is halhatatlanoknak tekintsük. Nagyon közel áll az emberhez, hogy a hőstetteket és magukat a hősöket is halhatatlanokká tegye. Az emberi gondolatok így „örök igazságokká” válnak. És elsősorban a formailag tökéletes műalkotások számítanak halhatatlanoknak. Ilyenné alakul Athénban az ember, és ilyené válik a vallással való kapcsolata is. Ez Pál haragjának a tulajdonképpeni oka. Pál itt Athénban azt tapasztalja, hogy az ember és minden emberi megistenülése és félistenné válása szinte a levegőben van. De Pálnak nem az ember Istenhez való felemelését kell hirdetnie, hanem fordítva, Istennek az emberekhez való leereszkedését, vagyis Krisztus emberré válását. Pál nem az ember halhatatlanságát, hanem Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadását hirdeti. Feltűnő, hogy az apostol rövid athéni tartózkodása alatt Jézus Krisztus feltámadását kétszer is megemlíti. Éppen azért, mert szemével és szívével a húsvét nagyszerűségére tekint, nem engedi magát a tettek, a gondolatok és a formák ragyogásától elvakítani. Természetesen az, aki egyszer már magába szívta Jézus Krisztus feltámadását, az az ember jogos halhatatlansági igényén túl egyre csak a halál szagát érzi. A húsvét követe az oly derűs város felett a mulandóság búskomorságát és a halál árnyékát látja. Athén romokban áll. Ezen nem változtat a halhatatlanság semmiféle ragyogása sem. Igen, a Krisztus követe minden tudás és ismeret mögött felismeri a meghatározó tudatlanságot és bizonytalanságot. Az athéni férfiak sok mindent tudnak. Egyesek azt állítják, hogy majdnem mindent tudnak, de éppen azt az egyet, ami fontos, azt nem tudják: nem ismerik a Biblia Istenét. Az egy igaz Isten, a feltámadott Jézus Krisztus atyja felől, aki megváltott a bűneinkből és legyőzte a mulandóságot — tudatlanok. Ez az oka annak, hogy az apostol a város bejárása során haragra gyűl. Haragjában azonban van valami részvét, valami szánakozás az athéni költők, gondolkodók és művészek e döntő tudatlansága iránt. Egykor, amikor a zsidók búskomorságával és szomorúságával körülveve, a rothadás szagával körüllegve az Úr Jézus Lázár sírjánál állt, akkor „lelke háborog vala őbenne”. Ebből a szent háborgásból és szánalomból ért és ragad meg valamit az apostol a mulandó emberi ragyogás teljessége közepette.

E helyen való tartózkodása rövid, egyszeri és fájdalmas. Először Pál nem az Akropoliszt keresi fel, hanem valahol a város egyik mellékutcájában a zsinagógát. Athénban igazán nem hagyhatta ki, hogy az „idősebb testvér”, Izrael felől kérdezősködjék. Tevékenységét viszont hamarosan, számunkra ismeretlen okból, a szabadba, a piacra helyezi át. Ott, többek között, beszédbe elegyedik diákokkal és professzorokkal is, akikről Athén csak úgy hemzseg. Ezek az akkori legkedveltebb filozófiai irányzatokhoz tartoztak. Például itt vannak az epikureusok. Epikurosz egykor nagy érdemeket szerzett azzal a szellemi tevékenységével, melyet a felvilágosodás érdekében, a legbőszebb babonák elleni harcban fejtett ki. És itt vannak a stoikusok is. Ez a tan nem lebecsülendő a kicsapongás és az erkölcsi romlás elleni harcban. Mivel Pál a piacon nem marad adósa ezeknek az akadémikusoknak és képzett embereknek a Krisztus üzenetével, nemcsak figyelmüket vonja magára, hanem azonnal kiváltja gúnyolódásukat is. Egyesek „csacsogónak” nevezik. A kifejezés az eredeti szövegben szó szerint magszededet, szemcsipegetőt jelent, így a vetési varjúra vagy verébre gondolhatunk. Mindenesetre ez a szó a legmélyebb megvetést

fejezi ki, körülbelül ezt akarja mondani: lám, ez a tudásban nálunk szegényebb és primitívebb zsidó Athénba jött, hogy itt legalább egy csipetnyi igazságot szedegessen fel; lám, ez a zsidó a szellem fenséges birodalmában az utcaszélről elhullatott ismeretmagvakat szedeget össze. Mások pedig azt mondják, lám, ez a férfi nyilvánvalóan új isteneket akar hirdetni. Számukra ez olyan rossz tréfa, amely a hallgatóság körében fölényeskedő mosolyt vált ki. Athénban minden gyermek tudja, hogy egykor az első két vádpont a Szókratész elleni perben az volt, hogy nem hitt az államilag elrendelt istenekben, ellenkezőleg, újakat vezetett be. Tán csak nem lesz a kis zsidóból egy második Szókratész?

A feszültség végül olyan természetűvé válik, hogy miatta egy nap Pált az Aeropagoszon üdvözik. Abban az időben az Aeropagosz egyfajta kultuszminisztérium, ahol arról döntöttek Athénban, hogy melyik vallás és melyik filozófia van megengedve és melyik nincs. Tehát ha burkoltabb formában is, de idézésről van szó, miként az a felvilágosult athéni férfiakhoz illik. Pálnak hivatalosan számot kell adnia. Azt, hogy a gyűlés nagy tömeg előtt vagy zárt körben a tiszteletet követelő kivégzőhelyen folyik-e, nem lehet egész pontosan megmondani, de nincs is e ténynek nagy jelentősége. Fontos az, hogy Pál vizsgálóbizottság előtt apostoli tisztét gyakorolja és leplezetlenül tanúságot tesz keresztyéni hitéről. Olyan udvariasan beszél, ahogy a körülmények megkívánják, de — amint nemsokára látni fogjuk — nem tesz lakatot a szájára. Lépésről lépésre keményen meg kell most küzdenie.

Pál beszédét egy olyan megállapítással kezdi, mellyel kapcsolatosan a bibliamagyarázók nem értenek egészen egyet. A kérdés az, hogy Pál bókot akart-e mondani a hallgatóknak, vagy kritikát akart gyakorolni. Minden bizonnyal úgy tűnik, hogy az apostol e mondattal az Athénban nagyon töményen és példaszzerűen létező pogányság tényét állapítja meg: „Athéni férfiak, minden tekintetben nagyon istenfélőknek látlak titeket.” De a jelenlevő epikureusok aligha érezhették ezt dicséretnek. Istenfélő az egész nép. Az apostol még nyilvánvalóbban támad arról a bizonyos oltárról szóló, híressé vált megjegyzésével, melyet a városban tett útjai során látott, s amelyen ez a felirat állt: „Ismeretlen istennek” Az ismeretlen és a tudatlan fogalmait az apostol egybekapcsolja. Az az Isten, akit ő a Biblia szerint az athéni férfiaknak kell hogy hirdessen, számukra valóban ismeretlen. A Bibliában önmagát kijelentő Istenről minden jószándékú kegyességük ellenére nem tudtak eddig semmit. Az apostol az egy igaz Istennel kapcsolatosan az athéniaknál nagy tudatlanságot állapított meg. Erről az Istenről Pál három dolgot bizonyít.

Először: Isten a teremtő. Isten nem az az első mozgató, aki a világ keletkezéséhez az első lökést adta, miként azt a filozófusok elképzelik, nem, ő a teremtő, aki a semmiből „teremtette a világot és mindazt, ami abban van”. Ez durván hangzik az athéni férfiak számára, akiknek füle Platón szavaihoz szokott. De hagyják Pált tovább beszélni. Az igaz Istennek, a menny és föld teremtőjének egységéből kiindulva, Pál az emberiség egységét bizonyítja: „És az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakozzanak a földnek egész színén.” A teremtő Isten minden népnek kijelölte a maga földjét és a maga lakóhelyét, kiszabta azt az időt, ameddig élhet. Tehát egyik nép sem halhatatlan — még a görög nép sem az. De minden nép ennek az egy Istennek a teremtménye. A görögök nemes fajnak és uralkodó népnek tekintik és érzik magukat. Az emberiséget felosztják görögökre és nem görögökre, akiket ők megvetően „barbároknak” neveznek. És most jön egy férfi, aki kijelenti, hogy minden embert, mind a görögöket, mind a barbárokat ugyanabból az anyagból gyúrták! Meglepő, hogy már itt nem szakították félbe az apostolt. A mennynek és földnek teremtője hozzánk emberekhez egészen közel áll: „Jóllehet bizony nincs messze egyikőnktől sem: Mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.” Amint az egyik görög költő, Aratus (meghalt Kr.e. 240 körül) egész helyesen mondta (anélkül, hogy tudná, mit mond ezzel!): „Mert az ő nemzetsége is vagyunk.” Bár ez az Isten egészen közel jött hozzánk és velünk lakozott a Jézus Krisztusban, azért képtelenség lenne azt állítani, hogy Istent aranyból, ezüstből, kőből vagy gondolatokból készített képekbe be lehetne zárni. A mennynek és a földnek teremtője nem lakik emberkéz által épített

templomokban sem. Ezt a teremtőt nem lehet áldozatokkal etetni és itatni, semmivel sem lehet befolyásolni, miként ti fenyegetéssel vagy megvesztegetéssel befolyásoljátok isteneiteket. Ennek az Istennek egyáltalán nincs szüksége senkire, viszont mindenkinek szüksége van rá, mivel „ő ad mindenkinek életet, lehetetet és mindent”.

Másodszor: Ez az Isten az Úr, az uralkodó és a parancsoló, aki az athéni férfiak eddigi tudatlansága fölött el akar tekinteni. Most azonban ennek az egy igaz Istennek a követé az athéni férfiak előtt áll, és megismerteti velük az eddig „ismeretlen Istent”. Mostantól kezdve, ez órától fogva vége szakadt az athéniak tudatlanságának, amiért bocsánatot kaphatnak. Most ebben az órában viszont Isten, aki követelni és parancsolni tud, megköveteli és megparancsolja az athéni férfiaknak azt, hogy vezekeljenek, és hogy ők, a tapasztalt, hivatásos gondolkodók térjenek meg. Vagyis nekik, akik olyan sokat tudnak, most beismerő vallomást kell tenniük arról, hogy Istent illetően tudatlanok voltak. És késznek kell mutatkozniuk arra, hogy az egy igaz Istenhez megtérjenek, és hogy csak hozzá imádkozzanak. Az egy igaz Istenhez való megtérés magában foglalja a démonoktól való elfordulást is. „E tudatlanságunk idejét azért elnézvé az Isten, mostan parancsolja az embereknek, mindenkinek mindenütt, hogy megtérjenek.” Még Athénban is!

Harmadszor: Ez az Isten a bíró. Igen, Isten nemcsak a teremtő és az Úr, hanem ő a bíró is. Veszélyes, sőt, több mint veszélyes Isten határozataival szembefordulni. Ő olyan Isten, aki nem hagyja magát kigúnyolni. Ez az Isten ugyanis képes arra, hogy uralkodói akaratának érvényt szerezzen. Ez az Isten kitűzte az ítélet és a számadás napját az egész földkerekség számára. És ezt az ítéletet Isten egy férfi által fogja végrehajtani, aki Isten meghatalmazásából, azáltal, hogy őt halottaiból feltámasztotta, bíró és megváltó: „Mivelhogy rendelt egy napot, melyen megítéli majd a föld kerekességét igazságban egy férfiú által, kit arra rendelt, bizonyosságot tévén mindenkinek azáltal, hogy feltámasztá őt halottaiból.” Amint Pál itt a halhatatlanság szülőházájában kiejti a „halottak feltámadása” szót, azonnal félbeszakítják. Meglepő, hogy ez csak most történik meg. Már régóta forrongott ez a hallgatóságban, de most betelt a pohár. Egyes cenzor urak elveszítik önuralmukat és kigúnyolják Pált, mások nagy nehezen betartják az illetet és egy udvarias hazugsággal elnapolják a gyűlést: „Majd még meghallgatunk téged e felől.” Azonban nem fognak több gyűlést összehívni. Pál röviddel ezután elutazik. Nem tudunk arról, hogy valaha is visszatért volna Athénba. Nincs tudomásunk arról, hogy Athénban keresztyén gyülekezet alakult volna. Pál apostol nem írt levelet az athéniaknak.

Így folyik le az első találkozás a feltámadott Krisztus és az antik kultúra között, melyet az athéni férfiak görögsége testesíti meg. A dolgok ilyen lefolyása és kimenetele nem lephette meg Pált. Ez nagyon is indokolt volt. Pál tudja, hogy Isten egyszer azt mondta, hogy a gazdagoknak nagyon nehéz bemenni az Isten országába, mert hamarabb átmegy egy teve a tű fokán, mint hogy egy gazdag bejusson a mennyek országába. Ugyanis gazdagságon nemcsak a tulajdonképpeni mammont értjük, hanem a tudás, az ismeretek, a képzettség, a kultúra és művészet gazdagsága is nehéz akadály lehet a mennybe vezető úton. De az Úr akkor ezt is hozzáfűzte: „Ami az embereknek lehetetlen, az lehetséges Istennek.”

Megtörténhet az a csoda, hogy egy „athéni férfi”, a tudományok, a művészetek és a technika embere is bejut Isten országába. Mivel Pál tudja ezt, azért jött tulajdonképpen Athénba. Mivel gondolhatta volna, hogy e helyen követi minőségben végzett szolgálata már eleve kilátástalan, ezért semmi sem volna kézenfekvőbb, mint az, hogy Athént balra elkerülje. De nem, Pál nem kerül ki Athént. Az, hogy ő Athénba megy, mértéken felül meglepő — és mértéken felül vigasztaló. Ezáltal Pál felajánlja az athéniak számára a mennyország ígétét. Krisztus maga mellett akarja tudni mind az akadémikust és technikust, mind a tudóst és az író, mind a költőt és a művészt. Szemükbe mondja azt, hogy nem akarja kizárni őket. Ezért nem hagy fel Krisztus mind a mai napig azzal, hogy mind a művészet csarnokaiba, mind a tudomány termeibe bekiáltson: „Ti, athéni férfiak!” Így Krisztus határozott jelét adja Athénban is annak, hogy ez a csoda Istennél lehetséges. Egyesek számára a

keresztrefeszítettről és feltámadotról szóló üzenet világossá válik. Kettő közülük meg is van nevezve. Az egyik Dionysius tanácsos, a vizsgálóbizottság tagja, aki az Aeropagoszhoz tartozik; a másik egy asszony, Damaris. Ott, ahol megtörténik az a csoda, hogy egy gazdag bekerül a mennyek országába, ott különösen ok van a hálaadásra, ott a hála nagyon gyakran különös ragyogást kap. Olyan sugárzó lett ott a háládatosság, hogy a pénz a felebaráti szeretet szolgálatába lép — ez az élő tőke! —, a szellemi munka az istenfélelem keretei között mehet végbe, amely „minden bölcsesség kezdete”, és a művészet Isten imádattal teljes dicsőítését szolgálhatja, melyben beteljesedik minden művészet legmagasztosabb célja. De „Ti, athéni férfiak”, Krisztus az evangéliumába bevezető kapu fölé ezeket a nagyon is figyelemre méltó szavakat írta: „boldogok a lelki szegények, mert ők a mennyeknek országa”. Ámen.

Fordította: Borus Éva

Nagy András

Siess!

Alapige: Lukács 13,23—25
Bibliavásás: Máté 7,13—23

Kevés korszak termett annyi rémületet, félelmet, könnyhullatást, mint a mostani. Senki sem élheti korát behunytt szemmel, eltompított érzésekkel. Kénytelenek vagyunk abban a világban élni, amelybe Isten helyezett. Nem azt mondjuk ezzel, hogy Isten igazságtalan, de fájdalmas, hogy Isten igazságát ebben a világban nem látjuk: vagy elfelejtjük, vagy pedig eltíporva látjuk. Nem vonhatjuk ki magunkat világunkból. Szerves alkotórészei vagyunk annak a világnak, amelyik könnyen elfelejtette Istent; másodrendűvé tette a szellemi életet, a Krisztusban való lelkiséget; amelyik olyan könnyen el tudott tölteni századokat Krisztus nélkül, s amelyik most mintha távolról vagy mélyről keserves sóhajtást hallatna. A sorsával elégedetlen ember kiáltása ez; valami más után vágyik, az elégedetlen szívek mélye tele van félelemmel és szomorúsággal. Ez a mai ember igazi arca; földre sújtott szellemiség és visszafojtottság, melynek állandó tünete a csalódottság és a legsúlyosabb kérdések szegénylős kerülgetése.

Igékben egy ilyen emberről van szó, akit nagyon foglalkoztat a saját sorsa. Lehajtott fejjel ül Jézus mellett, és végignéz harminc év vagy még inkább három esztendő történetén, a Jézus életidején, közelebbről a Jézus tevékenységi idején. Különösen az az idő foglalkoztatja, amióta Jézus közöttük van. Gondolatai arcára vannak írva, s mielőtt szólna, Jézus látja azokat. Meggyógyítottál sokakat, de látod, nincsenek mind itt. Jót tettél sokakkal, de íme, elmaradtak tőled. Egész Izráel itt kellene hogy legyen melletted, és látod, alig vannak néhányan. Három-négy hű tanítvány a tizenkettőből. Ezek közül is egyik el fog árulni, a másik csalódottan az utolsó percben megtagad téged. Milyen gyötrő lesz számodra, amikor majd egészen egyedül maradsz! A vakok látnak, a sánták járnak, a szegényeknek evangélium hirdettetik — de te egyedül maradsz, csak egy pogány néz reád szájalommal, aki csak egyszer hallott rólad, amikor elhagyatottságodról fogsz beszélni a keresztfán. Látod? Ilyen kevesen követnek! De hát egyáltalán van-e igazság ott, ahol kevesen vannak? Vajon neked van-e igazad, vagy Béliálnak? Neked nem lehet igazad, Uram! És egész sora a végnélküli keserű kifakadásoknak. Összecsapódik az anyagi és szellemi-lelki élet, elhangzik a vád az Úr Jézussal szemben — nem ott van az igazság, ahol kevesen vannak, hanem ahol többen vannak! Miért ígérsz te üdvöt, hisz kevesen nyerik el az örökkévalóságot?! Érdemes volt-e téged követni? Mindenki megszegyenül, aki téged követ. Azért, hogy csak ígéretet kapjon és féljen valakit? A te igazságod a kevesek igazsága, nem érdemes téged követni. Az üdv, amiről beszélsz, Uram, messze van, az Isten nagyon távol van. Elrejtőzött. Isten szomorú Úr, kedve telik a könnyekben.

Igénytelen, aki kevesekkel megelégszik s nem gondol a nagy tömegekre, nem számol a nagy tömegekkel. A történelem múlt igazságai is azt tanítják, hogy akik többen voltak, erősebbek voltak, a kicsinyek viszont eltűntek.

Ez a valaki közülünk való. A kevés és a sok számunkra is kényszerképzetté lett. Kérdéseink nehezek a mulandóság terhétől, az idő és a történelem nagyon érdekeli. A kérdések formája nem változott; akkor üdvét kereste az ember, ma boldogsága után kérdez. De a tartalma más a kérdéseknek. Az a valaki örök sorsa felől érdeklődött, a kevesek sorsáért esett kétségbe. De minket csak múlt földi sorsunk érdekli. Olyan kortűnet ez, mely jelzi, hogy lelkiségünk rabszolgasorsra jutott s az anyagelvűség győzelmesen diktálja életünket. Ezért nem látjuk egészben életünket, ezért olyan széteső, ezért akarjuk arasszal mérni a mérhetlent és nincs szellemi tartalma jelzőinknek és fogalmainknak. A mi számunkra a kevés jelentéktelen — csak az számottevő, ami megszámlálhatatlan. De nincs létjogosultsága annak, amiért áldozatot kell hozni. Ebben a fonák megítélésben összeütközik az örökkévalóság a mulandósággal, a lelkiség a testiséggel.

De aki Jézus mellett lehetett és ma mellette lehet, megkívánja az ő szemével való látást, az üdv után eseng, megdöbben arra az eshetőségre, hogy őt és vele együtt az üdvösséget is el lehet veszíteni. Mégis jó az őt követő kevesekhez tartozni. Mert nem lehet a legkínzóbb kérdést elhallgattatni: hát én?... Az én örök sorsom felől mi van megírva? Ilyen kevesen idvezülnek, mint ahogy azt szemünkkel látjuk? A megfogalmazás remeg, hisz test és vér nem öröközheti Isten országát, büntelen egy sincs az emberek között... és ha csak annyian és csak azok idvezülnek, akik az Urat követik, akkor jaj nekem, én kiesem, én nem tartozom közéjük. A kérdés és a kétely között remegő reménység vár megnyugtató válaszra: sokan, mind üdvözülni fognak, mindenki boldog lesz. Az örökkévalóságra elő lehet készülni emberi erőfeszítéssel, tisztító tűzzel és más hasonló eljárásokkal? Az ember beleszólhat jövő sorsába, érdekeit védheti abban a nagy sorsdöntő perben, melyben megítéltünk — tán igazolhatjuk is magunkat?

Olyan valami után tudakozott a mi hasonmás társunk, amire régóta biztos felelet, illetve ismeret van, amire nincs és nem is lehet más felelet soha: Isten igazsága kijelentett és testet öltött az Úr Jézus Krisztusban. Ennek az igazságnak érvénye soha meg nem változik, mert az igazság elpusztíthatatlan. Minden méltatlan kérdezővel távolabb esünk ettől az igazságtól s kiszolgáltatjuk magunkat a bűn orvátadásainak. Az az ember a kijelentett igazságok teljessége, a testet öltött üdv mellett állt. Te is ott állsz és kérdezel. A szem néz, de nem lát, a fül nem hall. De a te kérdésedre, a valaki kérdésére nincs is válasz. Isten világában nincs kevés és sok, kicsiny és nagy. Ő itt van, és nem látod, kérdezel, pedig kezdedben a felelet, mely egyben a halálos ítélet és az Isten kegyelemlevele számodra. De írástudatlan vagy, mert aki ezt az írást nem tudja, nem látja az Igét, nem veszi észre, hogy Krisztus mellette áll — az ő megtört testét tartod a kezdedben, ő szólal meg az Írásból: Ez az én testem.

Jézus ezekre a kérdésekre nem felel. Jézus az őt vádlóknak nem felel. Hallgatott. Mintha a 23. és 25. versek között évezredek volnának, és meg nem mérhető távolság. Az, aki maga az üdvösség, aki vállalta az embersorsot, annak korlátozottságával, hontalanságával és bizonytalanságával együtt egészen a kereszthalálig, egészen olyan lett, mint az a kérdező valaki, kivéve a bűnt. Hallgatott és várt. Nézi a kérdezőt, a nyomorult teremtményt, aki még most sem hisz. Aki látta, hogy megnyílik a vak szeme, felszökik szavára a sánta és jár, hogy a Jairus leánya feltámadt, a tenger megcsendesedett, aki látta, hogy a lelkek is engednek neki, az még most is kérdez. Ennek nem lehet azt mondani, hogy kevesen fognak üdvözülni, mert elcsügged és a bűn rabjává lesz, de azt sem lehet mondani, hogy sokan fognak üdvözülni, mert az nem igaz. Az örökkévaló a kérdésekre nem felel, de meghallgatja azokat. És ezekre a kérdésekre sohasem is lesz felelet, mert ezeket a Sátán diktálja, amire csak egy felelet lehet: távozz tőlem, Sátán, mert csak a földiekre és önmagadra gondolsz. Nagyon földhöz ragadt gondolat az, ha kétségbeesünk, hogy kevesen fognak üdvözülni. Isten kérdés nélkül szólt mindaddig, előbb szeretett a saját kezdeményezéséből. És ha ő

elkezd beszélni, az Írás Igévé éled. Lélekjárás tanúi leszünk, kinek lehelete a betűt megeleveníti, de megöli bennünk a bűnt, hogy minket az Ige testébe iktathasson be. És ez az a Lélek, aki rámutat a tényekre, melyek kérdéseinkre kész feleletet szolgáltatnak.

Kevesen! Hát sokaké volt a biznyságtétel?... Sokan mentek-e ki Keresztelő Jánoshoz? Sokan jöttek-e tisztességet tenni az Isten-ember bölcsőjénél? Sokan voltak-e, akik otthonukba fogadták a gyámoltalan, hontalan idegent? Sokan hagyták el családjukat, gyermekeiket, vagyonukat őrelette?... Talán csak tizenketten vagy hetvenen, de nem az egész Izráel. Sokan voltak-e, akik a véstörvényszékre Pilátus elé is vele mentek, hogy mellette tanúskodjanak? Amikor nemcsak ellenségei, de az általa meggyógyítottak is halált kiáltottak reá? Kevesen szánták, és ezek is kint maradtak félhomályba rejtőzve, és amint a tűzvilág leleplezi őket, megszegyelltek magukat és megtagadták őt. Sokan voltak-e, amikor felkiáltott a keresztfán: Én Istenem, miért hagytál el engemet? Százan és százan szegyelltek tudni róla. Idegenek vették le a keresztről. Sokan voltak-e, akik felkeresték sírját, hogy holtestével szemben tisztességet tegyenek és kegyeletüknek kifejezést adjanak? Néhány egyszerű asszony, a gyászban is szeretve és imádkozva, és néhány szomorú sorsú, akiknek dolguk volt a temetőben. Kevesen voltak mindig a történelem során, akár a Gecsemáné kertben, vagy akik győtrődtek a zsinatokon a róla szóló és benne nyilvánvalóvá lett igazságok leszögezéséért, hogy szét ne folyjon alaktalanul az evangélium, a kijelentés tüzes, cseppfolyós, alakot kereső kincse. Sokan voltak a Nerók vadászkerájában, tömlőceiben, sokan égtek el a szurtos kereszteken? Jelentéktelen kis csapat mindenütt: reformátorok, biznyságtévők, gályarabok. Vagy sokan vagyunk-e ma, akik az Úr Krisztushoz és érette járunk a templomba? Vajon reabízzuk-e a gyermekeinket, mi, akiknek állandóan alkalmunk van az Igét hallgatni vagy olvasni? Az idői tényezők, a történelmi hatalmak milyen bizonytalanná lettek, pedig az ő nevében születtek és neve hordozására, hirdetésére hívtak el. Csak egy kis sereg volt és maradt hű. Igen, de vajon hallottad-e az Igét: ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az ő nevében, ő is jelen van ott? Ahol ő van, sokan vannak. Ahol Isten áll személyesen, ott van a többség. Ezt a keveset Isten arra használja fel még a történelem bűnös fordulóján is, hogy az ő választottait minden nemzetből, a szegény, nyomorult, bűnös embereket odaterelje a szoros kapu felé: a mi Urunk Jézus Krisztus élete felé. Ahhoz a Krisztushoz, aki mindenütt jelen van, ahol őt szív szerinti bizalommal keresik és az ő nevében a kicsinyek gondját felveszik. Őbenne vannak mind a kicsinyek, benne élnek mind az övéi. Ő ezekkel győzte meg a világot.

Jézus nem válaszolt azokkal a szavakkal, melyekkel a kérdező kérdezett. Jézus nagyon kevés beszédű, ha faggatják: Pilátusnak is alig felel, a gazdag ifjúnak kitérő választ ad. Az örök titkok csak ajándékképpen lebbenek fel. Mintha hallgatásával azt mondta volna: hát a te dolgod, hogy hányan üdvözülnek? Kiért aggódsz? Magadért vagy másért? Mi hasznod abból, ha szám szerint tudod, hogy hányan nyerik el az üdvösséget? Nem égetőbb kérdés-e az, hogy veled mi lesz? Te inkább a saját sorsodért essél kétségbe, neked a világeseményekből az a fontos, hogy azokból reád mi következik. Ha fényt láatsz, odatartod az arcodat, hogy felderüljön; ha sötétség vesz körül, sorsod jut eszedbe; ha tragédiáról hallasz, megborzongsz, vajon neked jut-e belőle. Más is sajnálsz... amikor már késő. Pedig Isten mindent megmondott neked, amit tudnod kell: írásban adta ígéretként, hogy olvasd. Ott ült a tetet öltött Isten a tanítványok mellett, a bűnösök között, és a világ nem ismerte meg őt, a tanítványok sem ismertek mind és mindig reá. Vajon te felismered-e, hogy a Biblia tört betűjében, beszédében, hangjában az a Krisztus áll melletted, mint a kérdező valaki mellett? És miként aggasztó volt a kérdezőre az a tény, hogy kevesen fognak üdvözülni, neked is rémületes lesz az a pillanat, amikor Isten elébe tárja a neked szóló hírt, az írást, a vádlevelet vagy a felmentésedet. Reád mondhatja: ott volt nálad, hirdették az utcán, biznyságot tettek megváltott, megigazított bűnösök, ő maga is szólt hozzád Szentlelke által, de te nem hallottad, nem ismerted fel őt. Utánad kérdezett, mert neki több kérdése van hozzád, mint neked hozzá. Nem látod, hol vagy, otthon vagy-e, a te

hazád a mulandóság? Nem látod rendeltetésed, nem látod a nagy közbevetést az én világom és az enyészet, a bűn világa között? Nem hallottad a hírt, hogy itt nincs maradandó város? Vándor és hazátlan, nem hallod-e a kiáltást, hogy az én országom nem e világból való? Jöjjetek hozzám mind, szoros kapu nyílik az én országomba, az üdv honába, de tágas kapu az örök veszedelemre. És te útban vagy a kapu felé. Mi a kevesek szerepe, rendeltetése? Az, ami az Ábrahámé: szolgálni a sokaknak és könyörögni a sokakért, Sodomáért, elítélt világodért, embertársaidért, a bűnösökért. Ha sajnálsz mást: imádkozz érte, mert Isten nálad nélkül meg tudja, de nem akarja megmenteni a kárhozát útján járókat. Elég, ha ketten vagy hárman együtt vagytok az ő nevében, ő ott lesz személyesen. Ez a kevés, a hármak, a tizenkettők, a hetvenek becsesek Isten előtt. Isten valóban a reájuk való tekintettel tűr és tartja meg a világot, és egyszülött Fiát adja érette. Ezért a kicsiny seregért felkel az Isten az ő királyi székéből, hogy végrehajtsa az ítéletet, melyből aszerint lesz részünk, hogy hol ér az ítélet, hogy viaskodunk, de melyik úton, melyik kapu felé. A keskeny út végén a szoros kapuban a mi Urunk Jézus Krisztus áll kinyújtott karral, hogy a feléje nyújtott kezeket megragadjja és megmentse. Neked szól a kérdés: te hol vagy? De ez már a szájalom viszontkérdése.

Jézus mégis felelt, de ez a felelet valójában felszólítás. Isten Igéje sohasem szólt másképpen. Nem a kérdést nézi, hanem inkább a szükségét, a nyomort, mely a kérdezőt kínozza: igyekezzetek bemenni a szoros kapun! Mind a három szót hangsúlyozza, mert egy pontocska sem eshetik el belőle. Nincs más út, nincs más életfolytatás, nincs más kapu, de ez már megvan! Élet, keresztyén élet sem ezen a világon, sem az örökkévalóságban nincs másként, csak Krisztusban, csak általa. Ha mégis van és mutogatják, hazugság az. Nem az a te dolgod, hogy tudakolj a sok és kevés felől vagy az Isten tennivalója felől. Csak itt a véges világban van kicsiny és nagy, kevés és sok — a kapun túl ezek a fogalmak megszűnnek. Olyan boldogság vár rád, amit Pál apostol szerint szem nem látott, fül nem hallott, ember szíve meg sem gondolt. Ott megszűnnek a mi értékítéleteink. Elmúlik minden, ami idői. Vég nélküliség és örökkévalóság váltja fel a földi élet csalóka pillanatait. Errefelé igyekezz — az a te egyetlen dolgod a földön, hogy idejében a kapuba érij, mert minden pillanatban felkelhet a gazda és akkor örökre bezárja az ajtót.

Mit jelent igyekezni? Az Írás görög nyelvén: agonizálni. Haláltusát vívni. Az emberi élet két úton, két kapu felé zajlik le. Vajon észrevettük-e a különbséget a két út és két kapu között? Az egyik a Krisztusé, a másik ideig-óráig a Sátáné. A keskeny kapun fény szűrődik a bűntől ellepott világba. A halál kapuja tágas, rokonszenves. A szoros kapu az élet kapuja, és mégis csak kettébe tört étellel lehet bemenni rajta. A tágas kapu hajnal nélküli örökös éjszaka bejárója; a keskeny kapu az árny nélküli örök élet átjárója. A sötét kapuban bűneink zsoldja, a halál vár; az élet kapujában Krisztus áll kitért karokkal. A keskeny kapu egybeolvad az ő akaratával, a mennyei fény az ő megtört testén keresztül áramlik a vak éjszakába, mely oly világtalan, hogy fény nélkül fel nem ismerhetjük. Így világít át a Szentírás betűin ez a mennyei fény, mely ott derengett a nagypénteki félhomályban és ott ragyogott hűsvét reggelén. Ezért a tisztánlátásért meg kell harcolni, haláltusát kell vívni a bűnnel, mely az Isten Igéje helyére a hazugság és sötétség igéjét akarja tenni. Ez a küzdelem akkor kezdődik, amikor először halljuk az Igét, először dobban meg a szívünk, amikor először szakítatunk kétfelé, amikor megszólal a testünkben a másik törvény, megkezdődik életünkben az ellenkezés a testiség és lelkeség között. Ha a bűn irányításának engedünk, akkor a durva erőszak és a reánk tapadt ösztöniség kényszerít minket arra, hogy a jóság és az önzetlenség ellen cselekedjünk, hogy Krisztus ellen harcoljunk egészen a lealjasodásig. Ha Isten parancsát vesszük, hálásan sietünk mindenüvé, ahol Krisztusról beszélnek, ahol az ő munkásai az ő nevében dolgoznak, harcolnak, és ahol az ő tettei nyilvánvalók, ahol az ő megváltottai összesereglenek és az egyházban élnek. Ez a részvétel sietős; a hírből az áll, hogy elkéshetünk, a kapu bezárulhat, csak a tágas fekete kapu marad számunkra nyitva. A keresztyén élet egyúttal menekülés az enyészet világból az egyetlen fénypont felé. És a kapu előtt vár minket az agónia, a

Jóbénál nagyobb szenvedés, az élethalál-küzdelem azért a túfoknyi nyílásért, amelyen át az életbe, az örökkévalóságba lehet menekülni. Mi mind egy vagyunk a menekültek közül, akik gyakran elesünk vagy hamis fénynek esünk áldozatul, mert a bűnösnek is vannak útjelzői s végül Isten ellensége, a bűn maga áll utunkba, hogy követelje rajtunk azt, amit tőle elfogadtunk, és hogy megfizessen a szolgálatért az ő fekete kapujában.

Ebben a haláltusában, igyekvésben nem elég a félig-meddig való áldozat; meg kell harcolni testiségünkkel, meg kell ölni az őemberünket. Életünk csak rész szerint való, de Istennek egész magunkat kell adnunk. A keskeny úton a szoros kapu felé csak hálással és készséggel lehet előremenni. Istennek nem elég a szemfényvesztő tüntetés. Nem elég csak hányadot adni Istennek abból az életből, melyet tőle ajándékba kaptunk. Hitelezte ezt nekünk a hitben, hogy hit által cselekedjünk, hogy minden cselekedetünkön rajta legyen a tulajdonos cégjelzése, a cselekedet forrása, melyből kiegszülnek a cselekedetek fogyatékoságai és ránk ismer a megigazító. De ha csak hányadot adunk Istentől nyert ajándékainkból, ha többfelé akarjuk biztosítani magunkat, csak port hintünk testvéreink szemébe, olyan egyházat, olyan közösséget keresünk életünk biztosítására, melyben kétfelé és sokfelé lehet élni. Az Ige utánunk szól: aki meg akarja tartani az ő életét, elveszti azt; aki pedig elveszti az ő életét énérettem, megtalálja azt. El kell veszíteni bűnös életünket érte, az ő követésében, hogy megtaláljuk azt. Naponta ott kell állni a kapunál, a halál révén, és Krisztus felé kell menni. Mit jelent átmenni a szoros kapun? Meg kell ölni az őembert, a bűnben gyötrődő lelkiséget, gondolatainkat, egész magunkat. Isten nem elégszik meg kevesebbrel, és ha elkezdünk igyekezni, tusakodni, mellénk áll, hogy ne mi éljünk, hanem ő éljen bennünk, ő szenvedjen helyettünk, ő vívja meg a legkínosabb haláltusát értünk. Mi csak általa, benne mehetünk be a szoros kapun. Aki nincs vele, az ellene van; aki nem feléje igyekszik, azt a sötét kapu nyeli el, ahol száz és száz ördög, testet öltött indulataink és hazugságaink várnak, hogy beiktassanak az örök halál közösségébe. Kiáltás hallszik, a mi kiáltásunk a halál kapujából: kicsoda szabadít meg engem a halálnak e testéből?! Uram! Uram! hallgass meg engem! A világosság kapujából pedig ez hallszik: sohasem ismertelek titeket, távozzatok tőlem, ti átkozottak. Mikor cselekedtetek, nem nekem cselekedtetek, hanem magatoknak, saját magatokért jótékonykodtatok, mindent a magatok dicsőségére tettetek. A mi keresztyén életünk önbiztosítás, csak éppen Isten felé nem biztosítjuk magunkat. Hatalmas lépések hallatszanak az örökkévalóság kapujából, felkelt a bíró, hogy bezárja az ajtót, és léssen az ajtón kívül sírás-fogcsikorgatás és dörömbölés. Nem hallottatok soha ezt a dörömbölést — semmivé lett lelkek, semmivé lett népek követ megszáno siránkozását, késő bánatát az ajtó előtt? Mindent adának. Életet kínálnak, irgalomért könyörögnek, de csak az Igét szabad hallaniuk: nem ismerlek, mert melletted ültem és nem vetted észre, kiáltottam és nem hallottad meg.

Testvérem, a te vizsgáztatásod az, hogy bár kétfelé szakíttatva is, de van utad az üdvösség felé. Neked van reménységed Krisztusban. Isten arra indítja a te őbelé oltott életedet az ő Szentlelke által, és arra képesíti, hogy leteheted életedet, hogy igyekezz, azaz megvívd a haláltusát s a keskeny kapunál szembeszállhass őemberreddel, bátran reátoposs a kígyó fejére és észrevedd, hogy a te Urad, az Úr Jézus Krisztus tusakodik érted; ő vívja meg a nehezebb harcot és részeltet téged győzelméből. A keskeny kapuban megöled, részved van az ő halálában, de részved van az ő feltámadásában is. Biztos ismeret ez. Felkelt a Bíró, a mi Urunk Jézus Krisztus mennyei Atyja, reszketett a föld a lépései súlyától, ég a föld megborzadt ítéletétől, mert Fiaának sem kegyelmezett, miközben bezárta a keskeny ajtót. Erre az ajtócsapódásra meghomályosodott az ég, kettébe repedt a templom kárpitja, halottak keltek ki sírjaikból, a teremtett világ csak egy fájdalmas kiáltást hallott, az Isten-ember utolsó szavát, az ajtócsapódást: elvégeztetett, bezárult. Becsapta Isten az ajtót azok előtt, akik látták őt test szerint és nem hittek benne, hogy többé ne hihessenek és átokká váljanak az emberiség számára. A testet öltött Isten szenvedett és meghalt a bűnös emberért.

Átment a szoros kapun, hogy láthatóvá tegye azt minden hívő bűnös számára, hogy megnyugtassa a kicsinyeket és a keveseket.

Ne félj, aki benne indulsz el, mert a halálos szorítás őt éri, ő szenved el azt, ami a keskeny kapuban reád vár. Őáltala a sír fekete ajtaja nem a halál birodalmába való bejárat, hanem homályos ablakszem, mely mögött téged színről színre és szemtől szembe való látás ajándéka vár. És ne félj, mert ígéretet tett Isten, hogy még egyszer eljön, visszajön ítélni eleveneket és holtakat. Az Úr Jézus feltámadásával minden megtérő bűnös számára megnyílt a kapu újra, kitárt karokkal hív az Úr: jöjjetek énhozzám mindnyájan. Hányan hallják, ez nem kérdés, de hogy te hallod-e, az rád nézve sorsdöntő, mert üdvösséged függ e hallástól. Ez a hang akkor fog utoljára szólani, ha vége lesz az időnek, amikor az Isten Fia megjelenik az utolsó ítéletre, hogy felkeltse a halottakat, azokat a keveseket, akik érette letették az életüket. Elindult az Isten, lépései alatt szétmállanak a föld magaslatai, s a föld bálványai kéz érintése nélkül összetörnek. Az Úr Jézus az üdv kapujában áll és vár, várja, hogy megtaláld őt. Erre a találkozáshoz készülj, igyekezz, haláltusát vívj a kapu felé. Az Úr Jézus visszakérdez: igyekezel-e, sietsz-e, töprengsz-e, szeretsz-e, hiszel-e? Ez válasz a te aggódó kérdésekre. Isten elindult. Te elindulsz-e? Még van egy kevés idő, siess oda, hol ketten vagy hárman együtt vannak az ő nevében, ahol róla beszélnek, ahol boldogok, hogy érette szenvednek. Siess a gályarabok közé, siess az életet önként letevők közé, akik naponta halál révén állanak, siess a kevesek közé. Siess! Ámen.

Nagy László

A persely mérlegén

Alapige: Lukács 21,1–4

Bibliailvasás: 2Korinthus 8,1–9

Mai alapigénk nem a prédikáló, a templomban tanító, hanem az istentiszteletet a persely mérlegén megmérő és megítélő Jézust mutatja. Az Úr Jézus a templomnak a kufároktól való megtisztítását követően a templomi persellyel szemben ülve (Mk 12,41) nézi a templomból távozó sokaságot és a perselyes adakozás mérlegén értékeli a hívők istentiszteletét, a hívők istentiszteletének tisztaságát és tisztaszívűségét.

Jézus a templomi persellyel szemben ül. Feltekint, és nézi a távozó embereket. Figyelmesen szemléli őket. Nem szólít meg senkit. Nem hív magához senkit. Nem dicsér és nem korhol. Nem biztat és nem bátorít. Csak figyel. És lát. Jézus a persellyel szemben ülve nézi a templomból színesen és élénken hullámzó sokaságot, a hazafelé siető tömeget. Nézi a templomból távozó embereket, és látja az emberek szívét. Jézus látja az emberek szívét! A mi szívünket is. Jézus nézi a templomból távozó embereket, és látja azt, hogy az istentisztelet alatt megtisztult-e, meggyógyult-e a szívünk.

A templomi persellyel szemben ülő Jézus figyelmét két jelenet ragadja meg. Figyeljünk most mi is arra a két jelenetre, mely Jézus érdeklődését kiváltotta.

Az első jelenetet alapigénk tömören így foglalja össze: „látá, hogy a gazdagok hányják az ő ajándékaikat a perselybe”. Lám, a templomból kifelé igyekvő emberek nem feledkeznek meg a perselyről: a perselyes adományok folyósításáról. Hullnak a perselybe a gazdag ajándékok. Lélekből, szokásból, tisztességből, tüntetésből, illemből. Ki tudná ezt közülünk igazán megmondani? Az Úr a szívek egyedüli és egyetlen vizsgálója és ismerője. Hull a perselybe a pénz, gyűl a gazdag ajándék. A gazdag adakozók könnyed mozdulattal vetik dús ajándékaikat a templomi ajándékok ládikójába. Aztán gangosan feltekintenek, kárörömmel szemlélik irigyeik elsápadását, s hangtalanul megdicsérik áldozatos, jó szívüket. Jézus látja az istentisztelet végén ezeket a gazdagon ajándékozó, kőszívű embereket, és talán Ámósz próféta ítéletes szavaira gondol: „Gyűlölöm és megvetem a ti ünnepeiteket, és nem gyönyörködöm a

ti összejöveleteitekben... kövér hálaáldozataitokra rá sem tekintek” (Ám 5,21–22), de egyetlenegy szót sem szól, egyetlenegy megjegyzést sem tesz. Jézus rátekinthet a gőgös ajándékozókra, de szeme gyorsan tovasiklik róluk.

Majd egy szegény özvegyasszonyon pihen meg tekintete. Jézus teljes érdeklődésével, teljes figyelmével szemléli ennek a szegény özvegynek cselekedetét, aki alázatos félelemmel két árva rézfillér értékű pénzdarabot helyez a templomi ajándékok perselyébe a dús ajándékok csillogó arany- és ezüsttallérai közé. Azt a lehető legkisebb pénzdarabot helyezi a perselybe, mely abban a korban forgalomban volt.

Kicsoda ez az asszony, aki két árva fillére révén bekerült a Bibliába? Kicsoda ez a két árva fillért adakozó asszony, akin megpihen a templomi persellyel szemben helyet foglaló Jézus szeme? Egyetlen életrajzi adatát sem ismerjük. Erről az asszonyról alapigénk mindössze két általános jellemző vonást tartalmaz. Alapigénk azt mondja először erről az asszonyról, hogy özvegy. Ebben az egyszerű módhatározó szóban — „özvegy” — egy nő lélek teljes sorsa nyer kifejezést és jellemzést. Az özvegyi életsorsnak is több fokozata lehet. Vannak, lehetnek olyan tényezők, melyek könnyítik, illetve súlyosbítják ezt a sorsot. Minden könnyebbítő tényező figyelembevételével mellett is nyugodtan elmondhatjuk, hogy az özvegyi sors rendkívül nehéz és szomorú. A gondoskodó, oltalmazó élettárs hiánya semmivel sem pótolható. Nem pótolhatják sem a megértő gyermekek, sem a segítőkész rokonok, sem a kedvező anyagi helyzet. Ezek az adottságok legfeljebb enyhítik az özvegyi sors keserűségét, a hűséges társ hiányából következő árvaság érzését. Az özvegyasszonyok életsorsa már önmagában is rendkívül súlyos, de az még inkább nehezzé válik, ha az özvegyiséghez szegénység is párosul. Ha az özvegyiség és a szegénység egyetlen asszony árva életében találkozik, úgy a legsajnálraméltóbb emberi sors alakul ki. Bibliánk is több szegény özvegyasszony képét örökítette meg számunkra. Ismerjük a sareptai özvegyet, aki utolsó csepp olajával maradék lisztecskéjéből pogácsát készül sütni, s aztán fiával együtt várja az irgalmas halált (1Kir 17,10–16). Kedvesen emlékezünk a szépséges Ruthra, aki a gazdag rokon Boáz mezején kalászokat szedett mind maga, mind ugyancsak özvegyasszony anyósa — Naómi — számára (Ruth 2,3). Feltételezhető, hogy szintén özvegy lehetett az a tizenkét esztendő óta vérfolyásban szenvedő asszony is, aki a sokaságban Jézus ruháját érintve meggyógyul betegségéből. Az özvegyet minden ág húzza, s kétszeresen húzza, ha szegény. A szegény özvegyek nem számítanak, nem tartják őket tényezőknél. Osztályrészük a mellőzés, a lenézés. Ezek a szegény özvegyek félénkek, mint a megriadt őzikék. Egy ilyen szegény özvegy közeleg most megriadtan a perselyhez, és két árva fillér értékű pénzt tesz a perselybe.

Két árva fillér! Milyen fájdalmasan csekély összeg! S ez a két árva fillér ennek az özvegyasszonynak minden vagyona. Mekkora síró szegénység! Milyen nagy nyomorúság! Milyen fájdalmas sors! Ez a szegény özvegy két fillér értékű teljes vagyont beleteszi az Úr templomának perselyébe. Beleteszi a perselybe egész vagyonkáját minden tétovázás, minden számíttatás nélkül; beleteszi a hit merészségével, a hit kockázatával. Jézus látja és meglátja ezt a szegény özvegyet a templomi ajándékok perselyénél, de hozzá sem szól egy árva szót sem.

Amikor véget ér a kivonulás, amikor újra meghitt csend borul a szent helyre, Jézus előszóllítja tanítványait (Mk 12,43), és nekik számol be arról, hogy mit látott az istentisztelet végeztével a persellyel szemben ülve; nekik mondja el, hogy kik és hogyan viselkedtek az istentisztelet végeztével a templomi persely előtt. Jézus látása más, mint a miénk. Mi a felszínt látjuk, Jézus a lényegét. Mi a külszínt látjuk, Jézus az emberi szívét. Mi az emberek külső cselekedeteit látjuk, Jézus a cselekedetek indítókát és célját. Jézus látja a sokat, és kevésnek, nagyon kevésnek ítéli azt. Jézus látja a keveset, és soknak, nagyon soknak minősíti azt. Jézus látja a dús ajándékok gazdagjait, és szegénynek minősíti őket. Jézus látja a szegény özvegyet, és gazdagnak, nagyon gazdagnak ítéli azt.

Igy értékeli Jézus a templomi persely mellett az istentiszteleten résztvevők szívét; így értékeli Jézus a résztvevők istentiszteletének tisztaságát és az abból fakadó igaz

háládatosságot. Szívünk és istentiszteletünk tisztaságának megmérésére nagyon jó a templomi persely, a teremtő és gondviselő Isten iránti háládatosságunk mérlege. Isten gyermekeinek élete nem más és nem lehet más, mint igaz és tiszta szívű hálaadás. Örök hálaadás. A hálaadó élet az Isten imádságából meggazdagodó élet. Mert kicsoda a gazdag és kicsoda a szegény? Emberi szemmel nézve gazdag az, aki az anyagi javak bőségével rendelkezik, aki jelentős vagyon ura, akin és akinek háza táján meglátszik a mód. Szegény az, akinek létfenntartási gondjai vannak. Jézus azonban nem így, hanem a templomi persely mellett ítélkezik a gazdagság és szegénység kérdésében.

Miként értékel Jézus? Jézus szerint földhözragadt szegények azok, akik csak a fölöslegük csekély töredékét tették a perselybe. Az élet luxusszükségleteinek teljes kielégítése után visszamaradó fölöslegből való adakozás nem kedves Isten előtt, lett légyen a fölöslegből vetett perselyes adomány összege bármilyen magas. A rólunk, szeretteinkről minden életszükségletünkkel egyetemben teljesen gondoskodó Isten atyai szeretetének teljességével hordozza életünket; atyai kegyelméből bocsátja meg bűneinket és fedezi el álnokságainkat. Szegények tehát azok a gazdagok, akiknek az utolsó ítélet tüzes napján saját erejükből kell majd megfizetniük Istennek napról napra növekvő tartozásukat. Istent azonban nem lehet kifizetni földi kincsekkel. Istent nem lehet kifizetni a tőle nyert ajándékaink fölöslegéből könnyen kitelő perselyes ajándékokkal, önmagunk és mások előtt tetszelgő fölösleg-ajándékunkkal.

Jézus értékelése szerint királyian gazdag az a szegény özvegyasszony, aki mindössze két fillért tett a perselybe. Megtehette volna, hogy fürgé gyíkként elsurran a nagy tömegben a persely mellett. Megjárta volna az adakozás mozdulatát. Vagy kis pénzeszkéjének felét tehetta volna a templomi ajándékok közé. De ő mindenét odavetette. Ezzel a tettevel tulajdonképpen önmagát, egész törékeny életét átadta Istennek, ezzel a tettevel szívét-lelkét egészen Istenre bízta. E szegény özvegy adakozása az élő és diadalmas hit bátor tette, aki szó szerint tudja és hiszi: „rólam is, noha én szegény és nyomorult vagyok, az én Úram visel gondot” (Zsolt 40,18). Ez a szegény özvegy komolyan törekszik az igaz istentiszteletre, az élő istentisztelet okos hálaadására: „jobb a szegény, aki jár tökéletesen, mint az a kétfelé sántikáló istentelen, aki gazdag” (Péld 28,6). Ez a szegény özvegy ezért mérhetetlenül gazdag. Jézus értékelésében a szegény özvegy istentisztelete Isten helyes és igaz imádása. Jézus értékelésében e szegény özvegy két fillére szinte két évezred óta az Istenben hívő, az Isten gondviselésében bizakodó lélek páratlan gazdagságát példázza a keresztyén egyházban. A szegény özvegy árva két fillére szinte két évezred óta azt példázza a keresztyén egyházban, hogy ez az árva asszony nem csak testileg volt jelen az istentiszteleten, melyen a törvény, az áldozatok és más ceremóniák mind-mind azt példázzák, hogy az ember a maga erejéből képtelen a haragvó Isten megbékéltetésére, hogy ezért el kell jönnie annak a Messiásnak, aki szenvedő főpapként tulajdon vére által viszi végbe Isten kiengesztelésének művét.

És ez a Messiás-Krisztus most ott ül a jeruzsálemi templomban, a persellyel szemben, és lát, látja a szívek és vesék megoszlását, látja és értékeli kinek-kinek templomi istentiszteletét és istentiszteletre való életét.

Vasárnapról vasárnapra templomunk perselyénél mi is találkozunk a láthatatlanul, de valóságosan jelenlevő mennyei Urunkkal, aki minden istentisztelet után a hálaáldozat mérlegén értékeli istentiszteletünket és minősíti hálaadásunkat. Minden istentiszteletünk végeztével a perselynél azt kérdezi tőlünk Jézus, hogy meggazdagodtunk-e az ő tökéletes és örökre érvényes istentiszteletének áldozatából, hogy meggazdagodtunk-e belőle, az élő és diadalmas Igéből, hogy meggazdagodtunk-e a prédikációból, mely az élő és diadalmas Ige gazdagságát árasztotta reánk és sugározta felénk. Jézusnak erre a kérdésére igennel vagy nemmel kell felelnünk minden templomi istentiszteletünk végén, a hálaáldozat perselyénél. Vajon miként fog értékelné bennünket a szíveket látó és ismerő Urunk: gazdag szegénynek vagy szegény gazdagnak?

Egyetlen istentiszteletünk alkalmával sem szabad elfelednünk azt, hogy az Úr Jézus, gazdag lévén, szegénnyé lett érettünk, hogy mi az ő szegénysége által

meggazdagodjunk (2Kor 8,9). Jézus teljesen érettünk szentelte életét. Teljesen elszegényedett érettünk, amikor érettünk, miattunk, helyettünk ontotta-áldozta szép piros véréért. Jézusnak ez a teljes elszegényedése a mi teljes meggazdagodásunk lehetősége és záloga. Jézus, miközben a halál mélységeibe alászállva teljesen elszegényedik érettünk, számunkra teljes és tökéletes váltságot szerez. A keresztfán teljesen elszegényedő Jézus aranyánál, ezüstről drágább szép piros vére fizeti meg érettünk és helyettünk a váltságpénzt és szerez számunkra örök szabadulást és üdvösséget. A perselynél vasárnapról vasárnapra arról teszünk bizonyosságot, hogy testestől-lelkestől a megváltó Jézus Krisztus tulajdonának valljuk-e magunkat vagy sem. A perselynél vasárnapról vasárnapra arról teszünk bizonyosságot, hogy egészen megváltó Urunknak szenteltük-e, szenteljük-e életünket vagy sem. A perselynél vasárnapról vasárnapra arról teszünk bizonyosságot, hogy a szegény özvegy hitének bátorságával, kockázatot vállaló reménységével rá merjük-e bízni magunk és szeretteink életét egészen Istenre. Ha az istentiszteleten mélységesen átértük Krisztus érettünk való elszegényedésének, önmaga megüresítésének jelentőségét és szép piros vére áldozatának a világ minden kincsénél nagyobb értékét, akkor lelkünket, magunk és szeretteink életét egészen átadjuk megváltó Urunknak, akkor lelkünk legnagyobb boldogsága az lesz, ha egész életünket hálaáldozatul öneki szenteljük. Minden istentiszteleten a persely mellett arról teszünk bizonyosságot, hogy lelkünk hálaáldozata teljes valóság és nem felszínes látszat csupán. Életünk teljes hálaáldozatában Krisztus szerinti jókedvű adakozók lehetünk, akik nem a fölösleges javainkból, javaink fölöslegéből valamit odadobunk szokásból, illemből, tüntetésből a templomi perselybe, hanem teljes életünk hálaáldozatában önmagunkat áldozzuk megváltó Urunknak.

Néhány perc múlva véget ér mai istentiszteletünk. A perselynél újra találkozni fogunk Urunkkal. Vajon miként fog értékelni most bennünket: szegény gazdagnak, vagy gazdag szegénynek? Ámen.

Ravasz László

Külön és közösen

Alapige: Máté 6,6; 18,20

Bibliaolvasás: Róma 8,28–39

Nyilvánvaló, hogy a két felolvasott Ige ellentmond egymásnak. Egyik azt állítja, hogy zárt ajtók mögött, egymagunkban imádkajuk Istent igazán; másik pedig azt, hogy Krisztussal csak a közösségben találkoznak. Azok, akik a Szentírást törvénynek vélik, hajlandók egyik vagy másik parancs mellett dönteni s azt betű szerint megtartani. Így jutnak az emberek két különböző következtetésre: egyik szerint Istent igazán csak otthon lehet imádni, a másik szerint pedig Istent csak a gyülekezetben lehet imádni.

Ha azonban közelebbről megnézzük a dolgot, kiderül, hogy itt valami hiba van. Ha a kétféle imádkozási módot szétválasztjuk egymástól és szembeállítjuk egymással, Krisztust elveszítjük; Krisztust csak akkor bírjuk igazán, ha külön is, közösen is imádjuk.

I.

Tehát: csak egyik anyyi, mint egyik sem. Ha valaki csak külön akar Krisztussal találkozni, vagy csak a közösségben keresi, nem fog vele találkozni soha.

Vannak emberek, akik a titokzatos kamrácskában való imádkozás jogcíme alatt elhanyagolják a gyülekezeti istentiszteletet. Ezek az úgynevezett zárkózott vallásosságú lelkek. Könnyen szembetűnik, hogy ez a zárkózottság veszedelmekkel és kísértésekkel jár. Elszigetel ugyan a külső világtól és ezzel biztosítja számunkra a csendet, a zavartalanságot, kivesz az élet zűrzavarából és huzavonájából, de egy

csomó új csábításnak és kísértésnek dob zsákmányául, és meggátol egy csomó ismeretlen segítséget, elzár sok apró erőforrást. A magában álló ember mindig nagy kockázatot hordoz, a saját elégtelenségének kockázatát. Már a Szentírás első lapján elhangzik az Úr komoly figyelmeztetése, nem jó az embernek egyedül lenni. Isten közösségek számára teremtett, s a Robinson-élet, lelki vonatkozásban is, legfeljebb nevelői ábránd. Magányunkban derül ki minden gyengeségünk. Ezt bizonyítja az a kétségtelen tapasztalat, hogy a szétszórtságban, ismeretlen világban magukra hagyatottan élő emberek sokkal könnyebben megtántorodnak és eltévelyednek, mint otthon, az ellenőrző, segítő és támogató közösségben. A falun sok ember becsületesnek marad, mert mindenki mindig látja. Ha feljő nagy városba, hamar megszédül ifjú és leány. Külföldön járó emberek vagy kivándorolt magyarok sokkal hamarabb buknak el vagy kallódnak el, mint odahaza, azért, mert nincs meg a közösségi élet, amely nevel, ellenőriz és segít. Így vagyunk a vallásos élettel is. Mihelyt valaki kellemetlenül érzi magát a gyülekezetben, valami fogyatkozás van a lelkében; vagy a hite beteg, vagy a szeretete nem gyakorlati és nem áldozatos. Aki nem érzi azt, hogy más emberek imádsága mennyire emel, a közösségben kifejezett hit milyen átmelegítő és megtartó hatalom, annak a lelkében valami hiba van. Ezért nem helytelen megfigyelés, hogy elbúvó magányos emberek önvédelemből keresik a magányt, meg akarnak őrizni valamit, amit az emberek kíváncsisága fenyeget, néha csak valami kedvenc külön szokást, legtöbbször azonban valami titkolni való hibát vagy bűnt.

Így történik aztán meg, hogy azok az emberek, akik a titkos kamrában való imádkozás jogcímén maradnak el a gyülekezetből, lassanként megüresednek; csöndes órákban mind kevesebb a lélek, mind több az ábránd. A csendes órák ideje is fogy, párolog az egész lelki gyakorlat. Gondolatkészletük hamar elfogy, és mások bizonyágtétele nem segít rajtuk. Nincs mihez mérniök magukat, s észre sem veszik, hogy úgy kiszárad a hitük, mint a tintatartóból a tinta. Az egyháztörténelem is azt bizonyítja, hogy a remeték a vallást természetlen miszticizmussá és üres elmélkedéssé vékonyították, a reform mindig olyan részről jött, aki hirdette a szeretet gyakorlását testvéri közösség keretei között. Ezt tették Jézus példázatai a zsidó írástudókkal szemben, a János bűnbánati prédikációja az esszénus rajongókkal szemben, s Luther gyakorlati életszentsége a természetlen szerzetesi vallásossággal szemben.

Azonban az úgynevezett társas vagy közös vallásosságnak is megvan a maga veszedelme, és ha nem kapcsolódik magányos, titkos, benső vallásossággal, önmagában véve ez is elszorvad. Veszedelem először az, hogy benne minduntalan mások hitével találkozunk, s ez előttünk áll mint tárgy, történelem és ezzel együtt örök idegenség. Mások hitéből épült a templom, mások hite zeng a zsoltárban, mások hite szárnyal az imádságban, s az igehirdetésből csak én nem veszem ki a részemet. Így vagy abba a tévedésbe esünk, hogy a mások hite a mi hitünk, és akkor áztatjuk magunkat, vagy pedig rosszul számítunk, mert hitet várunk attól a gyülekezeti közösségtől, amelybe mi magunk hitet nem viszünk. Nem gondolunk arra, hogy más is lehet olyan, mint mi, azaz üres kézzel megy a szeretetvendégségbe, ahol éppen azért semmit sem lehet kapni, mert senki sem vitt magával semmit. Ily módon a közösségnek az ereje elvész, s valami csendes kihülés érezhető meg benne. Mind unalmasabbá válik a prédikáció, és mind távolabbi dologról beszél. Mind nagyobb erőfeszítés kell ahhoz, hogy templomba menjünk és ott kiüljünk a megszabott időt. Mindinkább szokássá válik az, ami életszükség kellene hogy legyen, s a végén olyasmis lesz belőle, mint amikor a rossz étvágyú ember fanyaloga és kelleltenül eszik, mert szokás vagy muszáj. Azután ott van az a veszedelem is, hogy a templomba menetelt éppen azért, mert nehéz, már magában véve érdemszerző cselekedetnek tartjuk. Szeretnők felvenni mindjárt a jelenléti díjat valami titokzatos mennyei valutában. Bizonyos ingerlékenység, kényeskedő igényesség lesz úrrá ilyenkor rajtunk, s roppant élesen kritizáljuk az istentisztelet külsőségeit, a lekipásztor modorát, mozdulatait, és szeretnők megkapni azt a hibát, amelyiket felelőssé tehetünk azért az ösztönös érzésünkért, hogy az egész istentisztelet nem épít, hanem fáraszt. Ahelyett, hogy

imádkozással, megbocsátó szeretettel s nagy szomjúsággal segítenők az igehirdetőt, hogy emberi fogyatkozásai ellenére is a tiszta Igének közvetítője és hordozója legyen, vagy mesterségesen megbotránkozunk az igehirdetés emberi fogyatékoságain, vagy pedig elfelejtkezve arról, hogy vallásos igazságokat, az örök életnek a beszédét keressük, esztétikai élvezetet hajhászunk a beszédben, s csak akkor nyugszunk meg, ha ilyesmit megtalálni vélünk. Ez éppen olyan, mintha valaki attól a cifra papirostól remélné a gyógyulást, amibe az orvosát becsomagolták.

Ha nem találjuk meg saját hibáink miatt a kívánt közösséget a gyülekezeti istentiszteletben, nyughatatlan és újtásra sóvárgó szellemünk egyházon kívüli közösséget keres, és ott próbálja éhségét csillapítani. Különböző divatok, áramlatok keletkeznek, amelyek mind közösségeket gyűjtenek egybe, mindegyik azt vallja, hogy csak ő hozza az üdvösséget és az életet, és mindegyik továbbsiet anélkül, hogy meggyógyított és helyreállított volna.

II.

Egészségesen keresztyén élet csak ott lehet, ahol a lélek egyedül is találkozik Istennel és a közösségben is. Ezt így fejezhetjük ki: sem nem csak külön, sem nem csak közösen, hanem együtt, mind a két módon lehet Krisztust megtalálni. Csak az van otthon a templomi gyülekezetben, aki otthonában is meghajtja térdét az élő Isten előtt, és otthonában csak az tud szeretteivel együtt vagy külön is imádkozni, aki a gyülekezeti közösség nagy áldásaival állandóan táplálkozik és boldog tapasztalást tett arról, hogy mi a szenteknek az egysége.

Minden vallásnak Istennel való négy szemközti beszélgetésnek kell lennie. Az a lényege, hogy én, a halhatatlan lélek szembeállok Istennel, az örökkévaló Úrral és azt mondom neki: Te. Azért nincs olyan vallásos élet, amelynek egyedülvaló és titkos tápláltatása ne volna az Istennel való négy szemközti találkozás. Minden közösségi vallásosságnak előfeltétele, gyümölcse s egyszersmind mértéke is az, hogy mennyire tudok egyedül is imádkozni, csendes órát tartani, családi életemet is Isten oltárává tenni. Ezért olyan nagy jelentőségű dolog a naponkénti csendes óra bevezetése. Reggel, amikor még legfrissebb az ember, amikor még ezer gond és baj nem szedte szét a figyelmet, olvassuk el a Szentírás néhány versét, álljunk Isten elé, és hallgassuk meg, mit üzen nekünk arra a napra, vigyük napi feladatainkat az ő orcája elé, tárjuk elébe, miféle kérdéseinkben kell határozniunk, mit kell végbevinnünk, mit kell elhordozniunk és mit kell megbocsátanunk. Ha lelkünket így indítottuk fel és elég alázatosak és elég engedelmesek vagyunk, Isten nem hagy üzenet nélkül minket, s amit ilyenkor üzen, arra rábízhatjuk magunkat, nem hagy cserben, ha neki fogadunk szót. Megtapasztaljuk, hogy ő titkon néz minket. Mikor elébe állunk, az egész nagy mindenség mintha egy óriási szem volna. Isten szemének a világossága jár át, jósága és melege olvaszt, hevít, tüzet gyújt, ítélete éget és helybenhagyása betakar. Titkon néz, de nyilván megfizet, azaz tanácsa, parancsa, ítélete és ihletése olyan következményekkel jár, amelyekhez az egész világnak hozzá kell igazodnia, s amelyeknek fensége és dicsősége előtt elhalványulnak még a csillagok is. Titkon nézi az erőtelent, de nyilván megmutatja erejét; titkon nézi a sűrőt, de nyilván önti rá fejére a vigasztalás olaját; titkon nézi az elesettet és megriadtat, de nyilván koszorúzza meg a győzedelmest; titkon nézi a gögöst és felfuvalkodottat, de nyilván alázza porba a konok fejét.

De a lélek tapasztalására még ez sem elég. Mi nemcsak egyének vagyunk, hanem egy élő közösségnek a tagjai. Krisztus megígérte, hogy a gyülekezetben építi meg az ő dicsőséges testét. A gyülekezetnek a gyakorlása éppen azért jótétemény, mert mindenki áldássá válik reánk és mi áldássá válunk mindenki számára. Ha szívből megrendültél, ha tudtál imádkozni, nemcsak magad jártál jól, hanem jótétemény voltál sok ismeretlen testvéred számára is. Ha szívből énekelsz, másoknak a lelke is zeng tőle, és ha zugárlék a lelked itten, fényt kapnak tőled mások is. Itt felveheted másoknak a keresztyét, segítesz rajtuk, ha imádkozol érettük. Itt sokan emelik a te keresztedet is, mert szeretettel könyörögnek érted. Beleszövődünk gondolatainkkal,

érzéseinkkel, azzal, amit adtunk, és azzal, amit vettünk, egy élő lelki szervezetbe, a Krisztus dicsőséges testébe. Jézus végrendelete így szól: Tegyetek tanítványokká minden népet, és én tivatelek vagyok a világ végezetéig. Krisztus velünk van a gyülekezetben nemcsak az ő Igéjével és sákramentumával, hanem halálának érdemével, váltságának gyümölcseivel, belőle sugárzó világosságával, főpapi áldozatának egyszer s mindenkorai erejével és királyi hatalmának győzelmes erejével. Nem az a fontos, hány emberből áll ez a közösség, mert Krisztus nem tömegekben van jelen, hanem a gyülekezetben. Két-három ember elég, hogy ott legyen közöttük, s nem hagyja bizonytalanságban híveit afelől, hogy ő csakugyan közöttük van. Nem külső díszben áll az ő dicsősége, ha ő jelen van egy kis imaházban, a barokk templomok minden ékessége is csak olcsó cicoma az ő királyi dicsőségéhez képest. Nem papi méltóságokban, koronás személyekben van jelen, hanem bűnös emberek áhítatában, kegyelmet nyert emberi szívek életujjongásában, akár beszélő, akár hallgató az illető, s minden emberi hatalom és pompa torzkép az ő szentsége, tisztasága, dicsősége mellett. Jelen van kezességével, közbenjárásának érvényével, megváltó szerelmének egész sikerével és dicsőségével...

Jelen van azért, hogy mi vele lehessünk, míglen eljő az az idő, hogy soha el nem szakadunk tőle. Ámen.

Szász Attila

„E nép a te néped”

Alapige: 2Mózes 33,11—14

Bibliailovlás: Zsoltárok 32,1—8

Izrael Isten választott népe. Kiválasztásának alapja az a szövetség, melyet az Úr az atyákkal, Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal kötött, és melyet a Sínai-hegyen akkor újított meg, amikor átadta Mózesnek a törvény tábláit. E szövetség értelmében Isten állandó kapcsolatban van népével. A pusztai vándorlás idején a szövetség ládája, a felhőoszlop és a tűzoszlop Isten jelenlétének látható jele a táborban. Az ígéret földje felé vezető úton e kapcsolat legfontosabb láncszeme Mózes, aki a gyülekezet sátorában színről színre beszél az Úrral, „mint szokott ember szólani barátjával”.

Barátainkkal való kapcsolatunk különbözik a más emberekhez való viszonyunktól. Barátainkkal tudunk csak őszintén, minden gátlás nélkül személyes dolgainkról is beszélgetni. Az igazi barát nem él vissza bizalmunkkal. Van ideje meghallgatni bennünket. Segíteni akarása őszinte. Erényeink mellett elfogadja hibáinkat is. Ezért tud megbocsátani. Általában nem szeretjük, ha az emberek figyelmeztetnek hibáinkra, de barátaink szeretetből fakadó figyelmeztetését el tudjuk fogadni. Csodálatosan szép a Példabeszédek könyvének a barátról szóló bizonyágtétele: „Minden időben szeret, aki igaz barát” (17,17). A Példabeszédek 18,24 szerint „van barát, aki ragaszkodóbb a testvérnél”. Amikor Jézus barátainak nevezi tanítványait (Jn 15,15), akkor ezzel mintegy kitüntette őket. A barátok egymásért hozott áldozatvállalása akár az élet feláldozásáig is mehet. Jézus szerint „nincs senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért” (Jn 15,13).

Láthatjuk azt, hogy milyen mély lelki tartalom van Igénk „mint szokott ember szólani barátjával” kifejezése mögött. Isten ilyen személyes szív szerinti kapcsolatot akar velünk is. Azt akarja, hogy bízzunk benne, legyünk teljesen őszinték hozzá. Számunkra mindig elérhető közelségben akar lenni, nemcsak itt a „gyülekezet sátorában”, a templomban, hanem otthonunkban is. Ezért adta nekünk az imádság lehetőségét, vagy helyesebb, ha így mondjuk: az imádság parancsát. Sajnos Istennel való kapcsolatunk nem tud mindig felhőtlen lenni. Ennek oka nem Istenben, hanem a

mi bűneinkben keresendő. A „színről színre” való nyílt, őszinte kapcsolatot ez nem zárja ki. De e kapcsolatnak feltétele van: a bűnbánat. Sámuel idejében Izráel tudott Istenhez így kiáltani: „Vétkezünk, mert elhagytuk az Urat és szolgáltunk a Baálokknak; most azért szabadíts meg minket” (1Sám 12,10). A tékozló fiúnak a szülői ház felé vezető útjából szintén a bűn megvallása hártja el az akadályt: „Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened; és nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam” (Lk 15,21). Ha tudsz Istenhez ilyen alázattal közeledni, akkor mindig nyitva áll előtted a bocsánat ajtaja. Ahol a bocsánatnak helye van, ott helye van a bizalomnak is, melyen minden egészséges kapcsolat alapul. Az az idő, amikor az Istennel való békességünket már nem zavarja meg a bűn, az Isten országában jön el. Ez az igazi színről színre való látás ideje, amikor a bűn elveszti hatalmát felettünk. Míg e földi testben járunk, csak a tükör által homályosan látunk (1Kor 13,12), de hisszük, hogy elérkezik a színről színre való látás ideje is.

Isten azt a feladatot adja Mózesnek, hogy vezesse ki népét Egyiptomból. Ehhez azonban Mózesnek segítségére van szüksége. Pontosan akarja tudni azt, hogy ki az, akit Isten elküld vele, akivel megoszthatja majd az út, a nép vezetésének minden gondját. „Nem mutattad meg nekem, kit küldesz velem” — mondja az Úrnak. Mózes tudja, hogy a nagy feladatnak nehéz egyedül eleget tennie. Társra van szüksége.

Egy nagy vagy egy kis közösség vezetése mindig felelősségteljes feladat. Az egyszemélyes vezetés nagyobb mértékben hordozza magában a kudarc lehetőségét, mint ha a terheket többen megosztják. Nem mindegy az, hogy Isten kiket rendel mellénk munkatársnak. Segítségünkre lesznek-e vagy pedig gáncsolni fognak feladataink végzésében? A demokratikus rendszerekben a kormányalakítással megbízott miniszterelnök megválasztja a maga munkatársait, vagyis olyan embereket választ, akikkel zavarmentesen tud együtt dolgozni, akik valóban segítőtársai a kormányprogram megvalósításában. Mennyire lényeges az, hogy milyen lelkületű emberek alkotják egy gyülekezet presbitériumát! Valóban munkatársai lesznek-e a lelkipásztornak, megosztván egymással a gyülekezet vezetésének terhét, vagy pedig teljesen a lelkipásztorra hagyják azokat? A magunkra hagyatás keserűséggel és legtöbbször kudarccal jár. Családokban akkor vallanak kudarcot a szülők gyermekeik nevelésében, ha nem tudnak egymásnak társai lenni a nevelési elvben. Felelősségteljesen vezetni, lelkeket építeni csak közös erőfeszítéssel lehet!

Isten megígérte Mózesnek, hogy gondjaiban nem hagyja egyedül. Segítséget ad melléje. Ki lesz az? — kérdezi Mózes.

Sok egyedül élő, elhagyott ember kérdése ez. Ki lesz velem betegségemben, ki áll mellettem, ha megöregszem, ki emel fel, ha terheim alatt összerokadok? Igénk folytatásából tudjuk, hogy Isten nem hagyta magára Mózeset. Akinek ő megbízatást ad, aki a maga életét Istentől jövő megbízatásként fogadja, azt az Úr sosem hagyja egyedül gondjaival. Meg kell tanulnunk elfogadni a mellettünk levőket munkatársaként, mint akiket Isten segítségül adott mellénk! Meg kell találnunk velük a közös hangot, az egyetértés útját Isten ügyének érdekében! A „kit küldesz velem?” kérdésben emberi természetünk hajlamos mindig a velem szóra helyezni a hangsúlyt. Milyen gyakran elfelejtjük, hogy Isten számára nemcsak saját személyünk fontos, hanem ugyanúgy a másik ember is. Nemcsak nekem van szükségem segítségre, hanem a mellettem levőnek is. Nemcsak velem küld el valakit Isten, hanem ugyanúgy engem is elküld valakivel. Felismerjük-e azokat az alkalmakat, amikor nekünk kell elmennünk valakivel, vagy pedig folyton mások segítségét várjuk? A világban sok a sértődött ember. Sokan panaszozzák: egyedül vannak, nincs segítségük, nem találnak mérgétést másoknál. Ennek oka legtöbbször az énközpontúságunk, hogy környezetünk legfontosabb hivatását csak állandó mellénk való állásában tudjuk elképzelni. Jóleső érzéssel vesszük tudomásul, amikor megteszi valaki velünk a második mérföldet, de vajon mi el tudunk-e indulni a második mérföldre másokkal? Jó látni azt, hogy Isten elküld valakit velünk nehézségeinkben, de azt sem szabad felednünk, hogy a következő pillanatban talán épp mi vagyunk az, akit Isten a másik ember mellé támaszul, vigasztalóul, segítőül küldött és állított. Mózesnek azért van szüksége

segítségre, hogy jobban, hatékonyabban szolgálhasson. Imádkozz, hogy mindig legyenek a szolgálatban igazi társaid! Imádkozz, hogy a szolgálatban mindig igazi társa lehess másoknak!

Mózesnek az Úrral folytatott párbeszédéből megtudjuk, hogy Isten név szerint ismerte őt. Mózesnek egyik erőteljes érve ez. Tudja, hogy ő kedves Isten előtt. E két dolog szolgál kérésének alapjával.

Isten név szerint ismeri az ővéit. Emberek megfélemlenhetnek rólunk, elfordulhatnak tőlünk, elhagyhatnak bennünket, és mint népet, mélybe sodorhat a történelem. Isten azonban tud rólunk, név szerint ismer bennünket, azaz minden időben közel áll hozzánk. Ne feledkezzünk meg erről soha! Mózes minden bűne, emberi gyarlósága ellenére kedves volt Isten előtt. Milyen erőt adott neki ez a bizonyosság! A pusztai vándorlás sok-sok kritikus helyzetében mindig nyitva látta a közte és Isten közötti utat. A legnehezebb helyzetekben is mindig volt hivatkozási alapja: Isten előtt való kedvessége.

Istennel való kapcsolatunkban egyetlen hivatkozási alapunk lehet csak: az Úr Jézus érettünk való szenvedése és halála. Ez azonban mindenre elégséges. Ez igazolása annak, hogy kedvesek vagyunk Isten előtt, hisz egyszülött Fiát adta érettünk halálra, hogy benne és általa életet nyerjünk. Bármilyen mélyre sodorjon bennünket az élet, mégis biztos talajon állunk: Isten tud rólunk, Krisztusért kedvesek vagyunk előtte. Nem enged elveszni bennünket.

Igénk, de Mózesnek Istennel való teljes kapcsolata is azt mutatja, hogy Isten nem hajlíthatatlan a maga döntéseiben. Előtte lehet érvelni. Megengedi ezt Abrahámnak, amikor Sodoma számára kegyelemért könyörög. Megengedi az érvelés lehetőségét Mózesnek, amikor az aranyborjú miatti jogos haragjában el akarja törölni Izráelt a föld színéről: „De Mózes esedezek az Úrnak, az ő Istenének színe előtt, mondván: ... múltjon el a te haragod tüze...” (2Móz 32,11–12) És Isten hallgat Mózesre, és közbenjárására megkegyelmez Izráelnek.

Mennyire hajlíthatatlan és kemény tud lenni néha az ember! Döntéseiben nem tűr ellentmondást. Szomorú, hogy magán- és közéletünkben milyen gyakran nincs helye köztünk az érveknek. Igazságunk csalhatatlanságának tudatában sokszor nem hallgatunk másra. Legtöbbször nem is érdekel a másik ember véleménye. Világunkban egyre inkább eluralkodik az erőszak, mellyel nyomatékot adunk önmagunk erőteljes érveinek. Isten hallgat Mózesre. Több lenne a békesség életünkben, ha jobban tudnánk figyelni egymásra!

„Mutatsd meg nekem a te utadat” — kéri Mózes az őt addig oly sokszor meghallgató Urától.

Az ember általában a maga útjaira kíváncsi. Hogyan alakul holnapunk, mit hoz a jövő a magunk vagy gyermekeink életében? Útjaink tudakolásában bűneink néha Saul endori útjára is elvisznek bennünket. A hitet komolyan élő ember elsősorban Isten útját tudakolja, mivel számára nem létezik más út ezen kívül.

Isten útjai gyakran rejtélyesek előttünk. Sokszor mélységek felé vezetnek, noha mi magasságok felé törekszünk. Néha épp akkor szegélyezi utunkat bukás, amikor legerősebb bennünk a siker akarása. Isten útjait nem könnyű felismerni. Isten útjainak véljük a magunk emberi útjait. Ezek felismeréséhez hitre és bölcsességre van szükségünk, melyek Isten ajándékai. „Bölcsésé teszek és megtanítlak téged az útra, amelyen járj” — olvassuk a 32. zsoltárban. Isten útjainak legfontosabb velejárója a keresztség. Az azon való járást éppen ezért naponta tanulnunk és gyakorolnunk kell!

Mózes azért akarja megismerni Isten útját, hogy ezáltal megismerje magát Istent. Valóban, Istent sosem a magunk emberi útjain ismerjük meg igazán. Szeretetét, vigasztalását, bocsánatát a fájdalmak útjain lehet igazán megtapasztalni. Mózes ezen az úton, a pusztai vándorlás sokszor keserves-kínos útján ismerte meg igazán az Urat, midőn féltő szeretete kettéválasztotta a Vörös-tengert, atyai gondoskodása mannát adott, amikor az aranyborjút imádó népnek irgalmasan megbocsátott. Az Úrnak minden útja kegyelem és hűség — tanítja a 25. zsoltár.

Igénk utolsó mondata Mózes érveinek a legsúlyosabbika. Az Istennel való beszélgetésére így teszi fel a koronát: „És gondold meg, hogy e nép a te néped!” Igen, mi, a sokszor hűtlen és hitetlen, elégedetlen és lázadó, önmaga bálványait imádó, bűneinkkel Krisztust keresztre juttató nép, mindezek ellenére mégis Isten népe vagyunk. A Krisztusban velünk kötött új szövetségéhez híven Isten bűneink ellenére is ragaszkodik hozzánk. Név szerint ismer bennünket s tanít a maga útjára. Velünk jön gondjainkba, félelmeinkbe.

Életünkben és halálunkban ez az egyetlen vigasztalásunk! Ámen.

Esketési beszéd

Nagy László

Ketten egy akaraton

Alapige: Máté 18,19

A keresztyén ember számára a legszebb zene a harangok játéka. Ma ifjú szívetek ezt az igazságot mélyen átérzi. Amikor ma délután megkondultak a harangok, szíveteket tiszta öröm töltötte el, mert bizonyosan tudtátok, hogy a harangok szépséges szavával Istent hív benneteket felséges színe elé szent esküvésre. Házassági szent esküvésre.

Most is, mint minden esetben, először a nagy, a férfiharang szólal meg. Érces mély zengése betölti falunkat, szívünket. Majd a kicsi, a női harang. Dallamos dalolása a lélek ujjongása. Majd összeolvadva, egybefonódva, együtt árad mennyei muzsikájuk a kéklő eget felé, szívünk örömeire és mennyei Atyánk dicsőségére.

Íme a keresztyén házasság titka! A keresztyén házasság titka két ifjú szívharang dallamának harmonikus összeolvadása; az egy akaratban és az egy akaratlal összefonódó szívharangok együttes dalolása Isten dicsőségére és közös boldogságunkra.

Ti most igazán boldogok vagytok és igazán boldogok lehettek. Miért? Azért, mert Isten atyai gondviseléséből megtaláltátok egymást s felismertétek egymásban az egymást kiegészítő, az egymáshoz szépen illő szív-harangot. Gyülekezetünk szüleitekkel együtt ma közösen azért imádkozik, hogy ti az elkövetkezendő évek és évtizedek alatt valóban és igazán egymáshoz illő házastársaknak bizonyuljatok. A teremtő Isten bölcs vezetése szerint benneteket az élet kedvező és kedvezőtlen eseményei közepette mindenkor egy akaratlal egymáshoz illő és egy akaratlal egymáshoz illeszkedő házastársaknak akar látni.

Ha valóban egymáshoz harmonikusan illő társak vagytok, akkor ez abban az egy akaratban fog megnyilvánulni, mely egyedül képes házasságokat két valóban harmonikusan egybeolvadó szívharang mennyei muzsikájává formálni. Csak egy akaratból hozott döntések által építhetitek házasságokat és családokat sziklavarárt. Ha egymás iránti szeretetetek a hűségben egy akaratlala formálja szíveteket, akkor a megpróbáltatások és a próbatételek ideje alatt is erős lesz házassági frigyetek, mint az a ház, melyet kősziklára és nem homokra építettek.

Ha szívetek harangja nem egy akaratlala és nem egy akaratban csendül össze, akkor olyan zűrzavar költözik szívetekbe, mely előbb-utóbb ádáz küzdelmek és versengések csatátérévé változtatja szíveteket és hajlékokotokat. Akkor az állandó perpatvar és visszavonás, civódás és versengés ellenséges hadseregként állít benneteket egymással szembe és a szívharangok egymást boldogító és Isten dicsőségét zengő harmóniája félrevert harangok fájdalmas segélykiáltásává válik.

Alapigénkben az Úr Jézus Krisztus a közösségi élet minden területén, így a gyülekezeti és házassági élet minden területén is messzesemenő fontosságot tulajdonít az egy akaratnak. A házastársak között ez az építő egy akarat nem természeti tulajdonság, hanem Isten ajándéka. Ennek az egy akaratnak a megszületése és kialakulása bennetek és közöttetek Szentlélek Isten műve és csodája.

Konfirmációtok alkalmával Hitvallásunknak az Úri imádság harmadik kérésével kapcsolatos magyarázatából (HK 124.) megtanultátok, hogy akaratunk újjászületése két részből áll.

Az első rész saját akaratunk legyőzését teszi köteleességünkkel. Nekünk naponként, sőt óránként le kell győznünk saját akaratunkat. Miért? Azért, mert a bűn következtében akaratunk megromlott, így könnyen elragadtatja magát, és így könnyűszerrel egymás feletti uralomra törő önkényuralom forrása lesz. Ha egyszer megkezdődött a házastársak között a két akarat éles kardja közötti párbaj, akkor a családi élet az akaratlala szembeesülésének áldatlan és kegyetlen küzdőtere lesz.

Akaratunk újjászületésének második része az Isten egyedüli jó akaratának való engedelmesség. Isten atyai jó akarata életünk biztosítéka és örök életünk záloga. Isten akarata a bűn fölötti diadalmas akarat, mely egyedül képes helyes irányba vezetni mind az egyház, mind a családok életét. Isten győztes akarata bennünket is diadalra vezet bűnös akaratunk legyőzésében és a jó érdekében folytatott küzdelmünkben. Az egymás javára és Isten dicsőségére folytatott küzdelmünkben.

Az Isten egyedüli jó akaratának való engedelmesség valóban egy akaratot teremt a házastársak szívében. Ez az egy akarat más és több, mint egy olyan közös akarat, melyet hosszú és fáradságos családi egyezkedés és egyeztetés által munkáltak ki a házastársak. Ez az egy akarat a házastársak szívében Isten egyetlen jóakaratainak elfogadásából születik és annak hűségese képviselőiből áll. Isten a maga tökéletes akaratát kijelentette az igaz Jézus Krisztusban. Tőle és általa tanulhatjátok meg naponként Isten szent akaratát. Ha szívetek örömeiben és bánatában egyaránt az Úr Jézusra néztek és tőle kérdeztek Isten akarata felől, akkor bizonyosak lehettek abban, hogy házasságotok és családotok vezérlő csillagaként mindennap megtaláljátok az egy akarat ajándékát.

Isten egyetlen jó és tökéletes akarata elfogadásához és képviselőéhez az Úr Jézus a meghallgatás reménységét kapcsolja. Ha szívetek egy akaratot fordul imádságotokban az Úr Jézus mennyei Atyja felé, bizonyosak lehettek abban, hogy Isten atyai szívvel kész átnyújtani számotokra azokat az ajándékait, melyeket már réges-rég, még jóval születésetek előtt elkészített számotokra. Az Isten jó és szent akaratát kereső és befogadó házastársak az imádság ajándéka által találják meg házasságuk szilárdságát és egységét, boldogságát és reménységét. Az imádságban újból és újból kérhetitek szívetek győzelmes egy akaratát, mellyel állhatatos kitartással zörgethettek Isten atyai szent szívében és kérhetitek tőle mindazt, amire testeteknek és lelketeknek szüksége van. Naponként tanuljátok meg Isten szent akaratának elfogadását. Ha a teremtő Isten gyermekáldással akar megajándékozni benneteket, ne utasítsátok vissza szent akaratát, mert reménységeteket, jövőendőteteket, öregkorotok támaszát vetitek el magatoktól.

Egy akaratot áldjátok és magasztaljátok mennyei Atyánkat, aki úgy formált és ajándékozott meg kegyelméből benneteket, hogy ti azok a szívharangok lehettek és legyetek is, akik a szeretet mennyei muzsikáját zenghetitek és zengitek gyülekezetünk, szüleitek és rokonságotok örömeire s mennyei Atyánk dicsőségére: Legyen áldott az ő neve örökkön-örökké. Ámen.

Temetési beszédek

Czapfalvy József

A vigasztaló

Alapige: János 16,7

A temetésre hívogató harangszó összegyűjtött ismét bennünket. Itt vagyunk Isten drága templomában. Magunkkal hoztuk a gyászoló család iránt részvétet érző, bánatukban osztozó szívünket. De magunkkal hoztuk a magunk bánatát, keserűségét és gyászát is. A gyászoló családdal együtt keressük a vigasztalás szavait, hogy fájdalmaink között enyhülést kapjanak és mi is gyógyuljunk sebeinkből. Mert mi kivétel nélkül mindannyian vigasztalásra szoruló emberek vagyunk.

Azt hiszem, mindannyian érezzük, különösen amikor koporsó mellett állunk, hogy mennyire erőteljenek vagyunk arra, hogy másokat vigasztaljunk. Bánatuk a mi bánatunk, fájdalmaik a mi fájdalmaink, és amikor az együttérzésről bizonyosságot akarunk tenni, nincsenek szavaink és érzelmeink is könnyekben és sóhajtsókban jutnak kifejezésre.

Nehogy azt higgyétek, hogy én mint lelkipásztor kívül esem ezen a körön s foglalkozásomnál fogva tudok vigasztalni. Az én szavaim is csak gyöngye, erőteljen szavak, melyek keresve keresik a vigasztalás lehetőségét, de az én szememből is kicsorduló könny többet beszél, mint minden keresve keresett szó. Mert a lelkipásztor is nagyon reászorult a vigasztalásra, a Vigasztalóra. Ember, akinek nem adatott, hogy a Vigasztaló helyébe lépjen.

Egyet azonban tehetünk, és az az én tisztem és hivatásom közöttetek, hogy hirdessem azt, aki úgy szeretett bennünket, hogy nem hagyott Vigasztaló nélkül. Ez a mi szerető mennyei édes Atyánk, aki szent Fiában, a Jézus Krisztusban alászállott közénk, megismertette velünk magát; aki eltávozása előtt mondta az alapigében elhangzott szavakat: „ha el nem megyek, nem jó el hozzátok a Vigasztaló; ha pedig elmegyek, elküldöm azt tihozzátok.”

Erről a Vigasztalóról tesz bizonyosságot Péter apostol, amikor így szól: „Annak okáért az Istennek jobbjá által felmagasztaltatván, és a megígért Szentlelket megnyervén az Atyától” (ApCsel 2,33). Ez a Szentlélek a vigasztaló, akiről János beszél (Jn 14,16).

Nem vagyunk hát vigasztaló nélkül. Vigasztalónk az Isten, aki Szentlelke által életünk minden napján velünk van, akinek nemcsak szava, de ereje és hatalma is van könnyeket törölni, sebeket gyógyítani, erősíteni. Legyen áldott az Isten, aki Szentlelke által visszaállítja a bűn által megromlott közösséget s ezáltal újra gyermekeivé lehetünk. A nagy megpróbáltatás, a férjnek, az édesapának hosszan tartó betegsége, lassú sorvadása alkalom volt a Sátánnak arra, hogy Isten ellen ingereljen benneteket. Az évek alatt elfogyasztott sok gyógyszer, a klinikai vizsgálatok, orvos specialisták tanácsai közben a Sátán is végezte lelketekben a romboló munkát, amikor türelmetlenségre, csüggedésre vezetett benneteket. A sok hiábavalóság alatt összetörte a lelketeket. Jó, nagyon jó, hogy Atyánk tudatában van a gonosz ilyen irányú munkájának s drága Szentlelkével közel jön hozzátok, hogy felzaklatott lelketeket lecsendesítse s csak a szenvedést és halált látó szemeketeket maga felé irányítsa, hogy békességet adjon és újra közösséget teremtsen szívetekkel.

Legyen áldott az Isten, hogy drága Szentlelke által felébreszti szívetekben azt a hitet, hogy ő a ti édes Atyátok, akihez gyermeki bizalommal fordulhattok szíveteket most emésztő kérdéseitekben is: „miért vetted el tőlünk”? Isten hitből fakadó kérdéseitekre „megfejtí önmagát” előttetek. Meglátjátok, hogy szeretetből fakadt intézkedése, hogy nincsen okotok az aggodalmaskodásra, mivel atyai szíve hordozza terheteket.

De el kell mondanom azt is, ami Róm 5,5-ben íratott meg: „Az Isten szeretete kitöltött a mi szívünkbe a Szentlélek által.” Itt ismerjük meg igazán Atyánkat, aki e

szavakban tudomásunkra hozza, hogy Szentlelke által szeretetközösséget teremt közöttetek, az anya és fiai, az anyós és menyei, a nagyanya és unokája között, s ti ebben a közösségben élve, úgy hordozzátok a halál által okozott keresztet, hogy eggyé váltok vele, és akkor ajándékképpen kapjátok az ő felétek kinyújtott teherhordó kezét.

Legyen áldott Isten, aki maga gondoskodott Vigasztalóról számotokra is, aki összekapcsol önmagával, megerősíti a belé vetett hiteteket s olyan szeretetközösséget hoz létre közöttetek, hogy a kereszt alatt felegyenesedik járásotok...

Ez a drága Vigasztaló, a bennünk lakozó Szentlélek Isten, szeretetét kitöltötte mindannyiunkra, s ezáltal hozta létre azt a közösséget, amit közelebbről református gyülekezetnek nevezünk. Ennek a közösségnek vagytok ti is tagjai, kedves, megszorodott szívű testvéreim. S ha van vigasztaló szó, ha van segíteni akarás a mi részünkről fájdalmaitok hordozása közepette, akkor ez az, hogy testvéreiteként a Jézus Krisztusban bizonyóságot teszünk előttetek Istenről: Ő nem hagy el. Ő szeret. Ő sebeket kötöz. Ő vigasztal. Ő megújít. Ne sírj, te özvegy, ne féljete, ti gyermekei, menyei, csak higgyetek, csak biztatok.

A minden temetésen elhangzó Ige így válik a mi számunkra vigasztalássá. Így leszünk egyek a mi Urunk Jézusunkban, akiben úgy távozzunk minden temetésről, mint akik a közös sors keresztjét vele hordozzuk és általa vigasztaltatunk.

Együtt adunk hálát veletek most azért, hogy Jézus Krisztus elküldötte hozzátok — hozzánk — a Vigasztalót. Ámen.

Nagy László

Elaludt

Alapige: János 11,11

Jézust útközben éri utol a Betániából érkező futár, aki Lázár halálhírét hozza.

I.

Lázár Jézus közeli barátja, aki a Jeruzsálem közvetlen közelében fekvő kedves kis falu lakója. E faluban, Lázár vendégszerető házában Jézus tanítványaival együtt több ízben megpihent, felüdült.

E falucska neve — a „szegénység háza” — találónan jellemzi emberi világunkat. Ez a föld, a bűnbe esett ember szülőföldje és lakóhelye nem Jeruzsálem, nem a béke, nem a földi nyugalom és nem a reménység mennyei városa, hanem a szegénység háza, a szegény emberek otthona, ahonnan mindig szomorú hír érkezik Lázárról, a gondokkal, megpróbáltatásokkal küzdő örök Lázárról, a halál rabságában sínylődő szegény emberről. Rólunk. Mert mi valamennyien, lett légyen gazdságunk akár krózsusi, mégis és mindenek felett mégis egy halállal tartozó szegény emberek vagyunk, akik meztelenül és sírva jöttünk e világra, s akik meztelenül és sírás közepette távozzunk a siralom e völgyéből.

A Betániában élő Lázár és szerettei egyetlen vigasztalása az, hogy Jézus felkereste ezt a falucskát, hogy megpihent otthonukban, hogy barátságába fogadta a szegénységgel, betegséggel és halállal küszködő Lázárt és szeretteit.

Az örök lázár, a minden idők szenvedő emberének egyetlen erőforrása, reménysége és vigasztalása az, hogy Jézus, a mennyei békesség hatalmas ura, barátjává fogadta.

Reménység, vigasztalás erőforrása számotokra itt és most az, hogy Jézus Krisztus e koporsóban pihenő testvérünket, a szeretett hitvest és a drága édesapát is barátságába fogadta. Jézus minket barátjainak nevez, azoknak a barátainak, akikért önként és együttérző szeretetéből a gólgotai kereszten életét áldozta. Életét áldozta, szép piros vérért hullatta értünk, akiket érdemtelenül barátaiává fogadott.

A koporsóban pihenő testvérünket is barátjává fogadta Jézus. Őt is áldozatos nagy szeretetével bevonta Isten gyermekeinek boldog családjába, az anyaszentegyházba. A koporsóban pihenő testvérünk is Jézus barátainak köréhez tartozik, aki a konfirmáció

ideje alatt kezdte tudatosan megismerni és öntudatosan megszeretni Jézus Krisztust, mennyei, hatalmas barátunkat. Az elválás és a búcsúzás e nehéz pillanatában igaz és bátor hittel meg lehet és meg szabad vallanunk, hogy a mi egyetlen reménységünk és vigasztalásunk erőforrása az, hogy Jézus a vérén szerzett új szövetség jegyében barátjaivá fogadta mind-mind a szegénység házában élő s a bűn zsoldjaként az egy halállal tartozó árva lázárokat. Minket.

II.

Jézus barátja halálhírért együttérzéssel fogadja és részvétellel hallgatja. De nem siet azonnal lóhalálban Betániába, barátja szomorú házába. Kivár!

Miért?

Azért, mert Jézus nem csupán együtt érző és együtt síró barátként akar Betániában, a gyászoló család körében megjelenni, hanem mennyei barátként akar a halottas házban s a halottak házában, a temetőben megjelenni. Jézus mennyei barátként óhajt megérkezni, éspedig olyan mennyei barátként, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön.

Jézus mint ez a teljhatalmú mennyei barát van most jelen családotok körében. Jézus nem úgy van jelen, mint a koporsóban pihenő testvérünk sok-sok barátja, akikkel együtt tanult, együtt töltötte ifjúságát, akikkel együtt katonáskodott és együtt dolgozott. Akikkel együtt sírt és együtt örvedezett. Jézus úgy jelenik meg, mint beszélő és cselekvő teljhatalmú úr. Mint ellenállhatatlan és parancsoló mennyei hatalmasság. És ez a Jézus barátainak, a koporsóban pihenő testvérünknek és nektek, nekünk mindnyájunknak e legnagyobb szerencsénk. Igen, az a mi legnagyobb szerencsénk, hogy a mi áldott barátunk ez a teljhatalmú mennyei Úr.

III.

Jézus e teljhatalmú mennyei barátként értékeli a Lázár halálhírért, a Betániából, a szegények házából érkező gyászjelentést: Lázár, a mi barátunk elaludt.

S e különösnek ható kijelentése után elindul Betánia felé. Két napig, két teljes napig várt! Várt, mert Lázár halála nem egy olyan egyszerű alkalom, mellyel szakadatlanul találkozni lehet a siralom e völgyében, hanem az egyik olyan páratlan alkalom, melyen a bűn, a betegség a gyász és a halál világában felragyog a teremtő és megváltó Isten dicsősége. Jézus, a mennyei barát, e földön mennyei Atyja örök dicsőségére szól és cselekszik.

Ilyen minőségében szól így: Lázár, a mi barátunk elaludt. Különös, mélyen meggondolkodtató Jézus e kijelentése.

Vajon miért beszél a halálról úgy, mint alvásról? Vajon Jézus az „alvás” kifejezésnek használata által enyhíteni szándékozik a halál, az elválás borzalmas tényén? Vagy így akarja mérsékelni a haláltól való félelem és rettegés erejét? Jézus e kifejezés használata által nem akarja elterelni a figyelmünket a halál tényéről. Nem akar álomvilágba ringatni. Jézus az alvás kifejezést nem kellemes, szellemes költői hasonlatként használja. Jézus az alvás kifejezést Isten üdvtervéből kiindulva messiási hatalmának jeleként értelmezi. Ugyanis a halál nem tartozik Isten teremtési rendjéhez. Isten nem a halál, hanem az élet Istene. Isten nem a holtak, hanem az élők és az örökké élők Istene.

Jézus az alvás kifejezést barátainak, megváltottainak halálára vonatkoztatja. A lázárok halálának szemléltetésére alkalmazza. Lázár nevének jelentése ez: Isten segít. Jézus az alvás kifejezést azoknak a barátainak a halálára vonatkoztatja, akiken Isten segít. Éspedig a Jézus Krisztus megváltó halála által segít. Ez a segítség abból áll, hogy Isten Jézus Krisztus megváltó haláláért elveszi a „halál fullánkját”, vagyis átkát és büntetésjellegét s az örök életre való átmenet kapujává teszi azt.

Jézus a halálról nem emelkedett szellemű tanítóként beszél, nem áldott orvosként tanít. Jézus a halálról mint alvásról Messiás mivoltában tesz bizonyosságot. Ezért az alvás szó olyan üdv történeti kifejezés, melyet Jézus Messiásként jelent ki és Messiásként vált valóra.

Jézus ott és akkor, Betániában, a betániai temetőben valóra váltotta ígérését és felköltötte álmából Lázárt, a negyednapos, szagos halottat. A barátját. Visszahívta az életbe, visszaajándékozta szeretteinek. Jézus a betániai temetőben Messiás mivoltában azt jelentette ki és azt bizonyította meg, hogy az élők Istene milyen jövődöt biztosít és ajándékoz szerelmes Fia barátainak. A lázároknak, az őt szeretőknek. A koporsóban pihenő testvérünknek. Nekünk.

Jézus, a mennyei barátunk az élet és a halál szabad ura, akinek szavára az idők végén mind de mind felszerkennek majd álmukból a halottak, szent orcája elé sorakoznak, és akkor megváltott barátait befogadja abba a mennyei dicsőségébe, melyet szem nem látott, fül nem hallott, emberi szív meg sem gondolt, melyet ő készít az őt szeretőknek. A mennyei barátunk megváltottainak. Nekünk. Ámen.

Eduard Thurneysen

A mi országunk a mennyekben van

Alapige: Filippi 3,20—21

„A mi országunk a mennyekben van” — ez egy hallatlan örömhír. Nem is vagyunk képesek ennek valóságát és érvényességét a maga teljességében megragadni, ha mint emberi kijelentést, spekulációt vagy valamely gondolkodó állítását akarjuk látni benne. De az, aki itt megszólal, az Pál, a Jézus Krisztus apostola. Tőle jön ez az örömhír, mely vigasztaló Igeként most páratlanul érvényesül a keserűség órájában, amikor búcsút veszünk drága hazaköltözött testvérünkötől. Szerettei teljes bizonyossággal azt vallják, hogy szerettük Isten kegyelmes és mindenható kezébe emeltetett. De ez az üzenet messzemenően több, mint pusztá vigasztalás. Az apostol itt és most nemcsak egy olyan felebarátról beszél, aki minket megelőzött a halálban, hanem rólunk is beszél, rólunk, akik itt és most élünk.

„A mi országunk a mennyekben van!” Ez nemcsak a meghaltakra érvényes, hanem mindnyájunkra, mivel nekünk is végérvényesen kijelenti: „Nektek ott fent, melyet mennynek nevezünk, polgárjogotok van.” Mi élők hallatlan módon együtt fogunk majd lakozni halottainkkal. Mindannyiunk hazája a mennyben van. Már halálunk előtt itt és most az a hatalmas nép vagyunk, akiknek mind életükben, mind halálukban igaz polgárjoguk a mennyekben van. Amikor a mennyekről van szó, gondoljunk arra, hogy nem csupán egy távoli, magas, kozmikus térről beszélünk, hanem a menny az a nevezetes hely, ahol Jézus Krisztus mint a golyó és a hűsvét győzője az Atyánál él, az a Jézus Krisztus, akit a halál összetört, de amit érettünk legyőzött. Most úgy uralkodik és kormányoz, mint aki maga alá vethet mindeneket. Ő az égből kormányoz, de kormányzása itt érvényesül a földön. Most arra az utolsó beszélgetésre gondolok, melyet barátommal, Barth Károlyval a halála előtti estén folytattam. Miközben a világ helyzetéről beszélgettünk, Barth ezt mondta: „igen, a világban sötétség van, de azért ne keseredjünk el, mert nemcsak Washingtonban, Moszkvában és Pekingben kormányoznak, hanem a mennyben is. Ezért semmi félelem, még a legsötétebb pillanatokban sem!”

Valóságosan kell az apostol hívására gondolnunk: „A ti polgárjogotok a mennyben van!” Onnan várjuk ide alá a mi Megváltónkat, Jézus Krisztust, aki mindent de mindent, ami e földön sötét és összekuszálódott, visszahelyezett jogaiba.

Megértjük, hogy minden a Jézus Krisztus nevéhez kapcsolódik. Mi nemcsak részben, hanem teljes egészében annak a hatalmas kezében vagyunk, aki a mennyekben uralkodik. Sőt, egész egzisztenciánkat, vagyis a teljes testi és lelki létünket itt e földön ez a kéz fogja át. Igazuk volt és van atyáinknak, amikor hitvallásukban megvallották: egyetlen vigasztalásunk az, „hogy mind testestől, mind lelkestől, akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én Megváltóm, az Úr Jézus Krisztus tulajdona vagyok, aki az ő drága vérével megváltott és minden bűnömért tökéletesen eleget tett és engem a halál minden hatalmától megszabadított” (HK).

A mi valóságos életünket, melyről tudjuk, hogy előbb vagy utóbb a halálba hanyatlik, olyan életnek tekinthetjük, mely nemcsak a halál elé lép, hanem egyben a mennyei hazánk örök megmentettje. Ti szeretett hozzátartozótok hazatérése kapcsán megélhettétek azt, hogy a mi életünkben jóllehet sok fény és öröm van, de sötétség és árnyék, szorongatás és gond is van benne bőven. És ezért, éppen ezért beszél az apostol éppen ebben az Igében a mennybéli hazáról. Itt mindenféle határ megszűnik, még az élet és a halál közötti határ is. A mi életünk minden mélysége ellenére sem elveszett, hanem megmentett élet, mivel Jézus Krisztus megszerezte számunkra a mennyei polgárjogot. Azáltal, hogy emberré lett, a mi testvérünk lett, mi pedig általa és benne Isten gyermekeivé váltunk. Azáltal, hogy a kereszten meghalt, minden bűnünket és vétünkét megsemmisítette. Miként ő feltámadt a halálból, úgy mi magunk is kivonattunk a halál hatalma alól. És amikor szent Igénk azt mondja: „mi mint Megváltót várjuk őt az égből”, akkor ez minden titok megoldásának, minden sötétség áttörésének reménységét jelenti. Ez a fény szeretne most felragyogni. Mi itt és most szeretnénk minden bizalmunkat öbelé helyezni, őt királyunkként szeretnénk felismerni és elismerni, mivel uralkodásának reménységéből és erejéből élünk nap mint nap.

„Ki elváltoztatja a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az ő dicsőséges testéhez” — tanítja végezetül az apostol. Ez az állítás túlnő minden földi reménységen. Hogy ezt megérthessük, ahhoz gondoljunk Jézus Krisztus megdicsőülésére. Ekkor tanítványai egy szempillantásig láhatták megdicsőült testét. Mi megértjük, hogy a tanítványok szerették volna állandósítani ezt a pillanatot. De nekik le kellett szállniuk Jézussal a hegyről, és a továbbiak során nem a dicsőségtől fénylő testben látták, hanem egészen más alakban, a kereszten pedig meztelenül és vérezve. Miatán átment a halál és a szenvedés mélységein, végérvényesen átvette az uralkodást. Mi is azért részesedünk a keresztből és a szenvedésből, mert Jézushoz tartozunk. Maga Jézus ezt mondta: „Aki engem akar követni, az vegye fel az ő keresztyét és kövessen engem.”

Szeretett Gyászoló, így tapasztaltuk meg azt, hogy hazatért testvérünk nehéz, fájdalmas betegsége neki is és nekünk is olyan keresztté vált, amiről Pál apostol azt mondja: „egymás terhét hordozzátok, és így töltsétek be a Krisztus evangéliumát”. Ezért ne sötét végzetként fogjátok fel ezt a betegséget, hanem olyan helyként, ahol mi azzal a Jézussal találkozhatunk, aki érettünk elvállalta a kereszt szenvedését, aki így és ezáltal számunkra megnyitotta az örökkévalóság kapuját.

Jézus feltámadott a halálból. Magunkra véve a keresztyűnk, erre az útra, a kereszthordozás útjára hív bennünket, hogy az út végén az ő dicsőségében részesítsen. Így várjuk őt, a mi Megváltónkat, aki földi testünket a maga dicsőséges teste hasonlatosságára fogja átformálni. Szeretnélek ezért most titeket a Pál apostol szavaival, annak közvetlen melegségével az Ige követésére hívní: azért, szerettem, álljatok meg az Úrban, az Úr szeretetében!

Isten adta elhunyt testvérünk számára is az életet, és ő kérte azt most vissza. Isten elrejtí most őt a halál titkába, hogy megújítva, megtisztítva és megszentelve átvezesse az örök élet fényességébe. Megismerve gyengeségünket és hatalomnélküliségünket, jussunk a hitnek arra a boldog felismerésére, hogy egyedül Isten a mi erőnk és erősségünk.

Hálaadó imában köszönjük meg Istennek mindazt, amit megboldogult testvérünkért tett, s amivel bennünket megajándékozott. Ámen.

Fordította: Vass Béla